

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ

DEMOCRITUS
UNIVERSITY
OF THRACE

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

**«ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΚΑΤΑ
ΤΟΥ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ Η ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΟΣ ΤΗΝ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ»**

Διπλωματική Εργασία

της

Αφροδίτης Φραγκάκη

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2023

**«ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ Η ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΟΣ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ»**

Αφροδίτη Φραγκάκη

Πτυχιούχος Νομικής ΑΠΘ 2018
Πτυχιούχος Λογιστικής, 2007

Διπλωματική Εργασία

υποβαλλόμενη για τη μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων του

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΤΙΤΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Επιβλέπων Καθηγητής
Κομνηνός Κόμνιος

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την/02/2023

Όνοματεπώνυμο 1

Όνοματεπώνυμο 2

Όνοματεπώνυμο 3

.....

.....

.....

Περίληψη

Η θεαματική εξέλιξη της τεχνολογίας έφερε στην επιφάνεια την ανεπάρκεια της μέχρι πρότινος ισχύουσας Οδηγίας (Ε.Ε) 95/46 να εκπληρώσει τους προστατευτικούς στόχους της Ένωσης για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Τις προκλήσεις της σύγχρονης ψηφιακής εποχής καλείται να αντιμετωπίσει ο νέος Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων – Γ.Κ.Π.Δ. - (Ε.Ε.) 2016/679, καταργώντας την ως άνω Οδηγία, ήδη από τις 25 Μαΐου 2018. Η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη σε συνδυασμό με τον τεράστιο όγκο δεδομένων και πληροφοριών που καλούνται να διαχειριστούν οι δημόσιοι φορείς σήμερα, μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την ιδιωτικότητα και την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων των πολιτών. Η εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ, 2016) έρχεται να αντιμετωπίσει αυτή την απειλή και να συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη και νομιμότερη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων. Στην παρούσα διπλωματική εργασία θα επιχειρηθεί η μελέτη, ανάλυση, με κριτική διάσταση, του δικαιώματος της πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων ή εκτελούντος την επεξεργασία, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων.

Λέξεις – Κλειδιά: Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, GDPR, Εθνικός νόμος, Υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων (Υ.Ε.Δ.), πραγματική δικαστική προσφυγή κατά του Υ.Ε.Δ

Abstract

The spectacular progress and development of technology and telecommunication means has highlighted the inadequacy of the previously existing European Directive 95/46 to meet the European Union's objectives for the protection of individuals with regard to the processing and the free movement of personal data. Thus the challenges of the modern digital age are to be addressed by the new General Regulation on the Protection of Personal Data –GCC-EU(2016/679, repealing the above Directive as early as May25, 2018. The protection of personal data is a fundamental right in the European Union. Rapid technological advances combined with the vast amount of data and information required to be managed by public bodies today, can jeopardize the privacy and security of citizen's personal data. The implementation of the General Data Protection Regulation comes to address this threat and contribute to the more efficient and legal processing of personal data. In this diploma thesis the study, analysis, with a critical dimension, of the right to an effective judicial remedy against a controller or processor with the General Data Protection Regulation will be attempted.

Keywords:

GDPR, National Law, Data controller, judicial remedy against the data controller

Περιεχόμενα

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	ix
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Πρόβλημα – Σημαντικότητα του θέματος	1
1.2 Σκοπός – Στόχοι	2
1.3 Συνεισφορά	2
1.4 Διάρθρωση της μελέτης	3
1.5. Μεθοδολογία	4
2.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	5
2.1 Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων	5
2.1.1 Εισαγωγή	5
2.1.2 Η μετάβαση στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων	6
2.1.3 Η Ελληνική Νομοθετική Προσέγγιση της Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων	8
2.1.4 Το σκεπτικό ψήφισης του Κανονισμού (Ε.Ε.) 679/2016	10
2.2 Πεδίο Εφαρμογής κατά το άρθρο 2 του ΓΚΠΔ	13
2.3 Οι εποπτικές αρχές	15
2.4 Υποχρεώσεις του Υπεύθυνου Επεξεργασίας υπό τον ΓΚΠΔ	17
2.5 Βασικές Αρχές Συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας	23
2.5.1 Αρχή Λογοδοσίας σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας	23
2.5.2 Η Αρχή της Διαφάνειας σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας	27
2.6 Νομιμοποιητικές Βάσεις Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων	29
2.6.1. Νομική Βάση προστασίας	29
3.ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΤΟΥ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ Ή ΤΟΥ ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΟΣ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	32
3.1 Το Υποκείμενο των Δεδομένων σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας	32
3.2.Το δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία	36
3.2.1 Θεωρητική τεκμηρίωση	36
3.2.2 Η καταγγελία ενώπιον της αρμόδιας εποπτικής αρχής – Τα ερμηνευτικά ζητήματα του άρθρου 77 ΓΚΠΔ	43

3.2.3 Η διεργασία εξέτασης της καταγγελίας ενώπιον της εποπτικής αρχής και οι επαπειλούμενες κυρώσεις	48
3.2.4 Η προσφυγή εναντίον του υπευθύνου και του ατόμου που εκτελεί την επεξεργασία στο πλαίσιο του ενωσιακού και του εθνικού δικαίου	52
3.2.5 Το αίτημα αποζημίωσης κατά του υπευθύνου ή/και του εκτελούντος την επεξεργασία	54
3.3 Προϋποθέσεις του πραγματικού άσκησης της προσφυγής	56
3.4. Δικαιοδοσία -Δωσιδικία με βάση τον Κανονισμό	57
3.4.1 Περιεχόμενο πραγματικής προσφυγής του άρθρου 40 του Ν. 4624/2019 (άρθρο 79 του ΓΚΠΔ)	61
3.4.2 Διορισμός τρίτου προσώπου ως αντίκλητος του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την υπηρεσία.	62
3.5 Σχετικές Αποφάσεις	63
3.5.1 Νομολογία που αφορά τον ΓΚΠΔ	63
3.5.2 Η έκταση αρμοδιότητας ΑΠΔΠΧ	66
3.5.3 Γνωμοδοτική αρμοδιότητα ΑΠΔΧ	68
3.5.4 Αποφάσεις της αρχής που αφορούν υποθέσεις με ποινικά μητρώα	69
4. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	71
4.1 Σύνοψη και συμπερασματικές παρατηρήσεις	71
4.2 Όρια και περιορισμοί της έρευνας	72
4.3 Μελλοντικές Επεκτάσεις	72
Βιβλιογραφία	73

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Αιτ.σκ.	Αιτιολογική σκέψη
Αιτ.εκθ	Αιτιολογική έκθεση
ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων
βλ.	βλέπε
ΓΚΠΔ	Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων
ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΙΤΕ	Δίκαιο Τεχνολογίας & Επικοινωνίας (περιοδικό)
Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
Επ.	Επόμενα
ΕΚΔΔΑ	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης
λ.χ	λόγου χάριν
π.χ	παραδείγματος χάριν
παρ.	παράγραφος
ΣΔΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΤΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Σύμβαση 108	Σύμβαση για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (Συμβούλιο της Ευρώπης)
σελ.	σελίδα
σημ.	σημείωση
Ν.	Νόμος
ο.π	όπως παραπάνω
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΧΘΔΕ	Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Πρόβλημα – Σημαντικότητα του θέματος

Το θέμα που διαπραγματεύεται η παρούσα διπλωματικά εργασία αναφέρεται στο δικαίωμα της πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων.

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ)¹ αποτελεί ένα σύγχρονο, καινοτόμο εργαλείο². Η εφαρμογή αυτού στην ελληνική πραγματικότητα έχει τεράστιο αντίκτυπο σε οικονομικό, διαχειριστικό, διοικητικό, εμπορικό επίπεδο και επηρεάζει την «καθημερινότητα» κάθε ιδιωτικής και δημόσιας επιχείρησης και οργανισμού. Η ανάλυση των άρθρων του ΓΚΠΔ έχει επιστημονικά, ακαδημαϊκά, πρακτικά και χρηστικά εξαιρετικά μεγάλο ενδιαφέρον.

Ειδικότερα η παρουσίαση των χαρακτηριστικών του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων και η ανάλυση και τεκμηρίωση με εξειδικευμένο τρόπο του δικαιώματος της πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων αποτελούν εξαιρετικά ενδιαφέρουσες επιστημονικές περιοχές και η παράθεση αυτών σε ένα ερευνητικό κείμενο φιλοδοξεί να δώσει ολοκληρωμένες απαντήσεις, τόσο σε επιστημονικό επίπεδο, όσο και σε επαγγελματικό, ήτοι σε όποιον/α έχει την ιδιότητα του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία κατά τον ΓΚΠΔ.

Η βιβλιογραφική μελέτη επικεντρώνεται στην παράθεση και ανάλυση της προϋπάρχουσας σχετικής νομοθεσίας, στην υιοθέτηση του νέου ΓΚΠΔ, στην παρουσίαση και κριτική ανάλυση των χαρακτηριστικών του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία κατά τον ΓΚΠΔ, στην μελέτη, ανάλυση με κριτική διάσταση του δικαιώματος της πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας. Η βιβλιογραφική μελέτη αναφέρεται σε πλήθος σχετικών με το θέμα

¹ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Ε, 2005, *Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου του*, Τεύχος 1/2005, Αρμενόπουλος

² Κατά τον Mitchell A. (2016), *GDPR: Evolutionary or revolutionary? Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice*, ο Κανονισμός χαρακτηρίζεται ως «επαναστατικό» νομοθέτημα στις απαιτήσεις του οποίου συμμορφώνονται όλα τα υποκείμενα δεδομένα

δημοσιευμένων άρθρων, επιστημονικών εγχειριδίων, οδηγιών, νόμων, κανονισμών, μελετών, αναφορών σε σχετικών με το θέμα σε συνέδρια, νομικών αναλύσεων.

1.2 Σκοπός – Στόχοι

Σκοπός της παρούσης διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη και η ανάλυση με κριτική διάσταση του κρίσιμου νομικά θέματος που αναφέρεται στο δικαίωμα της πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων.

Οι στόχοι που καλείται να καλύψει η παρούσα διπλωματική εργασία είναι οι εξής:

- η ανάδειξη του βαθμού σημαντικότητας και επίδρασης του ΓΚΠΔ στη λειτουργία της ελληνικής οικονομίας,
- η έρευνα διαπίστωσης της αναγκαιότητας του υιοθέτησης του ΓΚΠΔ και ιδιαίτερα των άρθρων που αφορούν τον Υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων ή του εκτελούντος την επεξεργασία,
- η κριτική διερεύνηση, κατόπιν επιστημονικής έρευνας, των παραμέτρων που αφορούν στο δικαίωμα της πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία,
- η εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη σημασία και τις επιπτώσεις από τη χρήση του δικαιώματος της πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία.

1.3 Συνεισφορά

Ο ΓΚΠΔ καθορίζει λεπτομερώς τις απαιτήσεις για τη συλλογή, την αποθήκευση και τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων από επιχειρήσεις και οργανισμούς. Οι απαιτήσεις ισχύουν για φυσικά πρόσωπα³ όσο και για ευρωπαϊκούς οργανισμούς που επεξεργάζονται προσωπικά δεδομένα ατόμων στην ΕΕ, αλλά και για οργανισμούς εκτός της ΕΕ οι οποίοι στοχεύουν άτομα που ζουν στην ΕΕ.

Η ανάλυση του δικαιώματος της πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία προσδιορίζει επιστημονικά όλες τις παραμέτρους ανάλυσης και ερμηνείας του παρόντος δικαιώματος, εξετάζει τις

³Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 281 της 23.11.1995), (σ. 31)

δυνατότητες εφαρμογής αυτού με κριτικό τρόπο, καθορίζει τις διαδικασίες αποτελεσματικής εφαρμογής του δικαιώματος αυτού και εντέλει συγκεντρώνει και αξιολογεί κριτικά την υπάρχουσα βιβλιογραφία και αρθρογραφία, τη σχετική με το ερευνώμενο θέμα, ελληνική και διεθνή.

1.4 Διάρθρωση της μελέτης

Η συλλογή δεδομένων προέκυψε από τη μελέτη της σχετικής ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας, από πανεπιστημιακές σημειώσεις και διαλέξεις, από δικαστηριακές αποφάσεις και από αναζήτηση στοιχείων μέσω διαδικτύου. Η διπλωματική εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια, συμπεριλαμβανομένου και του παρόντος πρώτου κεφαλαίου, το οποίο έχει εισαγωγικό χαρακτήρα και παρουσιάζεται το πρόβλημα και η σημαντικότητα του θέματος, ο σκοπός και οι στόχοι της εργασίας, η συνεισφορά της σε επιστημονική επίπεδο, καθώς και η διάρθρωση των κεφαλαίων της εργασίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο επιδιώκεται η παρουσίαση μιας θεωρητικής επισκόπησης για το ερευνώμενο θέμα. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται ο ΓΚΠΔ μέσα από την ιστορική εξέλιξή του, η Ανάπτυξη Βασικών Εννοιών και Αρχών του ΓΚΠΔ, το Πεδίο Εφαρμογής κατά το άρθρο 2 του ΓΚΠΔ, οι Υποχρεώσεις του Υπεύθυνου Επεξεργασίας υπό τον ΓΚΠΔ, οι Βασικές Αρχές Συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας, και οι Νομιμοποιητικές Βάσεις Επεξεργασίας των Δεδομένων,

Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την παρουσίαση της μεθοδολογίας της δευτερογενούς βιβλιογραφικής έρευνας. Εκτίθεται το Υποκείμενο των Δεδομένων σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας το δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία και τη θεωρητική τεκμηρίωση του. Επιπλέον επιχειρείται, να εκτεθούν τα ερμηνευτικά ζητήματα που ανακύπτουν από την καταγγελία ενώπιον της εποπτικής αρχής, την προσφυγή κατά του υπεύθυνου επεξεργασίας και τις προϋποθέσεις άσκησης της. Στο πλαίσιο της κατανόησης των κρίσιμων διατάξεων του Κανονισμού που παρουσιάζονται στην εν λόγω εργασία, αποτυπώνονται, ενδεικτικά, σχετικές αποφάσεις.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της βιβλιογραφικής έρευνας, η συνεισφορά της στη χάραξη στρατηγικών δράσεων σε φορείς των δεδομένων, οργανισμούς, οι περιορισμοί της έρευνας καθώς και προτάσεις για μελλοντική έρευνα. Στο τέλος της εργασίας καταγράφονται οι βιβλιογραφικές αναφορές που χρησιμοποιήθηκαν.

1.5. Μεθοδολογία

Δευτερογενείς πηγές πληροφόρησης (secondary sources) θεωρούνται τα δημοσιεύματα που βασίζονται στα επεξεργασμένα αποτελέσματα πρωτογενών δημοσιευμάτων και τα οποία έχουν με κάποιο τρόπο δεχτεί επεξεργασία ή έχουν τροποποιηθεί. Οι δευτερογενείς πηγές αναλύουν, κάνουν κριτική ή επαναδιατυπώνουν πληροφορίες από τις πρωτογενείς πηγές ή άλλες δευτερογενείς πηγές. Ακόμα και οι πηγές που παρουσιάζουν καταστάσεις και περιγράφουν γεγονότα που δεν βασίζονται σε προσωπική παρατήρηση και συμμετοχή του συγγραφέα θεωρούνται δευτερογενείς πηγές. Οι δευτερογενείς πηγές δίνουν τη δυνατότητα στον ερευνητή να επεκτείνει την έρευνά του και σε άλλα ερευνητικά πεδία σχετικά με το θέμα του. Όταν αναφέρονται σε πρωτότυπες ιδέες και ανακοινώσεις αποτελούν πρωτογενείς πηγές. Παραδείγματα: Επιτομές έργων, Βιβλιογραφίες, Κατάλογοι συλλογών, Ευρετήρια, Εκπαιδευτικά εγχειρίδια, Άρθρο περιοδικού.

Οι βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις, όπως είναι η μελέτη του ερευνώμενου θέματος στην παρούσα διπλωματική αποτελούν δευτερογενή δημοσιεύματα και σκοπό έχουν την παρουσίαση ήδη δημοσιευμένων δεδομένων συγκεντρωτικά, προκειμένου να διερευνηθεί ένα αντικείμενο από διαφορετικές οπτικές γωνίες, να γίνει σύγκριση και ομαδοποίηση των αποτελεσμάτων διαφορετικών ερευνών και να αναδειχθεί το συγκεκριμένο θέμα σε όλες του τις διαστάσεις, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία.

Για την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής μελετήθηκε, αναλύθηκε και παρατέθηκε με κριτικό τρόπο, πλήθος από Βιβλία, Εκπαιδευτικά συγγράμματα, Δημοσιεύσεις σε έγκριτα επιστημονικά έντυπα, Άρθρα από Ερευνητικά Ινστιτούτα ή Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Πρακτικά Συνεδρίων, Άρθρα και δημοσιεύσεις σε μη επιστημονικά περιοδικά, Ερευνητικές εργασίες – Διατριβές, Υλικό στο διαδίκτυο, Νόμοι, Οδηγίες, ΦΕΚ, Αιτιολογικές Εκθέσεις.

2.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

2.1 Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

2.1.1 Εισαγωγή

Την τελευταία εικοσαετία έχει παρατηρηθεί μια «επανάσταση» στη χρήση του διαδικτύου, στη χρήση κινητών τηλεφώνων και «έξυπνων» συσκευών, στη μεταφορά πληροφοριών, στα κοινωνικά δίκτυα και στους τρόπους επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται ευρέως, Όλα τα προηγούμενα εκτός από την αμεσότητα στην πληροφορία έφεραν μαζί και σκεπτικισμό σχετικά με τη διαφύλαξη των προσωπικών μας δεδομένων.

Η καταγραφή των συζητήσεων μας, των προσωπικών προτιμήσεων, το ιστορικό αναζήτησης στο διαδίκτυο έγιναν μια πραγματικότητα. Πέραν της καταγραφής, δημιουργήθηκαν ερωτηματικά γύρω από τη χρήση όλων των δεδομένων που καταγράφονται και κατά πόσο γίνεται ορθή χρήση αυτών. Επιπλέον, κατά πόσο τα υποκείμενα των δεδομένων είχαν τελικά τη δυνατότητα να ελέγχουν και να διαχειρίζονται τα προσωπικά τους δεδομένα, τα οποία και τους ανήκουν.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) αντιλαμβανόμενη το πόσο γρήγορα μεταβάλλεται το περιβάλλον σε σχέση με τα προσωπικά δεδομένα και ότι το νομοθετικό πλαίσιο των χωρών-μελών πρέπει να εκσυγχρονιστεί και να ενοποιηθεί, εκδίδει τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ο οποίος ψηφίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 27 Απριλίου του 2016 άμεσης δεσμευτικής ισχύος⁴ ως προς όλα τα μέρη του .

Ο νέος Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων⁵, εφεξής ΓΚΠΔ, αποτελεί ουσιαστικά ένα ενιαίο σύνολο κανόνων που πρέπει να εφαρμόσουν κατ' ελάχιστον τα κράτη-μέλη της Ένωσης. Οφείλουν δηλαδή να διασφαλίσουν μια καθολική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ο σεβασμός του κάθε προσώπου (Οι εθνικοί νόμοι μπορούν μόνο να εξειδικεύσουν τα εδάφια του ΓΚΠΔ).

⁴Άρθ.288 Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)

⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/679 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Απριλίου 2016 [GeneralDataProtectionRegulation- GDPR]- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL>

«Η εναρμόνιση του νομικού πλαισίου στην Ε.Ε. σε ότι αφορά στα προσωπικά δεδομένα⁶ είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί αυτό διευκολύνει όλες τις μη Ευρωπαϊκές εταιρείες, οι οποίες σκοπεύουν να έχουν εμπορική δραστηριότητα σε κράτος μέλος της Ε.Ε. ή με Ευρωπαίους πολίτες να συμμορφωθούν εύκολα. Επιπλέον, οι ποινές για τη μη συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ είναι ιδιαίτερα αυστηρές και μπορούν αν φθάσουν μέχρι και τα 20.000.000€ ή το 4% του ετήσιου κύκλου εργασιών»⁷.

Αν και ο ΓΚΠΔ έγινε νόμος της Ε.Ε. στις 17 Απριλίου 2016, δόθηκε χρόνος σε όλα τα κράτη-μέλη και σε όλες τις εταιρείες να εναρμονιστούν με τον νέο Κανονισμό. Ο ΓΚΠΔ τέθηκε σε εφαρμογή 25 Μαΐου 2018. Ο Ελληνικός Νόμος, Ν. 4624/2019⁸, που λαμβάνει μέτρα εφαρμογής του ΓΚΠΔ, τέθηκε σε ισχύ στις 29 Αυγούστου 2019. Παρόλο που σχολιάστηκε αρνητικά λόγω των αντιφάσεων που παρουσιάζει ως προς τη νομολογία της ΑΠΔΠΧ και τον Κανονισμό, ωστόσο διευκολύνει την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων σε καθολικό επίπεδο.

2.1.2 Η μετάβαση στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

Στην Ευρωπαϊκή έννομη τάξη εντός του θεσμικού πλαισίου του Συμβουλίου της Ευρώπης, το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής των ατόμων θεσπίζεται, για πρώτη φορά, στο άρθρο 8 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών⁹ λειτουργώντας ως μια νομική πράξη με διεθνή ισχύ. Ως θεμελιώδες δικαίωμα πρέπει να τηρείται από τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα και να διασφαλίζεται από τις Αρχές.

⁶Σύμφωνα με την Οδηγία 95/46/ΕΚ(Οδηγία για την Προστασία των Δεδομένων) ΕΕL281/32.23.11.1995, αρ.2 ως «δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα θεωρείται κάθε πληροφορία ενός φυσικού προσώπου του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή και μπορεί να εξακριβωθεί», <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31995L0046>

⁷Βλ. άρθρο 83 παρ.6 ΓΚΠΔ &Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης (2018), *Καινοτόμο Εργαστήριο: «Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων: Το νέο τοπίο και οι υποχρεώσεις της Δημόσιας Διοίκησης»*, Έκθεση, ΕΚΔΔΑ, (σελ. 82).Επιπλέον σημειώνεται ότι κατά την αι.σκ 148 του ΓΚΠΔ οι παραβάσεις που εμπíπτουν στην διάταξη 83 παρ.4 ΓΚΠΔ αναφέρονται ως «ελάσσονος σημασίας» και δίνουν τη δυνατότητα στην εποπτική αρχή (εφόσον αξιολογήσει όλα τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης), να αντικαταστήσει το πρόστιμο με επίπληξη.

⁸Νόμος 4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα», μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων (ΦΕΚ 137/Α/ 29-8-2019), στο διαδίκτυο: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-dedomena-prosopikou-kharaktera>

⁹Βλ. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης , αρ.8, ΕΕ. C364/1, 18.12.2000, υιοθετήθηκε στο Στρασβούργο 12/12/2007 και βλ. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ) http://www.echr.coe.int/Documents/Collection_Convention_1950_ENG.pdf

Μια άλλη διεθνής πράξη του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τα θέματα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι η Σύμβαση για την Προστασία των Ατόμων σε σχέση με την Αυτόματη Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων, η οποία υπογράφηκε το 1981 και τέθηκε σε ισχύ από το 1985. Γνωστή επίσης ως Σύμβαση 108, στο άρθρο 1 αυτής ορίζεται ότι: *«Σκοπός της παρούσας σύμβασης είναι να εξασφαλίζει στο έδαφος κάθε συμβαλλόμενου μέρους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά του ή κατοικία του, το σεβασμό των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών του, και ιδίως του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, όσον αφορά την αυτόματη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»*.¹⁰

Σε ενωσιακό επίπεδο, σημαντική προς την κατεύθυνση αυτή ήταν και η Συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2009 και λειτουργεί ως πρωταρχικός νόμος για όλα τα κράτη- μέλη. Η σημασία της Συνθήκης της Λισσαβόνας ειδικά ως προς το επίμαχο ζήτημα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, κατά τον Kuner¹¹ εδράζεται σε δύο σημεία:

- αναγνωρίζεται η δεσμευτική ισχύς του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με τον τρόπο αυτό τόσο το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή (άρθρο 7), όσο και το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων (άρθρο 8) κατοχυρώνονται ως θεμελιώδη δικαιώματα στην έννομη τάξη της Ε.Ε.,
- η ίδια η Συνθήκη εφαρμόζει τις πολιτικές για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων. Όσον αφορά την προστασία των δεδομένων, στο άρθρο 16 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να βρεθεί μια σχετική έννοια. Αναφέρει ότι ο καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων και στην αυξημένη εποπτεία και τη συμμετοχή στην πολιτική για την προστασία των δεδομένων από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Στο μεταξύ, στα μέσα της δεκαετίας του 1990, θεσπίστηκε η 95/46 / ΕΚ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την

¹⁰Βλ. Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία του Ατόμου από την Αυτοματοποιημένη Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων και την Αιτ. σκέψη 4 του ΓΚΠΔ «Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι απόλυτο δικαίωμα· πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τη λειτουργία του στην κοινωνία και να σταθμίζεται με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Ο παρών κανονισμός σέβεται όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις ελευθερίες και αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη όπως κατοχυρώνονται στις Συνθήκες, ιδίως τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και των επικοινωνιών, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, την επιχειρηματική ελευθερία, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου και την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική»

¹¹Kuner, Ch. (2012). *The European Commission's Proposed Data Protection Regulation: A Copernican Revolution in European Data Protection Law*, Published in the Bloomberg BNA Privacy and Security Law Report, 6 February 2012,(p. 1-15)

προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα¹² και για την εξάλειψη αυτών των δεδομένων (οδηγία για την προστασία των δεδομένων). Ως νομοθετική πράξη άφησε τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη- μέλη να επιλέξουν τα μέσα που θα χρησιμοποιήσουν ώστε να επιτευχθεί ο στόχος στους εθνικούς νομοθέτες. Ήταν το πρώτο νομικά δεσμευτικό έγγραφο σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αντιμετώπιση των ερωτημάτων σχετικά με την προστασία του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή όσον αφορά τη συλλογή, επεξεργασία, αποθήκευση και διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα¹³. Σύμφωνα με τον Robinson¹⁴, η Οδηγία 95/46 της Ε.Ε. σχεδιάστηκε για να ρυθμίζει τις συνεχώς αναπτυσσόμενες σχέσεις στον ψηφιακό κόσμο. Πρωταρχικοί σκοποί της ήταν η εναρμόνιση των υφιστάμενων κανονισμών των κρατών – μελών, η προάσπιση του δικαιώματος ενημέρωσης του υποκειμένου και η άρση των εμποδίων για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ευρωπαϊκή αγορά. Ωστόσο, αξιοσημείωτο είναι ότι μεταξύ των στόχων της Οδηγίας δεν ήταν η δημιουργία ενός νομικού πλαισίου, το οποίο θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τις μελλοντικές προκλήσεις επεξεργασίας δεδομένων και προστασίας της ιδιωτικής ζωής, την πρόληψη των διακρίσεων και την ελευθερία έκφρασης γενικότερα.

2.1.3 Η Ελληνική Νομοθετική Προσέγγιση της Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων

Στο Ελληνικό Σύνταγμα του 1975 η προστασία της ιδιωτικής ζωής των πολιτών προβλεπόταν στο άρθρο 9 παρ. 1 β', το οποίο ορίζει ότι «Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη» ενώ άλλες έμμεσες αναφορές γίνονται στα άρθρα 2 παρ. 12 , 5 παρ.1 (περί ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας¹⁵) και 19 (απόρρητο επικοινωνίας), ενώ στην κοινή νομοθεσία ίσχυε ο Νόμος 2472/1997, ο οποίος ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την παραπάνω αναφερόμενη 95/46/ ΕΚ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995.

¹²Οδηγός Συμμόρφωσης στο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων Βασικές κατευθύνσεις 2019, Σημειώνεται ότι «ο Κανονισμός δεν εφαρμόζεται επί των θανόντων προσώπων». Η εν λόγω Οδηγία θέσπισε ένα ολοκληρωμένο και περιεκτικό σύστημα προστασίας των δεδομένων.

https://www.uoc.gr/files/items/7/7133/guidance_for_compliance_with_gdpr.pdf

¹³Yu, P. K. (2001). "An Introduction to the EU Directive on the Protection of Personal Data" (p.1-5)

¹⁴ Robinson N., G. H. (2009). «Review of the European Data Protection Directive. Information Commissioner's Office», (p.7)

¹⁵Σύμφωνα με το Χρυσόγονο Κ. στο σύγγραμμα του «Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα» 2006, (σελ. 175) γίνεται σαφές ότι η «προσωπική ελευθερία» παρουσιάζεται και προστατεύεται με την ευρεία της έννοια , ήτοι η ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθενός είναι ελεύθερη αρκεί να μην προσβάλλει και παραβιάζει τα Συνταγματικά δικαιώματα των άλλων.

Αργότερα, με το Ψήφισμα της 6ης Απριλίου 2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, προστέθηκε στο Σύνταγμα το άρθρο 9Α σύμφωνα με το οποίο «*Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως ο νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως ο νόμος ορίζει*». Με την εισαγωγή του άρθρου αυτού διαφοροποιείται, για πρώτη φορά, το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων από το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής και κατοχυρώνεται ρητά ως θεμελιώδες συνταγματικό δικαίωμα. Πρόκειται ουσιαστικά για επώνυμες πληροφορίες οι οποίες συνθέτουν σημαντικές πτυχές¹⁶ του υποκειμένου των δεδομένων σε τέτοιο βαθμό που μέσα από τις κοινωνικές του σχέσεις αυτοπροσδιορίζεται¹⁷ και τελικά προστατεύεται από κάθε αρνητική πρακτική.

Η πρόβλεψη εκτέλεσης του δικαιώματος προστασίας «όπως ορίζει ο νόμος», συνέβαλε στην ομαλή ενσωμάτωση της υφιστάμενης τότε νομοθεσίας (Ν. 2472/1997) και στην αναγωγή της σε εκτελεστικό νόμο του νέου συνταγματικού δικαιώματος του άρθρου 9Α. Από τον συνδυασμό δε, του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 9Α με το άρθρο 101Α του Συντάγματος κατοχυρώθηκε συνταγματικά και η λειτουργία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (εφεξής Α.Π.Δ.Π.Χ.) ως ανεξάρτητη αρχή, η οποία είναι αρμόδια για τη διαφύλαξη και προάσπιση των προσωπικών δεδομένων. Παράλληλα, η θέσπιση του άρθρου 9Α στάθηκε η αφορμή, ώστε ο συνταγματικός νομοθέτης να εισάγει νέα δικαιώματα, που συνδέονται με τα προσωπικά δεδομένα, όπως το δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφορία και στην Κοινωνία της Πληροφορίας (άρθρο 5Α Συντάγματος), αλλά με τον περιορισμό της μη προσβολής του άρθρου 9Α, ενώ εισήγαγε αντίστοιχο περιορισμό και στο ήδη υπάρχον δικαίωμα του απορρήτου των επικοινωνιών (άρθρο 19 παρ.3 Συντάγματος). Έτσι, με τις συνταγματικές αυτές μεταρρυθμίσεις διασφαλίστηκε, όχι μόνο η κατοχύρωση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων ως θεμελιώδες συνταγματικό δικαίωμα, αλλά και η υπεροχή της προστασίας τους έναντι των λοιπών δικαιωμάτων που λειτουργούν «ανταγωνιστικά», όπως του δικαιώματος πληροφορίας και απορρήτου.

¹⁶ Ακριβοπούλου, Μ. 2011. Το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων μέσα από το φακό του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, Θεωρία και Πράξη Διοικητικού Δικαίου, Τεύχος 7/2011, <http://nomikospoudastirio.gr>

¹⁷ Ακριβοπούλου, Μ. 2009. Μεταξύ αυτονομίας και οικειότητας: αναπροσδιορίζοντας το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή (άρθρο 9 παρ. 1 του Συντάγματος), Τμήμα Νομικής ΑΠΘ. 2009 (Διδακτορική διατριβή), (σελ 162-171)

Στην πορεία, και υπό την «ομπρέλα προστασίας» του Συντάγματος σε συνδυασμό με τις κανονιστικές πράξεις της Α.Π.Δ.Π.Χ. και με λοιπά νομοθετήματα που ακολούθησαν, διαμορφώθηκε το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων μέχρι τον ολικό ανασχηματισμό του με την ισχύ του με αρ. 679/2016 Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), στις 25 Μαΐου 2018.

2.1.4 Το σκεπτικό ψήφισης του Κανονισμού (Ε.Ε.) 679/2016

Σε γενικές γραμμές, ο ΓΚΠΔ ρυθμίζει τη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αν και συμπεριλαμβάνει έναν εξαντλητικό κατάλογο εξαιρέσεων από την επεξεργασία. Στην αιτιολογική έκθεση του Κανονισμού 679/2016 (ΓΚΠΔ) αναφέρεται ότι «οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και η παγκοσμιοποίηση δημιούργησαν νέες προκλήσεις για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η κλίμακα της συλλογής και της ανταλλαγής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αυξήθηκε σημαντικά. Η τεχνολογία επιτρέπει τόσο σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, όσο και σε δημόσιες αρχές να κάνουν χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε πρωτοφανή κλίμακα για την επιδίωξη των δραστηριοτήτων τους. Τα φυσικά πρόσωπα ολοένα και περισσότερο δημοσιοποιούν προσωπικές πληροφορίες και τις καθιστούν διαθέσιμες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η τεχνολογία έχει αλλάξει τόσο την οικονομία όσο και την κοινωνική ζωή και θα πρέπει να διευκολύνει περαιτέρω την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της Ένωσης και τη διαβίβαση σε τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, διασφαλίζοντας παράλληλα υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα¹⁸». Η παράγραφος αυτή αποτυπώνει το κυρίαρχο σκεπτικό, με βάση το οποίο στηρίχθηκε η αναγκαιότητα κατάργησης της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και αντικατάστασής της με τον νέο ΓΚΠΔ, καθότι πλέον κρίνονταν αναχρονιστική και μη συνάδουσα με τα σύγχρονα τεχνολογικά δεδομένα¹⁹.

Σε πρώτο στάδιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε το 2010 τη στρατηγική της αναθεώρησης με την δημοσίευση μιας ανακοίνωσης για την ανάγκη αντιμετώπισης του διαρκώς μεταβαλλόμενου κόσμου της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής εξέλιξης

¹⁸ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016»

¹⁹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/679 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Απριλίου 2016

και καινοτομίας. Δύο χρόνια αργότερα, το 2012, δημοσιεύθηκε η πρώτη πρόταση Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων, ενώ μετά από χρόνια συζήτησης και προετοιμασίας, στις 27 Απριλίου 2016, εγκρίθηκε ο Κανονισμός (Ε.Ε.) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για «την Προστασία των Φυσικών Προσώπων έναντι της Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και για την Ελεύθερη Κυκλοφορία των Δεδομένων αυτών (ΓΚΠΔ)». Η εφαρμογή του ξεκίνησε από τις 25 Μαΐου 2018, μετά από διετή μεταβατική περίοδο, καταργώντας την Οδηγία 95/46/ΕΚ.

Ο ΓΚΠΔ, ως Κανονισμός έχει άμεση εφαρμογή στα κράτη - μέλη, χωρίς να απαιτείται πρόσθετη νομοθετική ρύθμιση. Εντούτοις τα εθνικά κράτη πρέπει να ψηφίσουν διατάξεις κατ' εξουσιοδότηση, σε τομείς, όπου προβλέπονται μερικές παρεκκλίσεις ή εξειδικεύσεις. Άμεση συνέπεια της ψήφισης αυτών των διατάξεων, ήταν η κατάργηση των ασύμβατων προς τον Κανονισμό διατάξεων του ελληνικού Νόμου 2472/1997. Ο ΓΚΠΔ χαρακτηρίστηκε ως μία νέας μορφής «Επανάσταση», που σχεδιάστηκε για τον εκσυγχρονισμό και την εναρμόνιση της νομοθεσίας της Ε.Ε. σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Όπως αναπτύσσεται στην αιτιολογική σκέψη²⁰ του Κανονισμού: *«Οι εξελίξεις αυτές απαιτούν ένα ισχυρό και πιο συνεκτικό πλαίσιο προστασίας των δεδομένων στην Ένωση, υποστηριζόμενο από αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας, δεδομένου ότι είναι σημαντικό να δημιουργηθεί η αναγκαία εμπιστοσύνη, η οποία θα επιτρέψει στην ψηφιακή οικονομία να αναπτυχθεί στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς. Τα φυσικά πρόσωπα θα πρέπει να έχουν τον έλεγχο των δικών τους δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Θα πρέπει να ενισχυθούν η ασφάλεια δικαίου και η πρακτική ασφάλεια για τα φυσικά πρόσωπα, τους οικονομικούς παράγοντες και τις δημόσιες αρχές».*

Αντίστοιχα και ο ΓΚΠΔ υποστηρίζεται ότι επιδιώκει μια παρόμοια επανάσταση στον ευρωπαϊκό νόμο για την προστασία των δεδομένων, επιδιώκοντας να μετατοπίσει το επίκεντρο του από τις τυπολατρικές γραφειοκρατικές απαιτήσεις προς ένα πιο ουσιαστικό σύστημα συμμόρφωσης, που επιτυγχάνεται μέσω της εναρμόνισης όλων των κοινών νομοθετημάτων και της ενίσχυσης των ατομικών δικαιωμάτων των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων.

Ο νέος Κανονισμός έφερε σημαντικές μεταρρυθμίσεις σε πολλά επίπεδα στον τομέα της προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων στην Ε.Ε., σε σχέση με την

²⁰ Αιτ.σκ. 7 ΓΚΠΔ

ισχύουσα μέχρι τότε νομοθεσία και κυρίως, την Οδηγία 95/46, η οποία εφαρμόζονταν από το έτος 1998. Εισηγήαγε πολλές καινοτομίες²¹, όπως, ότι υπεύθυνος και εκτελών την επεξεργασία οφείλουν να συμμορφώνονται²² στις εκάστοτε υποχρεώσεις τους, χωρίς πλέον να γνωστοποιούν στην ΑΠΔΠΧ ή να αιτούνται προηγουμένως άδεια επεξεργασίας δεδομένων²³, μεταθέτοντας, έτσι, πλέον σε αυτούς το βάρος απόδειξης για τη νομιμότητα της επεξεργασίας που πραγματοποιούν. Ενίσχυσε τα ιδιωτικά δικαιώματα των χρηστών με την απαίτηση για ρητή συγκατάθεσή τους στο αίτημα επεξεργασίας των δεδομένων τους και διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής με την επέκταση ισχύος του και σε χώρες εκτός Ε.Ε., οι οποίες επεξεργάζονται τα δεδομένα ευρωπαϊών χρηστών.

Η σημαντικότερη αλλαγή που έρχεται με τον ΓΚΠΔ είναι ότι η προσέγγιση που ακολουθείται, ιδιαίτερα σε ότι έχει να κάνει με την προστασία των δεδομένων παύει να είναι απόλυτη, αλλά υπεισέρχεται η έννοια του ρίσκου και της διαχείρισης αυτού. Οι υπόχρεοι να εφαρμόζουν τον ΓΚΠΔ οργανισμοί πρέπει να διεξάγουν εσωτερικές διαδικασίες για την παρακολούθηση του κινδύνου που αφορά στα προσωπικά δεδομένα που διαχειρίζονται και με βάση την ανάλυση αυτή να παίρνουν τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την προστασία αυτών. Επιπλέον, αν και μέχρι τότε η Αρχή Προστασίας Δεδομένων έπρεπε να δώσει τη συγκατάθεσή της για την επεξεργασία από έναν οργανισμό συγκεκριμένων προσωπικών δεδομένων, τώρα πια αυτή δεν απαιτείται, αλλά επαφίεται στον οργανισμό αν πρέπει ανά πάσα στιγμή να αποδεικνύει τη σύννομη επεξεργασία αυτών. Κατά τον Mitchel²⁴ παρά το γεγονός ότι ο ΓΚΠΔ εισήγαγε πολλές αλλαγές, και επικρίθηκε αρκετά μέχρι σήμερα, θεωρείται ένα επαναστατικό νομοθέτημα στις απαιτήσεις του οποίου καλούνται να ανταποκριθούν φορείς του Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα ήδη από τις 25 Μαΐου 2018.

Μια δεύτερη σημαντική αλλαγή έρχεται με τα δικαιώματα των υποκειμένων. Οι Ευρωπαίοι πολίτες πλέον έχουν τον έλεγχο των προσωπικών τους δεδομένων. Αυτό γίνεται δυνατόν μέσα από τα δικαιώματα που αποκτούν, αλλά και με την αυστηροποίηση

²¹ Αλεξανδροπούλου .Ε, «Προσωπικά Δεδομένα Ανηλίκων», Επιμόρφωση ΕΣΔΙ 2019 , «Η προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων 2016/679 και τον ν. 4624/201», (σελ.4) , https://www.esdi.gr/nex/images/stories/pdf/epimorfosi/2019/alejandropoulou_2019[..διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του (άρθρο 3 παρ. 2), και σε υπεύθυνους επεξεργασίας ή εκτελούντες επεξεργασία που δεν είναι εγκατεστημένοι στην ΕΕ, εφόσον είτε προσφέρουν αγαθά ή υπηρεσίες σε άτομα που βρίσκονται στην ΕΕ είτε παρακολουθούν τη συμπεριφορά των προσώπων αυτών π.χ στο πλαίσιο συμπεριφορικής διαφήμισης (δημιουργία καταναλωτικών μορφοτύπων, για τη στόχευση της προσφοράς προϊόντων ή υπηρεσιών..)]

²² Σημειώνεται ότι ο Κανονισμός προβλέπει και υπεύθυνους ή εκτελούντες την επεξεργασία μη εγκατεστημένους στην ΕΕ σε αντίθεση με την Οδηγία η οποία δεν κάνει αναφορά στους εκτελούντες την επεξεργασία

²³ Αιτ.σκ. 89 ΓΚΠΔ

²⁴ Mitchell, A. (2016), *GDPR: Evolutionary or revolutionary?*; *Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice*, (p.217-221)

του τρόπου με τον οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα λαμβάνει τη συγκατάθεση του του υποκειμένου για να επεξεργαστεί τα προσωπικά του δεδομένα.

«Ο Νέος κανονισμός επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την ανταλλαγή δεδομένων στις χώρες που εφαρμόζουν τον ΓΚΠΔ σε μέρη όπου δεν εφαρμόζεται ο ΓΚΠΔ»²⁵.

2.2 Πεδίο Εφαρμογής κατά το άρθρο 2 του ΓΚΠΔ

Ο Γενικός Κανονισμός εφαρμόζεται στην, εν όλω ή εν μέρει, αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε σύστημα αρχειοθέτησης. Έχει επομένως εφαρμογή τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Παράλληλα, όμως, προβλέπονται και εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 2. Πιο συγκεκριμένα, ο παρόν Κανονισμός δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

- στο πλαίσιο δραστηριότητας η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, όπως δραστηριότητες που αφορούν την εθνική ασφάλεια,
- από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών ή όταν αυτά εκτελούν δραστηριότητες συναφείς με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης²⁶,
- από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικής ή οικιακής δραστηριότητας, όπως, ενδεικτικά αναφέροντας, η αλληλογραφία και η τήρηση αρχείου διευθύνσεων, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.α. Εφαρμόζεται όμως ο Κανονισμός στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή εκτελούντες που παρέχουν τα μέσα επεξεργασίας δεδομένων για τέτοιες οικιακές ή προσωπικές δραστηριότητες²⁷,
- από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή Ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται στο άρθρο 4 αρ. 7 ΓΚΠΔ, το φυσικό πρόσωπο (ιδιώτης, επαγγελματίας, με εμπορική ιδιότητα) ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή (Δημόσιο, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ,

²⁵Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης (2022), *Πιστοποίηση επάρκειας Συμβούλου ακεραιότητας*, Έκθεση, ΕΚΔΔΑ, (σελ.83-84)

²⁶Αιτ. σκ. 17 ΓΚΠΔ

²⁷Αιτ. σκ. 18 ΓΚΠΔ

ΝΠΙΔ) και ενώσεις προσώπων, ο οποίος καθορίζει τον σκοπό (δηλαδή το ειδικό συμφέρον που υπηρετείται) και τον τρόπο (δηλαδή τις μορφές πχ διαδικτυακή, με κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης και τα μέσα πχ τεχνικό εξοπλισμό, προσωπικό κ.λ.π.) επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Ως εκτελών την επεξεργασία ορίζεται στο άρθρο 4 αρ. 8 ΓΚΠΔ,, το φυσικό, νομικό πρόσωπο ή δημόσια αρχή, ο οποίος αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει την επεξεργασία για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας λ.χ Δήμος αναθέτει τη μηχανογράφηση σε εταιρεία πληροφορικής. Εκτελών την Επεξεργασία είναι μεταξύ άλλων και ο πάροχος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μιας εταιρείας, καθώς επεξεργάζεται και προσωπικά δεδομένα φυσικών προσώπων (π.χ. τα προσωπικά δεδομένα που υπάρχουν σε αφθονία μέσα στα βιογραφικά σημειώματα που οι υποψήφιοι αποστέλλουν στην εταιρία). Λέγοντας οντότητα, εννοούμε νομικό πρόσωπο του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα. Σε κάθε περίπτωση, για την επεξεργασία κάθε δεδομένου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να προσδιορίζεται με σαφήνεια²⁸ καθώς είναι αυτός (φυσικό η νομικό πρόσωπο) στον οποίο γεννάται τόσο η ευθύνη, λογοδοσία για συμμόρφωση αλλά και οι υποχρεώσεις, επι του οποίου απευθύνονται τα υποκείμενα δεδομένων²⁹.

Η εφαρμογή του Κανονισμού δεν προϋποθέτει αποκλειστικά την σύνδεση της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων με τον τόπο εγκατάστασης του υπεύθυνου επεξεργασίας αλλά αποσκοπεί στην προστασία των προσωπικών δεδομένων των ευρωπαϊών χρηστών ανεξαρτήτως του τόπου προέλευσης του φορέα επεξεργασίας των δεδομένων. Πιο αναλυτικά, η εφαρμογή του Κανονισμού επεκτείνεται και στις περιπτώσεις: α) όπου η επεξεργασία πραγματοποιείται και εκτός της Ένωσης αρκεί η εγκατάσταση είτε του υπεύθυνου επεξεργασίας είτε του εκτελούντος την επεξεργασία να ανήκει στην Ένωση και β) όπου τα μεν υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων βρίσκονται στην Ένωση, ο δε υπεύθυνος επεξεργασίας ή εκτελών την επεξεργασία δεν είναι εγκατεστημένος στην Ένωση, εφόσον οι δραστηριότητες επεξεργασίας σχετίζονται με: α) προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών στα υποκείμενα δεδομένων ή β) την παρακολούθηση της συμπεριφοράς τους εφόσον αυτή λαμβάνει χώρα εντός της Ένωσης. Τέτοιες πράξεις παρακολούθησης νοούνται στο Διαδίκτυο, λ.χ αυτές που συνδέονται με την δυνατότητα μετέπειτα επεξεργασίας τους με τεχνικά μέσα για τη διαμόρφωση «προφίλ» του φυσικού προσώπου, καταγράφοντας τις προτιμήσεις του, τις επιλογές του

²⁸Αρ. 24 παρ.1-2, αρ 25 παρ.1, αρ.30και 13 του ΓΚΠΔ

²⁹Κ. Καρακάση , “Ζητήματα εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων υπό το φως της τεχνολογίας Blockchain”, Περιοδικό ΔΙΤΕ, Τεύχος 3/2021 (σελ.379)

κλπ. Με τον τρόπο αυτό, ο Κανονισμός στοχεύει στο να οδηγήσει τρίτες χώρες, όπως π.χ. Κίνα, Η.Π.Α, να ενισχύσουν το επίπεδο προστασίας προσωπικών δεδομένων ώστε να εξασφαλίσουν πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά.

Τέλος, προστασία από τον Κανονισμό απολαμβάνει και το θιγόμενο υποκείμενο στις περιπτώσεις όπου η επεξεργασία προέρχεται από υπεύθυνο μη εγκατεστημένο στην Ένωση, αλλά σε τόπο όπου εφαρμόζεται το δίκαιο κράτους μέλους δυνάμει του δημοσίου διεθνούς δικαίου³⁰.

2.3 Οι εποπτικές αρχές

Παρά το γεγονός ότι με την Οδηγία ΕΚ/95/46 σκοπός ήταν να λειτουργήσουν οι εποπτικές αρχές, εντούτοις αφιερώθηκε για αυτές μόνο ένα άρθρο το οποίο θεωρήθηκε ως γενικόλογο. Ειδικότερα, μέσω του άρθρου αυτού, τους δόθηκε η δικαιοδοσία της διερεύνησης και της επέμβασης είτε μέσω παράστασης μπροστά στα δικαστήρια, επίσης μπορούσαν να παρέχουν τη γνώμη τους ή να εξετάζουν τυχόν παράπονα ή καταγγελίες στις οποίες προέβαιναν τα υποκείμενα των δεδομένων (άρθρο 28 Οδηγίας 95/46/ΕΚ). Είναι ωφέλιμο να σημειωθεί ότι επί του πρακτέου οι εποπτικές αρχές θεωρούνται ως το πρώτο στάδιο επικοινωνίας που αφορά την παραβίαση των δικαιωμάτων των υποκειμένων, πράγμα που σημαίνει ότι ο ρόλος τους είναι καίριος ως προς την αντιμετώπιση των παραβιάσεων της προστασίας.

Οι εποπτικές αρχές δεν κατάφεραν να εναρμονιστούν καθώς υπήρξε η υποχρέωση να ενσωματωθούν οι ρυθμίσεις της οδηγίας συνδυαστικά με το γεγονός ότι η συγκεκριμένη διάταξη είναι γενικόλογη όπως προαναφέρθηκε, ενώ δεν αναφέρονται ρητά συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία και τον ρόλο των εποπτικών αρχών. Υπάρχουν πολλά κράτη μέλη στα οποία οι εποπτικές αρχές δεν ήταν εξουσιοδοτημένες να ασκήσουν κάθε εξουσία που προέβλεπε η οδηγία ενώ σε άλλα κράτη-μέλη δεν προβλεπόταν να επιβληθούν διοικητικές κυρώσεις εφόσον δεν προβλεπόταν κάτι τέτοιο από την ίδια την οδηγία. Η Γαλλία, για παράδειγμα, η Γερμανία καθώς και η Ουγγαρία αναφορικά με τις εποπτικές τους αρχές μπορούσαν να επιβάλλουν

³⁰Βλ. , όπ.π Αλεξανδροπούλου .Ε, «Προσωπικά Δεδομένα Ανηλίκων».

πρόστιμα εφόσον τα αποφάσιζαν αντίθετα με άλλες χώρες των οποίων οι εποπτικές αρχές δεν είχαν τη δικαιοδοσία να κάνουν κάτι τέτοιο, αλλά μπορούσαν μόνο να προειδοποιούν τους υπεύθυνους ή να τους απαγορεύουν να επεξεργαστούν συγκεκριμένα δεδομένα ³¹.

Ταυτόχρονα είναι γνωστό ότι οι πολίτες της Ευρώπης δεν έχουν τόσες γνώσεις σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής του ζωής παρά το γεγονός ότι υπάρχει ένα ευρύ σύνολο δραστηριοτήτων προώθησης που είχαν λάβει χώρα στη διάρκεια της ισχύος της οδηγίας. Οι ευρωπαίοι πολίτες σε ποσοστό 63% δεν είχαν καν ακούσει για τις εποπτικές αρχές οι οποίες είναι υπεύθυνες να προστατεύουν τα προσωπικά τους δεδομένα. Επιπλέον το 44% των πολιτών επιθυμούσε να αντιμετωπίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε περιστάσεις που αφορούν τις εξουσίες και τα δικαιώματα τους αναφορικά με δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Το 75% όσων ερωτήθηκαν έκρινε πως είναι ανεπαρκείς οι νόμοι και οι αρχές που προασπίζουν τα δεδομένα. Τα παραπάνω αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι οι περισσότεροι από τους πολίτες δεν έχουν καμία αληθινή ευκαιρία να λάβουν μέτρα αλλά ούτε και μπορούν να προβούν σε κάποια ενέργεια με σκοπό να προασπίσουν τα έννομα συμφέροντά τους σε περίπτωση που παραβιαστεί ο νόμος. Αυτό συμβαίνει είτε επειδή δεν έχουν γνώσεις είτε επειδή νιώθουν ανασφάλεια για το πώς θα κυλήσει η διαδικασία από πλευράς τους. Η εξέλιξη της τεχνολογίας συνηγορεί στο να νιώθουν οι πολίτες μεγαλύτερη ανασφάλεια, σε περιπτώσεις που διαρρέουν δεδομένα όπως είναι για παράδειγμα το χακάρισμα βάσης δεδομένων κατά το οποίο επέρχεται παραβίαση των δικαιωμάτων μαζικού αριθμού πολιτών για το οποίο είναι πιθανό να μην λάβουν γνώση ποτέ τα υποκείμενα των δεδομένων ³².

Σύμφωνα με τις ελλείψεις που προαναφέρθηκαν καθίσταται σαφές ότι ο νέος κανονισμός χρειαζόταν να είχε προβλέψει με τέτοιο τρόπο τη λειτουργία των εποπτικών αρχών ώστε αυτές να αποτελούν ασπίδα προστασίας για όλα τα κράτη μέλη με τον ίδιο τρόπο και τις ίδιες νομοθετικές διατάξεις. Είναι γεγονός ότι οι εποπτικές αρχές

³¹Μήτρου, Λ. (2017). *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις-νέα δικαιώματα)*. *Νέο Δίκαιο-Νέες Υποχρεώσεις-Νέα Δικαιώματα*, 1η έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, (σελ.146 επ.)

³²Gutwirth, S., Leenes, R., & De Hert, P. (2015). *Reforming European data protection law*. Springer Netherlands

απασχολούν πολύ τον ενωσιακό νομοθέτη ο οποίος θεωρεί ότι χρειάζεται να προσδιοριστεί αναλυτικά ο ρόλος και οι εξουσίες των εποπτικών αρχών, ενώ επίσης απαιτείται αναβάθμιση του ρόλου τους σύμφωνα με το νέο κανονισμό καθώς και ανάδειξη της ανεξαρτησίας τους κάτι που είχε ήδη τονιστεί και στην Οδηγία³³.

Το 6ο κεφάλαιο του Κανονισμού είναι αφιερωμένο στις εποπτικές αρχές· σύμφωνα με αυτό καθορίζεται η λειτουργία τους οι αρμοδιότητες και η εξουσία τους. Πιο ειδικά στο άρθρο 51 αναφέρεται ότι κάθε ένα από τα κράτη-μέλη απαιτείται να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να συγκροτείται σε αυτό έστω μία ανεξάρτητη εποπτική αρχή η οποία θα βοηθά να κυκλοφορούν ελεύθερα τα δεδομένα στην ένωση. Ενόσω, θα είναι επιφορτισμένη με το καθήκον της παρακολούθησης της εφαρμογής του κανονισμού για το εκάστοτε κράτος μέλος, θα θέτει το πλέγμα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων έναντι στην παράνομη επεξεργασία. Επιπροσθέτως, ο νέος κανονισμός περιλαμβάνει ρητά την αρμοδιότητα που φέρουν οι εποπτικές αρχές ως προς την επιβολή διοικητικών προστίμων καθώς και την εισαγωγή του μηχανισμού υπηρεσίας μιας στάσης και συνεργασίας, συνεκτικότητας των εποπτικών αρχών. Επιπλέον, σύμφωνα με τον νέο κανόνα εντοπίζονται λύσεις ως προς τη ρύθμιση των σχέσεων ανάμεσα στις εποπτικές αρχές δημιουργώντας ένα ευρωπαϊκό συμβούλιο προστασίας δεδομένων το οποίο είναι υπεύθυνο να αναλάβει τις δεσμευτικές αποφάσεις απέναντι σε κάθε εποπτική αρχή, έχοντας ως στόχο την εναρμόνιση με τους κανόνες των προσωπικών δεδομένων.

2.4 Υποχρεώσεις του Υπεύθυνου Επεξεργασίας υπό τον ΓΚΠΔ

Κεντρικό ρόλο στον Κανονισμό, και ως εκ τούτου, αυξημένες ευθύνες και υποχρεώσεις έχει ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας, με κύρια και πρωταρχική του υποχρέωση την επίτευξη ουσιαστικής συμμόρφωσης με τον Κανονισμό. Στις περιπτώσεις των νομικών προσώπων, ιδιωτικών και δημόσιων, ως Υπεύθυνος επεξεργασίας νοείται το ίδιο το νομικό πρόσωπο.

³³Hustinx, P. (2013). *EU data protection law: The review of directive 95/46/EC and the proposed general data protection regulation. Collected courses of the European University Institute's Academy of European Law, 24th Session on European Union Law*, (p.1-12)

«Επεξεργασία» νοείται κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή, δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»³⁴.

«Υπεύθυνος επεξεργασίας» δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα λογίζεται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν οι σκοποί και ο τρόπος της επεξεργασίας αυτής καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια για τον διορισμό του μπορούν να προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους.

Ως «εκτελών την επεξεργασία» νοείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό του υπευθύνου της επεξεργασίας.

«Αποδέκτης» είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας, στα οποία κοινολογούνται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, είτε πρόκειται για τρίτον είτε όχι³⁵.

Η επεξεργασία που πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού προβλέπει πολλές διαφοροποιήσεις σε σχέση με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας σύμφωνα με την οδηγία 95/46/EK απαλλάσσονταν από την ευθύνη αν αποδείκνυε ότι δεν ευθύνεται. Σύμφωνα, όμως με το νέο νομοθετικό πλαίσιο ο υπεύθυνος οφείλει επιπρόσθετα να εφαρμόζει και κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα και πολιτικές, προκειμένου να διασφαλίζει και να μπορεί να αποδεικνύει ότι η επεξεργασία διενεργείται σύμφωνα με τον Κανονισμό. Η απόφαση 16/2019 της

³⁴ Αρχή προστασίας δεδομένων, Αρχές νομιμότητας, στο διαδίκτυο: https://www.dpa.gr/el/foreis/13/arxhes_nomimotitas και βλ. άρθρο 5 του Κανονισμού σύμφωνα με το οποίο για να καταστεί νόμιμη η επεξεργασία πρέπει να διέπεται από τις αρχές (νομιμότητας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας κτλ)

³⁵ Απόφαση 40/2022 ΑΠΔΠΧ « [...] ένας αποδέκτης δεν χρειάζεται να είναι κάποιος τρίτος. Ως εκ τούτου, οι υπόλοιποι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων, από κοινού υπεύθυνοι επεξεργασίας και εκτελούντες την επεξεργασία στους οποίους διαβιβάζονται ή κοινολογούνται τα δεδομένα καλύπτονται από τον όρο «αποδέκτης» [...]. Σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να παρέχουν σχετικά με τους αποδέκτες τις πλέον σημαντικές για τα υποκείμενα των δεδομένων πληροφορίες», https://www.dpa.gr/sites/default/files/2022-11/40_2022%20anonym.pdf

ΑΠΔΠΧ³⁶, αντανακλά την ευαισθησία των υποκειμένων των δεδομένων στα ζητήματα επεξεργασίας τους, σύμφωνα με την οποία, έγινε επίπληξη στον υπεύθυνο επεξεργασίας-διαχειριστή πολυκατοικίας για μη ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων-ιδιοκτήτη διαμερίσματος, ως όφειλε σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 3 του ΓΚΠΔ, την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του καταγγέλλοντος. Οι αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ φέρνουν στο φώς την ανάγκη προστασίας των δεδομένων λόγω και του μειωμένου ελέγχου χρήσης των πληροφοριών.

Προκειμένου να επιτύχει το σκοπό αυτό, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να θεσπίζει εσωτερικές πολιτικές και να εφαρμόζει μέτρα τα οποία ανταποκρίνονται ειδικότερα στις αρχές της προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξορισμού. Τέτοια μέτρα, σε συνδυασμό και με το άρθρο 32 του Κανονισμού που αφορά την ασφάλεια επεξεργασίας, θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την ελαχιστοποίηση της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την ψευδωνυμοποίηση και κρυπτογράφηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τη διαφάνεια όσον αφορά τις λειτουργίες και την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εξασφαλίζοντας σε συνεχή βάση το απόρρητο, την ακεραιότητα, τη διαθεσιμότητα και την αξιοπιστία, ώστε να μπορεί το υποκείμενο των δεδομένων να παρακολουθεί την επεξεργασία δεδομένων και να είναι σε θέση ο υπεύθυνος επεξεργασίας να δημιουργεί και να βελτιώνει τα χαρακτηριστικά ασφάλειας (άρθρο 32ΓΚΠΔ).

Έτσι, ο Κανονισμός ενθαρρύνει τους παραγωγούς προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών, κατά την ανάπτυξη τους να λαμβάνουν υπόψη τους το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι υπεύθυνοι επεξεργασίας και οι εκτελούντες την επεξεργασία θα είναι σε θέση με τη σειρά τους να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την προστασία των δεδομένων. Επιπρόσθετα, η Οδηγία 95/46/ΕΚ προέβλεπε γενική υποχρέωση γνωστοποίησης της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις εποπτικές αρχές. Όπως κρίθηκε στη πράξη από την εφαρμογή της, η υποχρέωση αυτή συνεπάγονταν διοικητικό και οικονομικό φόρτο, δεν συνέβαλε τελικά σε όλες τις περιπτώσεις στη βελτίωση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και επομένως έπρεπε να καταργηθούν και να αντικατασταθούν με αποτελεσματικές διαδικασίες και μηχανισμούς. Σε αυτή τη κατεύθυνση ο Κανονισμός απαιτεί από τον υπεύθυνο επεξεργασίας να καταρτίσει μελέτη εκτιμήσεως αντικτύπου

³⁶Απόφαση 16/2019 ΑΠΔΠΧ, «Επίπληξη σε υπεύθυνο επεξεργασίας για μη ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων για περαιτέρω επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων», <https://www.dpa.gr/sites/default/files/2019-09/apofasi162019.pdf>

(impactassessment)³⁷ ιδίως για επεξεργασία δεδομένων που παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο και σχετίζονται με αξιολόγηση προσωπικών πτυχών, αφορούν σε δεδομένα μεγάλης κλίμακας ή σε παρακολούθηση δημοσίου χώρου.

Η εκτίμηση αντικτύπου θα πρέπει να περιλαμβάνει όλα εκείνα τα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν, τις εγγυήσεις και τους μηχανισμούς που μετριάζουν τον κίνδυνο, διασφαλίζουν την προστασία και αποδεικνύουν την συμμόρφωση προς τον Κανονισμό. Η εκτίμηση αντικτύπου δεν είναι υποχρεωτικό να αφορά όλες τις πράξεις επεξεργασίας που διενεργούνται σε μία δημόσια αρχή αλλά μπορεί να αφορά και μεμονωμένες πράξεις. Επίσης, μία εκτίμηση αντικτύπου από ένα φορέα που αφορά συγκεκριμένη πράξη επεξεργασίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από άλλον εφόσον αφορά παρόμοια επεξεργασία³⁸.

Αναφορικά με τις πράξεις επεξεργασίας που έχουν ελεγχθεί από εποπτική αρχή ή τον υπεύθυνο υπάλληλο προστασίας δεδομένων, σύμφωνα με το άρθρο 20 της οδηγίας 95/46/EK, παρόλο που μπορεί να αφορούν σε επεξεργασία δεδομένων μεγάλης κλίμακας ή σε παρακολούθηση δημοσίου χώρου, δεν απαιτείται διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου και συνεχίζουν να υλοποιούνται χωρίς καμία μεταβολή. Έτσι, οι αποφάσεις της Επιτροπής και οι εγκρίσεις εποπτικών αρχών που εκδόθηκαν βάσει της οδηγίας 95/46/EK παραμένουν σε ισχύ μέχρι την τροποποίηση, αντικατάσταση ή κατάργησή τους. Ωστόσο, όπως μία εκτίμηση αντικτύπου θα πρέπει να επανεξετάζεται συνεχώς και να επαναξιολογείται τακτικά, έτσι ακόμη και αν μια εκτίμηση αντικτύπου δεν είναι αναγκαία με την εφαρμογή του Κανονισμού, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα υποχρεωθεί, στον ενδεδειγμένο χρόνο, να διενεργήσει μια τέτοια εκτίμηση στο πλαίσιο των γενικών υποχρεώσεων λογοδοσίας που έχει. Ακόμη, ο υπεύθυνος και εκτελών την επεξεργασία οφείλουν να τηρούν το αρχείο των δραστηριοτήτων τους γραπτώς ή σε ηλεκτρονική μορφή, όταν η επιχείρηση ή ο οργανισμός τους απασχολεί περισσότερα από 250 άτομα και η επεξεργασία δεν είναι περιστασιακή και δημιουργεί κινδύνους για τα δεδομένα ή περιλαμβάνει ειδικές κατηγορίες δεδομένων. Το εν λόγω αρχείο τίθεται στην διάθεση της Εποπτικής Αρχής κατόπιν αιτήματος της προς άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

³⁷ με την αιτ.σκ. 92 του ΓΚΠΔ προστίθεται ότι [...ενδέχεται να είναι λογικό και οικονομικό το αντικείμενο μιας εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων να υπερβαίνει ένα μεμονωμένο σχέδιο, για παράδειγμα εάν δημόσιες αρχές ή φορείς σκοπεύουν να εγκαθιδρύσουν μια κοινή εφαρμογή ή πλατφόρμα επεξεργασίας ή εάν περισσότεροι υπεύθυνοι επεξεργασίας σχεδιάζουν να θεσπίσουν μια κοινή εφαρμογή ή ένα περιβάλλον επεξεργασίας σε ένα βιομηχανικό τομέα ή κλάδο ή για μια ευρέως χρησιμοποιούμενη οριζόντια δραστηριότητα...]

³⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ.1 του ΓΚΠΔ ορίζεται «...«σε μία εκτίμηση μπορεί να εξετάζεται ένα σύνολο παρόμοιων πράξεων επεξεργασίας οι οποίες ενέχουν παρόμοιους υψηλούς κινδύνους»

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να προσλαμβάνει εκτελούντες³⁹ την επεξεργασία που παρέχουν επαρκείς διαβεβαιώσεις ότι θα εφαρμόσουν τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων⁴⁰. Για την άσκηση των δραστηριοτήτων του εκτελούντα την επεξεργασία θα πρέπει να έχει προηγηθεί γραπτή σύμβαση που να τον δεσμεύει απέναντι στον υπεύθυνο επεξεργασίας. Ειδικότερα, ο εκτελών την επεξεργασία επεξεργάζεται τα δεδομένα μόνο βάσει των καταγεγραμμένων εντολών του υπεύθυνου επεξεργασίας και είναι υποχρεωμένος να θέτει στη διάθεση του υπευθύνου επεξεργασίας κάθε απαραίτητη πληροφορία προς απόδειξη της συμμόρφωσης του προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον Κανονισμό.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διακρίνεται από τον Υπεύθυνο επεξεργασίας πρέπει ο «Εκτελών την Επεξεργασία» ο οποίος είναι τρίτο πρόσωπο, και δύναται να του ανατεθεί, δυνάμει σύμβασης με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας, μέρος των εργασιών του τελευταίου. Διαφορετικές είναι, τέλος, και οι αρμοδιότητες του Υπεύθυνου Προστασίας των Δεδομένων, για τον οποίο γίνεται λόγος παρακάτω. Συγκεκριμένα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να καθορίζει τους σκοπούς και τον τρόπο επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων και να απαντά στα αιτήματα των υποκειμένων των δεδομένων και της εποπτικής αρχής. Επιπλέον δε, να λαμβάνει όλα τα μέτρα ασφάλειας, ήτοι όλα τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ώστε να εξασφαλίζει και να διασφαλίζει και ταυτόχρονα να αποδεικνύει τη σύννομη επεξεργασία των δεδομένων. Επιπροσθέτως, στα καθήκοντά του προστίθεται και ένα νέο, η υιοθέτηση της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο. Συγκεκριμένα ο ίδιος ο υπεύθυνος καλείται να διαπιστώσει τον βαθμό διακινδύνευσης των δικαιωμάτων των υποκειμένων και αντίστοιχα να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα και να επιβάλλει ανάλογες υποχρεώσεις ενώ σε εξαιρετικές περιπτώσεις κινδύνων, να προβλέπει ειδικά μέτρα όπως η διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων⁴¹.

Προκειμένου να μπορεί να αποδείξει συμμόρφωση προς τον Κανονισμό, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να θεσπίζει εσωτερικές πολιτικές και να εφαρμόζει

³⁹Σύμφωνα με την ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 29 ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ «Κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση του αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και καθορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία «ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο» για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679», αναφέρεται ότι όταν συμπράττουν από κοινού υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να προσδιορίζονται επακριβώς οι υποχρεώσεις για τον καθένα, (σελ 9), <https://www.dpa.gr>

⁴⁰Απόφαση 47/2022 ΑΠΔΠΧ, με την οποία η Αρχή επέβαλε χρηματικό πρόστιμο ύψους 5.000 ευρώ σε εκτελούντα την επεξεργασία, διότι ενήργησε ως αυτοτελής υπεύθυνος επεξεργασίας και δεν ενημέρωσε τα υποκείμενα των δεδομένων για τη διαθίβαση αυτή, https://www.dpa.gr/sites/default/files/2022-09/47_2022%20anonym.pdf

⁴¹Ιγγλεζάκης, (2018) «Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 2016/679) – ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΕΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ», (σελ. 86)

μέτρα τα οποία ανταποκρίνονται ειδικότερα στις αρχές της προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό⁴².

«Για την επίτευξη της προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό («by design») ⁴³ θα πρέπει κατά την διαμόρφωση των υπηρεσιών και εφαρμογών (ηλεκτρονικών ή μη) να προβλέπονται ρυθμίσεις που δημιουργούν ένα κλίμα ασφάλειας στον χρήστη μέσω των δυνατοτήτων που του παρέχονται να επιλέξει τον βαθμό επεξεργασίας των δεδομένων του. Πρόκειται για την έκφανση της τεχνολογικής προστασίας ⁴⁴ των προσωπικών δεδομένων ήτοι την υιοθέτηση τεχνικών και οργανωτικών μέτρων όπως η ψευδωνυμοποίηση, η ελαχιστοποίηση της επεξεργασίας των δεδομένων, και η διαφάνεια όσον αφορά τις λειτουργίες και την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ώστε να μπορεί το υποκείμενο των δεδομένων να παρακολουθεί την επεξεργασία δεδομένων και να είναι σε θέση ο υπεύθυνος επεξεργασίας να δημιουργεί και να βελτιώνει τα χαρακτηριστικά ασφάλειας» ⁴⁵. Παράλληλα, η επεξεργασία των δεδομένων πρέπει να είναι εξ ορισμού («by default») ⁴⁶ δηλαδή να είναι ενεργοποιημένες οι ρυθμίσεις στην ύψιστη προστασία απορρήτου και πάντα σύμφωνα με τις αρχές της ελαχιστοποίησης και της νομιμότητας του σκοπού, ήτοι με την εφαρμογή των τεχνικών και οργανωτικών μέτρων που αποσκοπούν στην διασφάλιση ότι εξ ορισμού τα δεδομένα «φιλτράρονται» και υφίστανται επεξεργασία μόνο αυτά που είναι απαραίτητα για τον εκάστοτε σκοπό της επεξεργασίας. Για παράδειγμα, στις “φόρμες επικοινωνίας” απαιτείται να συλλέγονται αυστηρά και μόνο τα δεδομένα που είναι απαραίτητα για τον νόμιμο σκοπό της επικοινωνίας και όχι περισσότερα.

«Βασικό ρόλο στην διασφάλιση αυτού του επιπέδου ασφάλειας διαδραματίζουν οι παραγωγοί των σχετικών προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών. Αυτοί θα πρέπει να ενθαρρύνονται να λαμβάνουν υπόψη τους το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων, κατά την ανάπτυξη και τον σχεδιασμό τέτοιων προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών, ώστε, λαμβανομένων υπόψη των τελευταίων εξελίξεων, να διασφαλίζεται ότι οι υπεύθυνοι

⁴²Άρθρο 25 και Αιτ. σκ 78 ΓΚΠΔ

⁴³ DECEIVED BY DESIGN «How tech companies use dark patterns to discourage us from exercising our rights to privacy», (27.06.2018), (p. 13-25) , <https://fil.forbrukerradet.no>

⁴⁴Λ. Μήτρου,(2013) «Privacy by Design. Η τεχνολογική διάσταση της προστασίας προσωπικών δεδομένων», Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης & Επικοινωνίας, Τεύχος 1/2013, Ιανουάριος-Φεβρουάριος-Μάρτιος, (σελ.14)

⁴⁵Ι.Ιγγλεζάκης, «Προστασία Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τον σχεδιασμό (dataprotectionbydesign) και εξ ορισμού (dataprotectionbydefault)», Συνήγορος τ.96/2013, (σελ.76 επ)

⁴⁶Οπ.π DECEIVED BY DESIGN (p. 13-25) ,<https://fil.forbrukerradet.no>

επεξεργασίας και οι εκτελούντες την επεξεργασία θα είναι σε θέση να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την προστασία των δεδομένων»⁴⁷.

2.5 Βασικές Αρχές Συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας

2.5.1 Αρχή Λογοδοσίας σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας

«Μία από τις βασικότερες αρχές του ΓΚΠΔ είναι η αρχή της λογοδοσίας που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 5 και εξειδικεύεται στο άρθρο 24. Με την αρχή αυτή θεσπίζεται, η υποχρέωση και άρα και το βάρος απόδειξης, πρωτίστως του υπεύθυνου επεξεργασίας να εφαρμόζει κατάλληλα οργανωτικά και τεχνολογικά μέτρα προκειμένου να αποδεικνύει τη συμμόρφωσή του ενώπιον των εποπτικών αρχών και των δικαστηρίων, και να είναι, συγχρόνως, σε θέση να τα αναθεωρήσει και να τα επικαιροποιήσει όταν κρίνεται απαραίτητο»⁴⁸. «Ειδικότερα η εφαρμογή της Αρχής Λογοδοσίας διασφαλίζεται στον Κανονισμό με την πρόβλεψη μιας σειράς μέτρων, τα οποία αποτελούν καινοτομίες του Κανονισμού και έκφραση της πρωταρχικής λειτουργίας του για ένα πιο ουσιαστικό σύστημα συμμόρφωσης. Ο βαθμός λήψης των μέτρων αυτών για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των χρηστών εξαρτάται από τον βαθμό του κινδύνου στον οποίο εκτίθενται τα δεδομένα κατά την επεξεργασία τους από τον εκάστοτε δημόσιο οργανισμό ή την ιδιωτική επιχείρηση, ανεξάρτητα π.χ. από το μέγεθος της»⁴⁹.

Σύμφωνα με τον Ιγγλεζάκη⁵⁰ το βάρος της απόδειξης για την παράνομη επεξεργασία το φέρει το υποκείμενο των δεδομένων, εφόσον αποδειχτεί το παράνομο γεγονός. Έτσι τότε, de facto, μετατίθεται το βάρος απόδειξης στο υπεύθυνο επεξεργασίας ο οποίος οφείλει μάλιστα να αποδείξει ότι συμμορφώθηκε με τις διατάξεις του Κανονισμού.

«Καταρχάς, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται στην καταγραφή και τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων όταν πρόκειται για επεξεργασία δεδομένων μεγάλης κλίμακας, το οποίο θα περιλαμβάνει, τουλάχιστον, τα στοιχεία επικοινωνίας του υπεύθυνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία, τους σκοπούς επεξεργασίας καθώς

⁴⁷Αιτ. σκ.78 ΓΚΠΔ

⁴⁸Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων, Γνώμη 3/2010, (σελ.10-22)

⁴⁹Edwards L. and Veale M., (2018). *Enslaving the Algorithm: From a "Right to an Explanation" to a "Right to Better Decisions"*? Published in *IEEE Security & Privacy* 16(3), (p.46–54), doi:10.1109/MSP.2018.2701152

⁵⁰Βλ. όπ.πλ. Ιγγλεζάκης, (2018) "Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

και τις κατηγορίες υποκειμένων, αποδεκτών, δεδομένων και μέτρων ασφάλειας, όπου είναι δυνατόν» (άρθρα 30, 32 ΓΚΠΔ). Επιπλέον, στο πλαίσιο της εν λόγω Αρχής, προβλέπεται η λήψη και εφαρμογή Μέτρων Ασφάλειας όπως η γνωστοποίηση παραβίασης των δεδομένων στην εποπτική αρχή (ήτοι στην ελληνική Α.Π.Δ.Π.Χ.) εντός 72 ωρών από τη γνώση του γεγονότος και ανακοίνωση παραβίασης στο υποκείμενο των δεδομένων όταν αυτή ενδέχεται να θέσει σε υψηλό κίνδυνο τα δικαιώματα και τις ελευθερίες τους (άρθρα 33, 34ΓΚΠΔ).

Σύμφωνα με το Ν. 4624/2019, «η ανακοίνωση αυτή δεν απαιτείται όταν: α) ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφάρμοσε κατάλληλα μέτρα προστασίας και αυτά εφαρμόστηκαν στα επηρεαζόμενα από την παραβίαση δεδομένα, κυρίως μέτρα που καθιστούν τα δεδομένα μη κατανοητά σε όσους δεν διαθέτουν άδεια πρόσβασης σε αυτά, όπως η κρυπτογράφηση, ή β) ο υπεύθυνος επεξεργασίας έλαβε στη συνέχεια μέτρα που διασφαλίζουν ότι δεν είναι πλέον πιθανό να προκύψει ο υψηλός κίνδυνος για τα υποκείμενα ή γ) η ανακοίνωση προϋποθέτει δυσανάλογες προσπάθειες, οπότε γίνεται αντ' αυτής δημόσια ανακοίνωση ή ενημερώνονται τα υποκείμενα με άλλο πρόσφορο και αποτελεσματικό τρόπο».

Παραπέρα, έκφραση της Αρχής Λογοδοσίας είναι η πρόβλεψη στο άρθρο 35 του ΓΚΠΔ, της διεξαγωγής Εκτίμησης Αντικτύπου⁵¹ πριν την επεξεργασία των δεδομένων. «Εναπόκειται στην κρίση του Υπεύθυνου Επεξεργασίας να προβεί σε μία Εκτίμηση Αντικτύπου στις περιπτώσεις όπου ένα είδος επεξεργασίας ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων⁵², σύμφωνα με

⁵¹ Αν και δεν υπάρχει επίσημος ορισμός, ωστόσο προσδιορίζεται στο άρθρο 35 παρ.7 του Κανονισμού ως: «α) συστηματική περιγραφή των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας και των σκοπών της επεξεργασίας, περιλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ο β) εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των πράξεων επεξεργασίας σε συνάρτηση με τους σκοπούς, ο γ) εκτίμηση των κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και ο δ) τα προβλεπόμενα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων, περιλαμβανομένων των εγγυήσεων, των μέτρων και μηχανισμών ασφάλειας, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και να αποδεικνύεται η συμμόρφωση προς τον παρόντα κανονισμό, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων και άλλων ενδιαφερόμενων προσώπων» - Περαιτέρω, η έννοια και ο ρόλος της αποσαφηνίζονται στην αιτιολογική σκέψη 84, ως ακολούθως: «Προκειμένου να ενισχυθεί η συμμόρφωση προς τον παρόντα κανονισμό όταν οι πράξεις επεξεργασίας ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να ευθύνεται για τη διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων, ώστε να αξιολογήσει, ιδίως, την προέλευση, τη φύση, την πιθανότητα και τη σοβαρότητα του εν λόγω κινδύνου»

⁵² Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων «Κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση του αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και καθορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία «ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο» για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679», (σελ.7 επ.), (2017), https://www.dpa.gr/sites/default/files/2019-12/wp248_rev.01_el.pdf

την αντικειμενική εκτίμησή του, ιδίως επειδή η επικείμενη επεξεργασία είναι συστηματική, μεγάλης κλίμακας που στοχεύει στην επεξεργασία σημαντικής ποσότητας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε περιφερειακό, εθνικό ή υπερεθνικό επίπεδο, αφορά σε ειδικές κατηγορίες δεδομένων, όπως στα ευαίσθητα δεδομένα ή σε αυτά που αφορούν ανήλικα άτομα, και βασίζεται στη χρήση νέων τεχνολογιών». Όταν βάσει της διενεργηθείσας εκτίμησης επιπτώσεων και παρά την πρόβλεψη μέτρων προστασίας παραμένει υψηλή η επικινδυνότητα παραβίασης της προστασίας των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να προβεί σε προηγούμενη διαβούλευση με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Η εκτίμηση αντικτύπου διενεργείται προληπτικά και αποσκοπεί στον στοχευμένο σχεδιασμό αντιμετώπισης των κινδύνων που ενδεχομένως προκύψουν από την επεξεργασία των δεδομένων (άρθρα 33, 34 ΓΚΠΔ).

Στην υπ' αριθμ. 91 αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ, απαριθμούνται περιπτώσεις υποχρεωτικής διεξαγωγής της εκτίμησης αντικτύπου, συμπεριλαμβανομένης της συστηματικής παρακολούθησης δημοσίως προσβάσιμου χώρου σε μεγάλη κλίμακα, όπως συμβαίνει συνήθως στις δημόσιες υπηρεσίες, χωρίς να αποκλείεται η εκπόνησή του και σε άλλες περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαίο από τον υπεύθυνο επεξεργασίας.

Η εκτίμηση του αντικτύπου, ως υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας βασίζεται στην αρχή της αναλογικότητας καθώς αποσαφηνίζει έτσι οποιαδήποτε αμφιβολία⁵³, η οποία διαπνέει και τον παρόντα Κανονισμό. Θα πρέπει, δηλαδή, για την ορθή διαφύλαξη όλων των εμπορικών, δημόσιων συμφερόντων και ασφάλεια της επεξεργασίας, να εξετάζεται, *ad hoc*, εάν απαιτείται η διενέργεια τέτοιας εκτίμησης, η οποία κατ' ελάχιστον περιλαμβάνει: α) συστηματική περιγραφή των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας και των σκοπών της επεξεργασίας, β) εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των πράξεων επεξεργασίας σε συνάρτηση με τους σκοπούς, γ) εκτίμηση των κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο 35 παρ 1 ΓΚΠΔ και δ) τα προβλεπόμενα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων, περιλαμβανομένων των εγγυήσεων, των μέτρων και μηχανισμών ασφάλειας (άρθρα 33, 34 ΓΚΠΔ).

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι θα πρέπει να επαναλαμβάνεται ώστε να επανεξετάζονται οι πιθανοί κίνδυνοι και τα μέτρα αντιμετώπισής τους. Άλλωστε ο

⁵³ Βλ. Γνωμοδότηση 5/2021 της ΑΠΔΧ, (αιτ.σκ.6 i και ii), https://www.dpa.gr/sites/default/files/2021-10/gnomodotisi%205_2021%20anonym.pdf

σκοπός της νέας αυτής ρύθμισης, ήταν η αντικατάσταση της υποχρέωσης γνωστοποίησης της επεξεργασίας στην εθνική εποπτική αρχή, εν προκειμένω την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), και του προληπτικού ελέγχου που προβλέπονταν κατά το εθνικό δίκαιο στις περιπτώσεις επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Άλλα μέτρα, είναι η προηγούμενη διαβούλευση με την εποπτική αρχή, εν προκειμένω την ΑΠΔΠΧ (άρθρο 36), ο ορισμός Υπεύθυνου Προστασίας Δεδομένων υποχρεωτικά εφόσον είναι Δημόσιο, η θέσπιση κώδικα δεοντολογίας (άρθρο 40) (όπου στην περίπτωση των δημοσίων αρχών και φορέων εξαιρούνται λόγω της παρακολούθησης της συμμόρφωσής τους με τους εγκεκριμένους κώδικες δεοντολογίας), η πιστοποίηση της συμμόρφωσης στον Κανονισμό, η θέσπιση εσωτερικών πολιτικών προστασίας δεδομένων, η θέσπιση διαδικασιών για ανταπόκριση στα αιτήματα ενημέρωσης, πρόσβασης, διόρθωσης, διαγραφής και περιορισμού της επεξεργασίας, η οργάνωση εσωτερικού μηχανισμού χειρισμού καταγγελιών-προσφυγών (άρθρα 36, 40ΓΚΠΔ).

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι υπόλογος στις εποπτικές αρχές σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνει για ώστε να διασφαλιστεί η τήρηση των κανόνων προστασίας των δεδομένων στο πλαίσιο της επεξεργασίας τους και επιπλέον να τεκμηριώνεται στις αρχές η λήψη μέτρων προστασίας⁵⁴. Η εν λόγω υποχρέωση δίνει στις εποπτικές αρχές ένα διευρυμένο χαρακτήρα, ως προς την άσκηση των ενδίκων βοηθημάτων και ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων⁵⁵. Από την υποχρέωση λογοδοσίας ευθύνες απορρέουν και για τον εκτελούντα την επεξεργασία, για τις ίδιες με τον υπεύθυνο επεξεργασίας ενέργειες προστασίας δεδομένων όπως η τήρηση πρακτικών επεξεργασίας, ενώ είναι δυνατή και πρόσθετη πρόβλεψη στην σύμβαση που υπογράφεται μεταξύ του υπεύθυνου επεξεργασίας και του εκτελούντα, για την ανάθεση αρμοδιοτήτων επεξεργασίας στον τελευταίο. ότι ο εκτελών θα συνδράμει στον έλεγχο συνδρομής ορισμένων απαιτήσεων συμμόρφωσης, όπως κατά την εκτίμηση των επιπτώσεων στην προστασία δεδομένων ή την κοινοποίηση στον υπεύθυνο της επεξεργασίας οποιασδήποτε παραβίασης των προσωπικών δεδομένων αμέσως μόλις λάβει γνώση⁵⁶. Προβλέπεται δηλαδή ότι το βάρος

⁵⁴Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων , Έκδοση 2018 (σελ 171 -173)

⁵⁵ Βλ. προτάσεις του Εισαγγελέα MichalBobek στην υπόθεση C- 645/19, σκ.64, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=304EF9288238A134E060DF323238B794?text=&docid=236410&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=25686881>

⁵⁶European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe “ The General Data Protection-Regulation, one year on Civil society: awareness, opportunities and challenges”,(2019), <https://fra.europa.eu/en/publication/2019/general-data-protection-regulation-one-year>

της απόδειξης το φέρει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία, ο οποίος είναι επιφορτισμένος στο να διασφαλίζει την ορθή επεξεργασία των δεδομένων και να συμμορφώνεται στις διατάξεις που επιτάσσει ο ΓΚΠΔ.

«Η καινοτομία που εισήγαγε ο Κανονισμός με την αρχή της υποχρέωσης λογοδοσίας σε σχέση με την προϊσχύουσα Οδηγία 95/46, είναι ότι απάλλαξε τους Υπεύθυνους επεξεργασίας από την υποχρέωση να ενημερώνουν την τοπική τους εποπτική αρχή σχετικά με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων τους, η οποία κρίθηκε ως μια άσκοπη γραφειοκρατική διαδικασία που είχε ως αποτέλεσμα μόνο την απασχόληση των εποπτικών αρχών⁵⁷». «Ωστόσο, ανησυχίες εκφράζονται και πάλι ότι τα μέτρα που προβλέπονται για την τήρηση της Αρχής Λογοδοσίας είναι πιθανό να επιφέρουν τα αντίθετα από τα προβλεπόμενα αποτελέσματα, καθιστώντας την όλη διαδικασία ως άλλη μία αυστηρά γραφειοκρατική και τυπολατρική διαδικασία⁵⁸».

2.5.2 Η Αρχή της Διαφάνειας σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας

Η αρχή της διαφάνειας αποτελεί μία ακόμα καινοτομία του ΓΚΠΔ καθώς δεν προβλέπονταν στη προϊσχύουσα Οδηγία 95/46 Ε.Ε.. Συνιστά μία από τις αρχές που θεσπίζονται στο άρθρο 5 του ΓΚΠΔ και μαζί με άλλες δύο επιμέρους αρχές, ήτοι της νομιμότητας και της αντικειμενικότητας, της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, προσδιορίζουν πολλές από τις διαδικασίες που ενσωματώνονται στο Κανονισμό. Οι τρεις αυτές επιμέρους αρχές, της νομιμότητας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας για τη θεμιτή επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, έχουν τις βάσεις τους σε προηγούμενα νομοθετήματα, όπως στο άρθρο 52 παράγραφος 1 του Χάρτη της ΕΕ, το οποίο προβλέπει ότι *«Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα χάρτη πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να τηρεί το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών»*. Τηρούμενης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπονται να επιβάλλονται μόνο εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

⁵⁷Οπ.π. Edwards L. and Veale M., (2018). *Enslaving the Algorithm: From a "Right to an Explanation" to a "Right to Better Decisions"?*

⁵⁸Οπ.π. . Edwards L. and Veale M., (2018)

«Με τα άρθρα αυτά τίθεται η αρχή της αναλογικότητας⁵⁹ του μεγέθους της παραβίασης των προσωπικών δικαιωμάτων και ελευθεριών του υποκειμένου σε σχέση με τον σκοπό της επεξεργασίας των δεδομένων, ως βασική κατευθυντήρια αρχή για την νόμιμη επέμβαση και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων και στον παρόντα Κανονισμό. Όσον αφορά ειδικότερα την αρχή της διαφάνειας, σύμφωνα και με τις Αιτιολογικές Σκέψεις 39 και 58 του ΓΚΠΔ, αυτή συνδέεται με την υποχρέωση του Υπεύθυνου Επεξεργασίας να εξηγήσει στο Υποκείμενο των Δεδομένων τον τρόπο με τον οποίο τα δεδομένα χρησιμοποιούνται ή επεξεργάζονται, από ποιον γίνεται η επεξεργασία και για ποιον σκοπό»⁶⁰. Συνεπώς, η θέσπιση των αρχών της νομιμότητας, της δικαιοσύνης και της διαφάνειας που απαιτούνται για την επεξεργασία των δεδομένων, αποσκοπούν στην διασφάλιση ότι οι δραστηριότητες επεξεργασίας γίνονται σύμφωνα με το νόμο και χωρίς περαιτέρω κίνητρα.

Το άρθρο 12 του ΓΚΠΔ, στο πλαίσιο της αρχής της διαφάνειας, απαιτεί από τον Υπεύθυνο της Επεξεργασίας να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να παράσχει στο Υποκείμενο των Δεδομένων κάθε πληροφορία που αναφέρεται τόσο στα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί και επεξεργαστεί, και στα στοιχεία επικοινωνίας των προσώπων που εμπλέκονται με την επεξεργασία των δεδομένων όσο και σε κάθε ανακοίνωση αναφορικά με τα δικαιώματα του υποκειμένου όπως αυτά προσδιορίζονται στον ΓΚΠΔ.

Όπως αναφέρει ο Salami⁶¹ η ενημέρωση αυτή πρέπει να γίνεται με συνοπτική, διαφανή, κατανοητή, και απλή διατύπωση και γλώσσα, ιδίως δε για κάθε πληροφορία που απευθύνεται ειδικά σε ένα παιδί μέχρι και με απεικόνιση. Έτσι οι πληροφορίες

⁵⁹Σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 95/46/ΕΚ για την επίτευξη της ορθής εξασφάλισης των δεδομένων γίνεται η στάθμιση των δικαιωμάτων με βάση την αρχή της αναλογικότητας, ήτοι:.. τα κράτη μέλη λαμβάνουν ιδίως τα απαιτούμενα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι η εκ προθέσεως προσπέλαση ή μεταφορά δεδομένων διατηρουμένων δυνάμει της παρούσας οδηγίας, η οποία δεν επιτρέπεται σύμφωνα με εθνικές διατάξεις θεσπισθείσες δυνάμει της οδηγίας, τιμωρείται με την επιβολή κυρώσεων, μεταξύ άλλων διοικητικών ή ποινικών, οι οποίες είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές..]. Στις συνεκδικαζόμενες αποφάσεις C-293/12 και C-594/12, το Δικαστήριο έκρινε ότι πρέπει να υπομνησθεί ότι η αρχή της αναλογικότητας επιτάσσει, οι πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης να μην υπερβαίνουν τα όρια του πρόσφορου και του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη των θεμιτών σκοπών που επιδιώκει η οικεία ρύθμιση και τελικά πρέπει να εξεταστεί η αρχή της αναλογικότητας. Στο διατακτικό του το Δικαστήριο τελικά έκρινε ότι «..ο νομοθέτης της Ένωσης, εκδίδοντας την Οδηγία υπερέβη τα όρια που επιβάλλει η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας» <https://eur-lex.europa.eu> Επιπλέον βλ. υπόθεση C-507/17 το Δικαστήριο έκρινε ότι [..η στάθμιση μεταξύ του δικαιώματος στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αφενός, και της ελευθερίας πληροφόρησης των χρηστών του διαδικτύου, αφετέρου, μπορεί να διαφέρει ουσιωδώς ανά τον κόσμο..], <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/b1b3ff34-0f5d-11ea-8c1f-01aa75ed71a1>

⁶⁰European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe 2014.FRA/COE, *Handbook on European Data Protection Law*, Belgium. http://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_data_protection_ENG.pdf

⁶¹Salami E, (2017), "An Analysis of the General Data Protection Regulation (EU) 2016/679", (p. 16-19), https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2966210

μπορούν να παρέχονται γραπτώς ή με άλλα μέσα, συμπεριλαμβανομένων, ενδεχομένως, με ηλεκτρονικά μέσα και μόνο όταν ζητείται από το υποκείμενο των δεδομένων, μπορούν να παρέχονται προφορικά, υπό τον όρο ότι η ταυτότητα του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα αποδεικνύεται με άλλα μέσα. Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται δωρεάν, εκτός εάν οι αιτήσεις είναι προδήλως αβάσιμες ή υπερβολικές. Στην περίπτωση αυτή, ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας μπορεί είτε να χρεώνει ένα εύλογο τέλος ως διοικητικό τέλος ή να αρνηθεί να ενεργήσει, οπότε πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει τον υπερβολικό και αβάσιμο χαρακτήρα της αίτησης.

Η τελευταία αυτή πρόβλεψη χειρισμού των αιτήσεων των Υποκειμένων των δεδομένων προς των Υπεύθυνο επεξεργασίας φαίνεται να εξασφαλίζει μία ισορροπία μεταξύ αυτών των δύο. Αφενός το Υποκείμενο των δεδομένων έχει την δυνατότητα να προσεγγίσει τον Υπεύθυνο επεξεργασίας για τις σχετικές πληροφορίες χωρίς το κόστος της απόκτησης αυτών των πληροφοριών να είναι αποτρεπτικό σε κάθε περίπτωση, και από την άλλη πλευρά, ο Υπεύθυνος επεξεργασίας προστατεύεται από τις περιπτώσεις που μπορεί να υποστεί ζημία από την καταχρηστική άσκηση των δικαιωμάτων του Υποκειμένου, διασφαλίζοντας μία εύλογη αμοιβή ή απορρίπτοντας αιτιολογημένα το σχετικό αίτημα. Τέλος, το άρθρο 25 του ΓΚΠΔ με τίτλο "προστασία δεδομένων από το σχεδιασμό και εξ ορισμού" το οποίο αναπτύχθηκε εκτενώς παραπάνω, αποσκοπεί στην ενσωμάτωση των αρχών προστασίας δεδομένων όπως η αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, του περιορισμού της αποθήκευσης καθώς και της αρχής της διαφάνειας (άρθρο 25 ΓΚΠΔ).

2.6 Νομιμοποιητικές Βάσεις Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

2.6.1. Νομική Βάση προστασίας

Η αρχή της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, αποτελεί τη νομική βάση προστασίας των προσωπικών δεδομένων η οποία εδράζεται στο άρθρο 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁶², καθώς θέτει εκείνες τις εγγυήσεις οι οποίες

⁶² Βλ. άρθρο 47 ΧΘΔΕΕ «Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπησή του. Σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, παρέχεται δικαστική αρωγή, εφόσον η αρωγή αυτή είναι αναγκαία για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη.»

αποτελούν το αναγκαίο μέτρο προστασίας ασφάλειας ενός κράτους δικαίου⁶³. Εξάλλου η πρόσβαση στη δικαιοσύνη αποτελεί το θεμελιώδες δικαίωμα το οποίο βασίζεται το υποκείμενο των δεδομένων και ικανοποιείται σε περίπτωση παραβίασης⁶⁴

Σύμφωνα με το άρθρο 5 της Σύμβασης 108, καθιερώνονται πέντε βασικές αρχές που πρέπει να τηρούνται ώστε να καθίσταται η επεξεργασία σύννομη: 1) να είναι δίκαιη και νόμιμη, 2) η συλλογή των δεδομένων να χρησιμοποιείται για συγκεκριμένο σκοπό, 3) τα δεδομένα να είναι κατάλληλα για τους σκοπούς που αποθηκεύονται και επεξεργάζονται, 4) να είναι ακριβή και 5) να τηρείται μια συγκεκριμένη περίοδος αποθήκευσης και διαγραφής τους⁶⁵.

Ωστόσο και ο Κανονισμός στο άρθρο 6, παραθέτει τις προϋποθέσεις σύννομης επεξεργασίας⁶⁶ κατά τις οποίες: ι) το υποκείμενο πρέπει να έχει δώσει τη συγκατάθεσή του⁶⁷, ιι) η επεξεργασία να είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης και την εκπλήρωση νόμιμης υποχρέωσης, ιιι) τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος και την ικανοποίηση έννομου συμφέροντος.

Η εν λόγω νομιμοποιητική βάση αποκρυσταλλώνεται στις αποφάσεις του ΔΕΕ ,ενδεικτικά αναφέρονται οι συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-203/15 και C- 698/15⁶⁸ σύμφωνα με τις οποίες το Δικαστήριο έκρινε ότι παραβιάστηκε η αρχή του απορρήτου των επικοινωνιών καθώς είχαν επεξεργαστεί δεδομένα χωρίς τη συγκατάθεση των χρηστών. Συνεπώς, υπό το πρίσμα της αρχής της λογοδοσίας, καλείται ο υπεύθυνος επεξεργασίας, να προβεί σε μια τεκμηριωμένη στάθμιση των συμφερόντων και δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων έτσι ώστε να διασφαλίζει την ορθή και πλήρη εξέταση/διαβίβαση/ επεξεργασία των δεδομένων⁶⁹. Με βάση την αιτ. σκ. 6 της απόφασης 12/2022 της ΑΠΔΠΧ, εδράζεται το θεμέλιο της ανωτέρω διάταξης και δεν απαλλάσσεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας από την υποχρέωση τήρησης των αρχών που

⁶³ Βλ. άρθρο 8 Σύμβασης 108

⁶⁴ Laima Jančiūte, *Data protection and the construction of collective redress in Europe: exploring challenges and opportunities*, *International Data Privacy Law*, Vol. 9, No. 1, (p. 2-14)

⁶⁵ Τζώρτζη Β. (2018), «Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στο χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης», Νομική Βιβλιοθήκη, (σελ 31)

⁶⁶ σημ. δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία από δημόσιες αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους

⁶⁷ σημ. η ανάκληση της συγκατάθεσης δεν θίγει τη νομιμότητα της επεξεργασίας

⁶⁸ Βλ. C-203/15 (Tele2 Sverige AB v Post- och Telestyrelsen) and C-698 (Secretary of State for Home Department v Tom Watson and Others, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=c-203/15>

⁶⁹ Βλ. Αλεξανδροπούλου- Αιγυπιάδου Ε. «Σταθμίσεις συμφερόντων και νομοθετικές επιλογές στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων», ΔΙΤΕ 3/2021, (σελ. 369-371)

μνημονεύονται στο άρθρο 5 του Κανονισμού καθώς τυχόν παράβασή της δεν
θεραπεύεται⁷⁰.

⁷⁰ Βλ. Απόφαση 12/2022 ΑΠΔΠΧ, στο ΔΙΤΕ 1/2022 (σελ.57-62)

3.ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΤΟΥ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ Ή ΤΟΥ ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΟΣ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

3.1 Το Υποκείμενο των Δεδομένων σε σχέση με τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας

Καταρχάς, το άρθρο 12 του ΓΚΠΔ ,το οποίο εκφράζει την αρχή της διαφάνειας, παραθέτει τους γενικούς κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται, σε κάθε στάδιο συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων του από τον Υπεύθυνο, για την επίτευξη της θεμιτής ισορροπίας μεταξύ αφενός της προστασίας των δικαιωμάτων του Υποκειμένου και αφετέρου της λυσιτελούς επεξεργασίας των δεδομένων του από τον Υπεύθυνο επεξεργασίας προς εκπλήρωση των σκοπών του. Έτσι, ο Υπεύθυνος οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα επικοινωνίας έναντι του Υποκειμένου, όπως παροχή στοιχείων τηλεφώνου, διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ταχυδρομικής διεύθυνσης, ηλεκτρονική φόρμα επικοινωνίας, ώστε να είναι σε θέση να παρέχει τις αναγκαίες πληροφορίες αναφορικά με την επεξεργασία των δεδομένων (άρθρα 13-14) και την άσκηση των δικαιωμάτων του Υποκειμένου (άρθρα 15-22) καθώς και κατά την επικοινωνία με τις αρμόδιες Αρχές και τα ίδια τα Υποκείμενα, σε περίπτωση παραβίασης της ασφάλειας των προσωπικών τους δεδομένων (άρθρο 34).

Σκοπός των ρυθμίσεων αυτών είναι να καταστήσει ουσιαστική τη συναίνεση του Υποκειμένου ώστε να νομιμοποιείται η επεξεργασία, ενώ η ενημέρωση για τα δικαιώματά του αποσκοπεί στο να διευκολύνει το Υποκείμενο στην άσκησή τους όταν το κρίνει απαραίτητο⁷¹.

Στο πλαίσιο της αρχής της δίκαιης και διαφανούς επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, η ενημέρωση των Υποκειμένων από τον Υπεύθυνο επεξεργασίας ως προς την ύπαρξη πράξης επεξεργασίας των δεδομένων τους καθώς και του σκοπού τον οποίο εξυπηρετεί η επεξεργασία αυτή, αποτελεί πρωταρχικό δικαίωμα των Υποκειμένων και αναλύεται εκτενώς στα άρθρα 13 έως 15 του ΓΚΠΔ.

Το Υποκείμενο των δεδομένων έχει επίσης το δικαίωμα να ζητήσει από τον Υπεύθυνο επεξεργασίας ηλεκτρονικό αντίγραφο των δεδομένων του⁷². Το δικαίωμα

⁷¹Οπ.π .Ιγγλεζάκης, Ι, 2018.Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (Κανονισμός 2016/679), (σελ.66επ.)

⁷² Greenberg, A. (2018), *Inside the Mind's Eye: An International Perspective on Data Privacy Law in the Age of Brain-Machine Interfaces*, Faculty of Law, McGill University, (p.17-19), https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3180941

πρόσβασης αποτελεί τη “Magna Carta” της προστασίας των δεδομένων καθώς διασφαλίζει την δυνατότητα του υποκειμένου να γνωρίζει και να είναι σε θέση να επαληθεύσει την νομιμότητα της επεξεργασίας ασκώντας έτσι το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των προσωπικών του δεδομένων⁷³.

Πιο συγκεκριμένα, ο Κανονισμός απαριθμεί στο άρθρο 13 ορισμένες πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στο Υποκείμενο των δεδομένων όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αποκτώνται από το ίδιο το Υποκείμενο, όπως η ταυτότητα και τα στοιχεία επικοινωνίας του Υπεύθυνου επεξεργασίας ή του αντιπροσώπου του, τα στοιχεία επικοινωνίας του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, τους σκοπούς και τη νομική βάση για την επεξεργασία, τα έννομα συμφέροντα που επιδιώκονται από τον Υπεύθυνο επεξεργασίας ή από τρίτο, τους αποδέκτες των προσωπικών δεδομένων (εάν υπάρχουν), εάν ο Υπεύθυνος προτίθεται να διαβιβάσει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό και τη νομική βάση για τη μεταφορά αυτή. Άλλες πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται περιλαμβάνουν την περίοδο αποθήκευσης των προσωπικών δεδομένων, την ύπαρξη του δικαιώματος διόρθωσης ή διαγραφής προσωπικών δεδομένων του Υποκειμένου ή του περιορισμού της επεξεργασίας, καθώς και το δικαίωμα μεταφοράς δεδομένων. Επιπροσθέτως, το Υποκείμενο δικαιούται να ενημερώνεται για την δυνατότητα ανάκλησης της συναίνεσής του ανά πάσα στιγμή, χωρίς όμως να θίγεται η νομιμότητα της επεξεργασίας βάσει συναίνεσης μέχρι τη στιγμή της ανάκλησής της, για την πρόβλεψη υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή όπως και για την παροχή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα λόγω συμβατικής απαίτησης.

Τέλος, ο Υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να παράσχει πληροφορίες σχετικά με τις συνέπειες της μη παροχής τέτοιων δεδομένων, της ύπαρξης αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ καθώς και για την πρόθεσή του να επεξεργαστεί περαιτέρω τα προσωπικά δεδομένα για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους ελήφθησαν. Όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν λαμβάνονται από το υποκείμενο των δεδομένων, κατά το άρθρο 14 του ΓΚΠΔ, το εν λόγω πρόσωπο πρέπει να ενημερώνεται πέρα από τις πληροφορίες που περιέχονται στο άρθρο 13 κατά τα ανωτέρω προαναφερόμενα, επιπροσθέτως για τις κατηγορίες των σχετικών προσωπικών δεδομένων και την πηγή προέλευσής τους.

⁷³Οπ.π Ιγγλεζάκης, Ι, 2018.,(σελ.97 επ.)

Σε ορισμένες περιπτώσεις μόνο, ο Υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είναι υποχρεωμένος να αποκαλύπτει τέτοιες πληροφορίες, όπως όταν το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα έχει ήδη τις πληροφορίες, όταν λόγω του όγκου των δεδομένων ή του σκοπού της επεξεργασίας δεν είναι εφικτή η κοινοποίησή τους, όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις επεξεργασίας για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς, καθώς και όταν η κοινοποίησή τους παραβιάζει τους κανόνες επαγγελματικού απορρήτου από τις οποίες δεσμεύεται, κατά περίπτωση, ο Υπεύθυνος.

Σημαντικά δικαιώματα του Υποκειμένου των δεδομένων είναι να ζητήσει από τον Υπεύθυνο επεξεργασίας, αφενός να διορθώσει τα ανακριβή ή / και ελλιπή προσωπικά του δεδομένα, κατά το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ και αφετέρου να τα διαγράψει, όπως ορίζει το άρθρο 17, και να πάψει την επεξεργασία τους. Επιπροσθέτως, όταν τα προσωπικά δεδομένα ενός προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είναι ελλιπή, το Υποκείμενο έχει το δικαίωμα να τα συμπληρώσει είτε με την χρήση συμπληρωματικής δήλωσης από το ίδιο το Υποκείμενο των δεδομένων είτε με άλλα μέσα, όπως η υποβολή αντίρρησης, αιτήματος διαγραφής κλπ, τα οποία αναπτύσσονται παρακάτω.

«Η ουσία αυτού του δικαιώματος είναι ότι οι πληροφορίες του Υποκειμένου των δεδομένων πρέπει να διαγραφούν όταν συντρέχει μία από τις παρακάτω περιπτώσεις: α) τα προσωπικά δεδομένα δεν είναι πλέον απαραίτητα σε σχέση με το σκοπό της συλλογής και επεξεργασίας τους, β) το υποκείμενο των δεδομένων έχει ανακαλέσει την συγκατάθεσή του ή έχει εκφράσει τις αντιρρήσεις του, γ) τα δεδομένα έχουν υποστεί παράνομη επεξεργασία, δ) τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να διαγραφούν για συμμόρφωση με νομική υποχρέωση που υποστηρίζεται από το νόμο, και τέλος, ε) όταν τα προσωπικά δεδομένα αφορούν παιδιά και συλλέχθηκαν από μέσα της κοινωνίας της πληροφορίας»⁷⁴.

Με το άρθρο 19 κατοχυρώνεται η υποχρέωση γνωστοποίησης κάθε διόρθωσης, διαγραφής ή περιορισμού των προσωπικών δεδομένων που γίνονται σύμφωνα με το άρθρο 16, το άρθρο 17 παράγραφος 1 και το άρθρο 18 του ΓΚΠΔ, από τον Υπεύθυνο επεξεργασίας προς κάθε αποδέκτη στον οποίο αυτά έχουν κοινοποιηθεί, ώστε να προσαρμόζονται και αυτοί την επεξεργασία με τους νέους όρους, διαφορετικά θα υπήρχε κίνδυνος καταστρατήγησης, επί της ουσίας, των ανωτέρω διατάξεων. Πάντα όμως, η

⁷⁴Οπ.π. Salami, (2017), "An Analysis of the General Data Protection Regulation (EU) 2016/679" (p.13)

γνωστοποίηση αυτή θα πρέπει να γίνεται με βάση την προαναφερόμενη αρχή της αναλογικότητας, ήτοι στο μέτρο που δεν απαιτείται υπέρμετρα δυσανάλογη προσπάθεια. Το δικαίωμα του Υποκειμένου των δεδομένων να ζητεί και να ενημερώνεται σχετικά με τους αποδέκτες τέτοιων δεδομένων, διασφαλίζει ότι η διόρθωση, η διαγραφή ή ο περιορισμός της επεξεργασίας των δεδομένων του μπορεί και παρακολουθείται από το ίδιο το πρόσωπο το οποίο αφορά.

Το άρθρο 20 προβλέπει ένα νέο δικαίωμα των Υποκειμένων, το δικαίωμα στη φορητότητα⁷⁵ των δεδομένων του. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, το Υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα αφενός να λαμβάνει τα προσωπικά δεδομένα που τον αφορούν, τα οποία έχει παράσχει σε Υπεύθυνο επεξεργασίας, σε δομημένη, ευρέως χρησιμοποιούμενη και μηχανικά αναγνώσιμη μορφή, και αφετέρου το δικαίωμα να διαβιβάσει τα δεδομένα αυτά σε άλλον Υπεύθυνο επεξεργασίας, χωρίς εμπόδια από τον αρχικό στον οποίο έχουν παρασχεθεί τα προσωπικά δεδομένα. Χαρακτηριστικό του δικαιώματος αυτού είναι το γεγονός ότι η μεταφορά των δεδομένων δεν περιορίζεται μόνο στο διαδίκτυο αλλά επεκτείνεται και σε κάθε μορφής επεξεργασία με αυτοματοποιημένα μέσα. Αυτό βέβαια προϋποθέτει ότι τα συστήματα επεξεργασίας των επιμέρους Υπευθύνων είναι συμβατά, χωρίς όμως να θεσπίζεται ειδική προς τούτο υποχρέωση για αυτούς.

Ωστόσο, προβλέπεται στον Κανονισμό ένα δικαίωμα του Υποκειμένου, το οποίο μόνο υπερέχει έναντι της επεξεργασίας χάριν του δημοσίου συμφέροντος και αυτό είναι το δικαίωμα εναντίωσης του Υποκειμένου στην επεξεργασία των δεδομένων του, που προβλέπεται στο άρθρο 21 ΓΚΠΔ. Βέβαια, ακόμη και αυτό το δικαίωμα δεν είναι απόλυτο αλλά υπόκειται σε περιορισμούς κατ' εφαρμογή της αρχής αναλογικότητας, όπως θα αναπτύξουμε αμέσως παρακάτω.

«Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, παρέχεται στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, το δικαίωμα να αντιταχθεί στην επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν και η οποία είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος δημοσίου συμφέροντος ή στο πλαίσιο άσκησης δημόσιας εξουσίας ή για την εκπλήρωση των εννόμων συμφερόντων του Υπευθύνου επεξεργασίας καθώς και να υποβάλλει αντίρρηση για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων για σκοπούς άμεσης εμπορίας και

⁷⁵Βλ. και Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων, 13.12.2016, WP 242: «...όπου δεν υπάρχουν μορφότυποι διαδομένης χρήσης για έναν δεδομένο τομέα ή πλαίσιο, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να παρέχουν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα χρησιμοποιώντας διαδομένους μορφότυπους ανοικτού τύπου (π.χ. XML, JSON, CSV κλπ.) μαζί με χρήσιμα μεταδεδομένα με τον καλύτερο δυνατό βαθμό κοκκιότητας, διατηρώντας ταυτόχρονα υψηλό επίπεδο αφαίρεσης...»

μάρκετινγκ. Η ευδοκίμηση του δικαιώματος εναντίωσης εξαρτάται από την ιδιαίτερη κατάσταση του Υποκειμένου, δηλαδή σχετίζεται με ειδικά συμβάντα που λαμβάνουν χώρα στη ζωή του και με περιπτώσεις διακινδύνευσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του»⁷⁶.

Εν προκειμένω τα ένδικα βοηθήματα που προβλέπονται στο Κανονισμό είναι η προσφυγή κατά της απόφασης εποπτικής αρχής (άρθρο 78ΓΚΠΔ), και η δικαστική προσφυγή κατά του υπευθύνου ή του εκτελούντος την επεξεργασία (άρθρα 79 και 82 ΓΚΠΔ).

3.2. Το δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία

3.2.1 Θεωρητική τεκμηρίωση

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 79 του Γενικού Κανονισμού ορίζεται ότι: *«Με την επιφύλαξη κάθε διαθέσιμης διοικητικής ή μη δικαστικής προσφυγής, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή δυνάμει του άρθρου 77, έκαστο υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής εάν θεωρεί ότι τα δικαιώματά του που απορρέουν από τον παρόντα κανονισμό παραβιάστηκαν ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του που το αφορούν κατά παράβαση του παρόντος κανονισμού».*

Σημειωτέον, ενώ το εν λόγω δικαίωμα προβλεπόταν ήδη στα άρθρα 22 και 23 στην Οδηγία 46/95/ΕΚ για δικαστική προσφυγή, αφήνοντας τον εθνικό νομοθέτη να ρυθμίζει τα διαδικαστικά αυτά ζητήματα. Οι νέες ρυθμίσεις που εισήχθησαν με το Κανονισμό όρισαν με λεπτομέρεια τη διαδικασία προσφυγής και την ευθύνη του εκτελούντος τη επεξεργασία θεμελιώνοντας την από κοινού εις ολόκληρον ευθύνη με τον υπεύθυνο την επεξεργασία⁷⁷. Οι προβλεπόμενες στο Κανονισμό διαδικασίες θεσμοθετούνται ευθέως και εισάγονται υποχρεωτικώς και αυτομάτως σε όλες τις εθνικές νομοθεσίες των κρατών- μελών⁷⁸.

Σύμφωνα με τη διάταξη 79 ΓΚΠΔ «η διαδικασία κατά υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία κινείται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο

⁷⁶Οπ.π Ιγγλεζάκης, Ι, 2018.,(σελ.103)

⁷⁷ Eoin O'Dell, *Compensation for Breach of the General Data Protection Regulation*,(p.3),<https://ssrn.com/abstract=2992351>

⁷⁸Η αποδοχή μιας τέτοιας θέσης ενισχύει την ανάγκη ομοιομορφίας μεταξύ των εθνικών δικαίων των κρατών- μελών από την κίνδυνο έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων

οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία έχουν εγκατάσταση. Εναλλακτικά, η εν λόγω διαδικασία μπορεί να κινηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο το υποκείμενο των δεδομένων έχει τη συνήθη διαμονή του, εκτός εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία είναι δημόσια αρχή κράτους μέλους η οποία ενεργεί κατά την άσκηση των δημόσιων εξουσιών της».

«Η ανωτέρω διάταξη του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων έχει συμπληρωματικό χαρακτήρα έναντι του δικαιώματος καταγγελίας σε εποπτική αρχή, καθώς όπως προβλέπεται στο άρθρο 77 του Κανονισμού κάθε υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να υποβάλλει καταγγελία σε εποπτική αρχή». Εισάγεται δηλαδή το δικαίωμα άμεσης δικαστικής προστασίας του υποκειμένου απευθείας κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, εφόσον η αρμόδια εποπτική αρχή δεν ενημερώσει το υποκείμενο εντός τριών μηνών για την καταγγελία που έχει υποβληθεί (άρθρο 78 ΓΚΠΔ). «Με τη διάταξη αυτή ολοκληρώνεται το σύστημα των προσφυγών για την παροχή έννομης προστασίας, που προβλέπονται στον Κανονισμό, το οποίο εύστοχα έχει αποδοθεί ως «ενωσιακό τρίγωνο προστασίας» του υποκειμένου»⁷⁹.

Ειδικότερα, με θεμέλιο το άρθρο 79 ΓΚΠΔ, το υποκείμενο των δεδομένων δύναται να εγείρει κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία αξίωση παράλειψης της αντίθετης με τον ΓΚΠΔ επεξεργασίας των προσωπικών του δεδομένων που το αφορούν και, αν υπέστη ζημία, σε συνδυασμό με το άρθρο 82 ΓΚΠΔ, αξίωση αποζημίωσης. Έτσι, το υποκείμενο μπορεί να επιδιώξει για παράδειγμα την καταδίκη του αντιδίκου του σε άρση της παραβατικής συμπεριφοράς και παράλειψη στο μέλλον (άρθρο 21 παρ. 1 εδ. β' και παρ. 3 ΓΚΠΔ). Επίσης, το υποκείμενο μπορεί να αιτηθεί να μην υπόκειται σε αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 22 το ΓΚΠΔ.

Στο δικονομικό επίπεδο, το άρθρο 79 παρ. 2 ΓΚΠΔ ρυθμίζει, μεταξύ των κρατών μελών, ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων των κρατών μελών ενώπιον των οποίων μπορεί το υποκείμενο να ασκήσει την αγωγή του εκ του άρθρου 79 παρ. 1 ΓΚΠΔ και την αγωγή αποζημίωσης εκ του άρθρου 82 παρ. 6 ΓΚΠΔ, προσφέροντας στο τελευταίο συγκεκριμένο φάσμα επιλογών. Είναι σαφές, ότι ο ενωσιακός νομοθέτης εισάγει ένα γενικό πλαίσιο προστασίας, η συγκεκριμενοποίηση του οποίου εναπόκειται

⁷⁹Κόμνιος, Κ, 2020. *Γενικός Κανονισμός για την προστασία Δεδομένων*, (σελ. 49-51)

στο οικείο εθνικό δικονομικό δίκαιο. Ο στόχος πάντως είναι το ευρύ εδαφικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού να συμπληρωθεί με δωσιδικία εντός της Ένωσης⁸⁰.

Αυτό το δικονομικό όπλο δεν αναγνωρίζεται πρώτη φορά στο ως άνω άρθρο του Γενικού Κανονισμού, αλλά προβλεπόταν ήδη και στη διάταξη του άρθρου 22 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ η οποία όριζε ότι *«κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον δικαστηρίου σε περίπτωση παραβίασεως δικαιωμάτων κατοχυρωμένων από την εθνική νομοθεσία που εφαρμόζεται στη σχετική επεξεργασία»*. Είναι προφανές ότι η ως άνω διάταξη δεν προσφέρεται για συγκριτική προσέγγιση και μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο ως το σημείο εκκίνησης για το διαφοροποιημένο σύστημα που εισάγει το άρθρο 79 ΓΚΠΔ, το οποίο εφαρμόζεται άμεσα και ισχύει πλέον και κατά του εκτελούντος την επεξεργασία. Αξίζει πάντως να αναφερθεί ότι, παρά την ανωτέρω διατύπωση του άρθρου 22 της Οδηγίας, που έκανε λόγο για «κάθε πρόσωπο», το δικαίωμα δικαστικής προσφυγής είχε περιοριστεί από τη θεωρία στο υποκείμενο των δεδομένων.

Ακολουθώντας την ερμηνευτική προσέγγιση της θεωρίας επί του άρθρου 22 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, το άρθρο 79 παρ. 1 ΓΚΠΔ, σε συνδυασμό με το άρθρο 77 παρ. 1 ΓΚΠΔ, ορίζεται ότι το δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία αναγνωρίζεται μόνο στο υποκείμενο των δεδομένων και στη φυσικά πρόσωπα (άρθρο 4 αριθ. 1 ΓΚΠΔ) και, μάλιστα, επί παραβίασης των δικών του προσωπικών δικαιωμάτων. Δηλαδή, δικαίωμα άσκησης της προσφυγής έχει μόνο το φυσικό πρόσωπο, τα προσωπικά δεδομένα του οποίου επεξεργάζεται παράνομα ο υπεύθυνος επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων ή ο εκτελών την επεξεργασία. Εξ αυτού γίνεται αντιληπτό ότι, το δικαίωμα άσκησης της πραγματικής προσφυγής είναι καθαρά ατομικό και παρέχει μόνο υποκειμενική δικαστική προστασία και σε καμία περίπτωση δεν διασφαλίζεται με την πραγματική προσφυγή η γενικότερη προστασία των προσωπικών δεδομένων όλων των προσώπων που θίγονται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση. Στο σημείο αυτό διαφέρει από τη δικαστική προσφυγή που ασκείται κατά της εποπτικής αρχής, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 78 του ΓΚΠΔ, όπου εκεί νομιμοποιούνται ενεργητικά⁸¹ να την ασκήσουν και Νομικά πρόσωπα κατά του Υπευθύνου Επεξεργασίας ή του Εκτελούντος την επεξεργασία. Συνεπώς

⁸⁰Οπ.π Κόμνιος Κ.2020 και βλ. άρθρο 79 ΓΚΠΔ

⁸¹Βλ.παρ.1 του άρθρου 78 ΓΚΠΔ «1. Με την επιφύλαξη κάθε άλλης διοικητικής ή μη δικαστικής προσφυγής, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά νομικά δεσμευτικής απόφασης εποπτικής αρχής που το αφορά.» και αιτ.σκ.141 και 143 ΓΚΠΔ

νομιμοποιείται ενεργητικά τόσο το υποκείμενο των δεδομένων αλλά και ο υπεύθυνος ή εκτελών την επεξεργασία αλλά και ο συλλογικός φορέας του άρθρου 80 ΓΚΠΔ.

Σημειώνεται ότι στην Πρόταση Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και, συγκεκριμένα, στο άρθρο 75 αυτής, είχε προβλεφθεί δικαίωμα δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, το οποίο, μάλιστα, αναγνώριζε το ως άνω δικαίωμα σε «κάθε φυσικό πρόσωπο». Στην πορεία της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας, μετροποποίηση του Συμβουλίου, η διάταξη πήρε την τελική της μορφή, σύμφωνα με την οποία μόνο το υποκείμενο (φυσικό πρόσωπο) των δεδομένων μπορεί να εγείρει τη συγκεκριμένη δικαστική προσφυγή. Ωστόσο, παρά την περί του αντιθέτου πρώτη εκτίμηση, δεν πρόκειται για περιορισμό των δικαιούμενων δικαστικής προστασίας, αλλά μάλλον για διευκρίνιση, καθόσον ήδη πριν την τροποποίηση του γράμματος της ως άνω διάταξης ήταν σαφές ότι, για την ενεργοποίηση του σχετικού δικαιώματος, ήταν αναγκαία η «επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν κατά παράβαση του παρόντος κανονισμού». Συνεπώς, η διάταξη στην ουσία της αφορούσε, ούτως ή άλλως, το υποκείμενο των δεδομένων.

Υποστηρίζεται ότι το δικαίωμα εκ του άρθρου 79 παρ. 1 ΓΚΠΔ θα ασκείται συχνά με έγερση αγωγής προς παράλειψη της εικαζόμενης παράνομης επεξεργασίας, η οποία συνεπάγεται παραβίαση των δικαιωμάτων του υποκειμένου που απορρέουν από τον Κανονισμό, όπως, επί παραδείγματι, επί επεξεργασίας χωρίς ή χωρίς επαρκή νομική βάση (άρθρο 6 ΓΚΔ). Το αντικείμενο της προκείμενης δίκης περιορίζεται στην εικαζόμενη παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που αφορούν το ίδιο το υποκείμενο, ως αποτέλεσμα της οποίας παραβιάζονται τα δικαιώματα του υποκειμένου, που απορρέουν από τον Κανονισμό. Κατά συνέπεια, δε θεσμοθετείται «actio popularis», όπως ακριβώς και στην περίπτωση της υποβολής της καταγγελίας ενώπιον της εποπτικής αρχής⁸².

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι για να ασκηθεί η υπό κρίση προσφυγή, δεν θα πρέπει απλώς να έχουμε μια παράνομη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, ήτοι μια παράβαση που έρχεται σε αντίθεση με τις προβλεπόμενες διατάξεις του Κανονισμού, αλλά θα πρέπει επιπλέον να παραβιάζονται τα δικαιώματα του υποκειμένου εξαιτίας αυτής της επεξεργασίας. Ήτοι, απαιτείται η απόφαση της εποπτικής αρχής να είναι νομικά δεσμευτική, να καλύπτει⁸³ τις αποφάσεις που έχουν

⁸² Οπ.π Κόμνιος Κ.2020, (σελ.52)

⁸³ Δεν καλύπτονται όμως γνωμοδοτήσεις ή συμβουλές που εκδίδει η εποπτική αρχή βλ. αιτ.σκ.143 ΓΚΠΔ « [...] Οι αποφάσεις αυτές αφορούν ειδικότερα την άσκηση των εξουσιών έρευνας και των διορθωτικών και αδειοδοτικών

εκδοθεί στη βάση των διορθωτικών και αδειοδοτικών εξουσιών της εν λόγω αρχής όπως για παράδειγμα της εντολής διόρθωσης ή διαγραφής δεδομένων, του περιορισμού επεξεργασίας, επιβολής διοικητικού προστίμου κτλ.

Η έννοια των δικαιωμάτων που απορρέουν από τον Κανονισμό πρέπει να ερμηνεύεται με ευρύτητα και περιλαμβάνει, πέρα από τα δικαιώματα των άρθρων 7 και 8 ΧΘΔΕΕ και τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων που εγγυάται το άρθρο 1 παρ. 2 ΓΚΠΔ, τις διατάξεις που απονέμουν καταρχήν δικαιώματα στα υποκείμενα⁸⁴. Η έννοια της παραβίασης των δικαιωμάτων των υποκειμένων έχει ήδη παρουσιαστεί ανωτέρω. Ενδεικτικά, στο παρόν κεφάλαιο για τη συνέχεια του νομικού λόγου θα θέλαμε να αναφέρουμε κάποια δικαιώματα που μπορεί να παραβιαστούν και δικαιολογούν την άσκηση εκ μέρους των θιγόμενων φυσικών προσώπων πραγματικής προσφυγής. Για παράδειγμα, επεξεργασία δεδομένων κατά παράβαση του ΓΚΠΔ υφίσταται π.χ. όταν παραβιάζονται τα δικαιώματα ενημέρωσης και πρόσβασης (άρθρα 12-15 ΓΚΠΔ), γνωστοποίησης όσον αφορά τη διόρθωση ή τη διαγραφή προσωπικών δεδομένων ή τον περιορισμό της επεξεργασίας (άρθρο 19 ΓΚΠΔ), φορητότητας (άρθρο 20 ΓΚΠΔ) ή ανακοίνωσης παραβίασης των δεδομένων στο υποκείμενο (άρθρο 34 ΓΚΠΔ).

Εξ αντιδιαστολής, λοιπόν, προκύπτει ότι όταν από μια επεξεργασία δεν θίγονται τα δικαιώματα των φυσικών προσώπων που προβλέπονται και προστατεύονται από τις διατάξεις του Γενικού Κανονισμού, τότε το φυσικό πρόσωπο δεν μπορεί να ασκήσει και την πραγματική προσφυγή της διάταξης του άρθρου 79. Για παράδειγμα, δεν μπορεί να ασκηθεί η πραγματική προσφυγή λόγω μη σύναψης σύμβασης μεταξύ του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία (άρθρο 28 ΓΚΠΔ), στο μέτρο που αυτές οι παραβάσεις του Κανονισμού δεν οδηγούν σε συγκεκριμένη παραβίαση των δικαιωμάτων του υποκειμένου. Παρόλα αυτά ορισμένες διατάξεις, όπως για παράδειγμα αυτές που ρυθμίζουν την ασφάλεια της επεξεργασίας (άρθρο 32 ΓΚΠΔ), εξ ορισμού αν παραβιαστούν θίγουν τα δικαιώματα των φυσικών προσώπων και συνεπώς, γεννάται αγωγή αξίωση.

Εν συνεχεία είναι σημαντικό να τονίσουμε το εξής: Δεν χρειάζεται να έχουμε πραγματική παραβίαση των προσωπικών δεδομένων για να ασκηθεί η προσφυγή, αλλά αρκεί η εικαζόμενη παραβίαση και, κατά συνέπεια, δεν είναι αναγκαία η πραγματική

εξουσιών από την εποπτική αρχή ή τις περιπτώσεις στις οποίες οι καταγγελίες κρίνονται απαράδεκτες ή απορρίπτονται. Ωστόσο, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής δεν καλύπτει μέτρα εποπτικών αρχών που δεν είναι νομικώς δεσμευτικά, όπως οι γνωμοδοτήσεις ή οι συμβουλές που παρέχονται από την εποπτική αρχή. [...]

⁸⁴Οπ.π Κόμνιος Κ.2020, (σελ 51-58)

παραβίαση των δικαιωμάτων του υποκειμένου. «Το δικαίωμα προσφυγής γεννάται ήδη από τη στιγμή που η επίμαχη παραβίαση μπορεί να προβληθεί με εύλογο τρόπο. Συνεπώς, όπως και με το δικαίωμα προσφυγής δυνάμει του άρθρου 77 ΓΚΠΔ, δεν είναι αναγκαίο να παρέχει το υποκείμενο των δεδομένων συγκεκριμένες αποδείξεις ότι τα δεδομένα που το αφορούν έχουν πράγματι υποστεί επεξεργασία κατά παράβαση της νομοθεσίας περί προστασίας των δεδομένων. Σε κάθε περίπτωση, το υποκείμενο θα πρέπει να επικαλείται συγκεκριμένη παραβίαση δικαιώματός του και να αναφέρει ποια δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή κατηγορίες δεδομένων θεωρεί ότι έχουν υποστεί επεξεργασία και με ποιον τρόπο, χωρίς όμως να χρειάζεται να παραθέσει συγκεκριμένες διατάξεις». Αυτό από μόνο του συνεπάγεται ότι παρέχεται ευρεία ευχέρεια στο υποκείμενο να ασκήσει την προσφυγή, χωρίς να χρειάζεται να υπάρχει όντως παραβίαση των προσωπικών του δικαιωμάτων. Άλλωστε, με βάση και την κομβική αρχή της λογοδοσίας⁸⁵, ο υπεύθυνος της επεξεργασίας φέρει την ευθύνη και πρέπει είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωση της επεξεργασίας με τις αρχές της προστασίας προσωπικών δεδομένων⁸⁶.

Με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων «έχει υιοθετηθεί ένα νέο μοντέλο συμμόρφωσης, κεντρικό μέγεθος του οποίου συνιστά η αρχή της λογοδοσίας στο πλαίσιο της οποίας ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να σχεδιάζει, εφαρμόζει και εν γένει λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα και πολιτικές, προκειμένου η επεξεργασία των δεδομένων να είναι σύμφωνη με τις σχετικές νομοθετικές προβλέψεις. Επιπλέον δε, ο υπεύθυνος επεξεργασίας βαρύνεται με το περαιτέρω καθήκον να αποδεικνύει από μόνος του και ανά πάσα στιγμή τη συμμόρφωσή του με τις αρχές του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ»⁸⁷. Άλλωστε, δυνάμει του άρθρου 24 παρ. 1 ΓΚΠΔ, ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι αυτός που οφείλει να διασφαλίζει και να αποδεικνύει ότι η επεξεργασία διενεργείται σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ.

Αναφορικά δε με την παθητική νομιμοποίηση, δηλαδή κατά ποιου θα ασκηθεί η εν λόγω προσφυγή δεν υπάρχει κάποια ρητή αναφορά στη διάταξη. Λόγω της απουσίας ειδικής ρύθμισης, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η δικαστική προσφυγή θα μπορούσε να ασκηθεί και κατά του τυχόν εκπροσώπου του υπευθύνου επεξεργασίας ή του

⁸⁵ Μήτρου, Λ. (2017). *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις-νέα δικαιώματα)*. *Νέο Δίκαιο-Νέες Υποχρεώσεις-Νέα Δικαιώματα*, 1η έκδοση, (σελ 91επ.) και Κοτσαλή/Μενουδάκου (2018), *Γενικός Κανονισμός για την προστασία των προσωπικών δεδομένων (GDPR)* (σελ.169 επ.)

⁸⁶ *Οπ.π Μήτρου, Λ, 2017., (σελ. 91)*

⁸⁷ Βλ. Απόφαση 6/2020 ΑΠΔΠΧ αιτ.σκ.3, https://www.dpa.gr/sites/default/files/2020-05/6_2020anonym.pdf & Απόφαση 26/2019 ΑΠΔΠΧ αιτ.σκ. 8, https://www.dpa.gr/sites/default/files/2020-5/26_2019anonym.pdf

εκτελούντος την επεξεργασία⁸⁸ των άρθρων 4 αριθ. 17 και 27 ΓΚΠΔ ή και κατά τρίτων (άρθρο 4 αριθ. 10 ΓΚΠΔ). Ωστόσο σύμφωνα με τον Κόμνιο⁸⁹, σε περίπτωση που η προσβολή των προσωπικών δικαιωμάτων δεν γίνεται από τον ίδιο τον υπεύθυνο αλλά από τον εκτελούντα, δεν ενάγεται ο εκτελών, αλλά ο υπεύθυνος. Και τούτο διότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι αυτός που καθορίζει τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας και μπορεί να διασφαλίσει το σεβασμό των δικαιωμάτων του υποκειμένου στην εσωτερική του σχέση με τον εκτελούντα. Κατά την άποψη αυτή, η δικαστική προσφυγή ασκείται απευθείας κατά του εκτελούντος την επεξεργασία, όταν, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 10 ΓΚΠΔ, ο εκτελών την επεξεργασία, ενεργώντας αυτοδυνάμως, καθορίσει ο ίδιος κατά παράβαση του Κανονισμού τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας, με αποτέλεσμα ο εκτελών την επεξεργασία να θεωρείται υπεύθυνος επεξεργασίας. Ωστόσο, ορθότερο είναι σύμφωνα και με το γράμμα της διάταξης 79 παρ.2 ΓΚΠΔ, να παραμείνουμε στην αρχική θέση (εφόσον δεν γίνεται σχετική διάκριση), ήτοι την δυνατότητα να εναγάγουμε απευθείας και τον εκτελούντα την επεξεργασία, από τη στιγμή που ο υπεύθυνος χρησιμοποιεί τον εκτελούντα για την επεξεργασία των δεδομένων.

Επί περισσότερων από κοινού υπευθύνων επεξεργασίας, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 3 ΓΚΠΔ, η δικαστική προσφυγή μπορεί, κατ' επιλογή του προσφεύγοντος, να ασκηθεί έναντι όλων και κατά καθενός από τους υπευθύνους επεξεργασίας. Ομοίως, με στόχο τη μέγιστη δυνατή προστασία, σε περίπτωση που υφίσταται και υπεύθυνος επεξεργασίας και εκτελών την επεξεργασία, δικαστική προσφυγή μπορεί να ασκηθεί κατά και των δύο ταυτοχρόνως ή κατά ενός εξ αυτών. Εξάλλου όπως παρατίθεται στη διάταξη 80 παρ. 1 ΓΚΠΔ, το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να αναθέσει σε μη κερδοσκοπικό φορέα, οργάνωση ή ένωση που έχει συσταθεί δεόντως σύμφωνα με το δίκαιο κράτους μέλους, διαθέτει καταστατικούς σκοπούς που είναι γενικού συμφέροντος και δραστηριοποιείται στον τομέα της προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων σε σχέση με την προστασία των δεδομένων τους προσωπικού χαρακτήρα να ασκήσει, στο όνομα και για λογαριασμό του

⁸⁸Βλ. άρθρο 23 Οδηγίας 95/46/ΕΚ, σύμφωνα με το οποίο: «1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι κάθε πρόσωπο θιγόμενο από αθέμιτη επεξεργασία ή κάθε άλλη ενέργεια που δεν συμβιβάζεται με τις εθνικές διατάξεις εφαρμογής της παρούσας οδηγίας έχει δικαίωμα αποκατάστασης της επεξεργασίας ζημίας από τον υπεύθυνο επεξεργασίας. 2. Ο υπεύθυνος της επεξεργασίας μπορεί να απαλλαγεί της ευθύνης αυτής, εν μέρει ή εν όλω, εάν αποδείξει ότι δεν ευθύνεται για το ζημιολόγο γεγονός»

⁸⁹ Οπ.π Κόμνιος Κ.2020, (σελ.56-57)

υποκειμένου, το δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής του τελευταίου κατά του υπευθύνου ή του εκτελούντος την επεξεργασία.

«Ωστόσο, αυτό που προκαλεί εντύπωση και πραγματικά εγείρει ερωτηματικά είναι για ποιο λόγο ο εθνικός μας νομοθέτης μέσω του Ν. 4640/2019 έχει αποκλείσει την δυνατότητα εκπροσώπησης του υποκειμένου στην αγωγή του άρθρου 79 του ΓΚΠΔ από μη κερδοσκοπικούς φορείς, οργανισμούς, οργανώσεις, σωματεία κ.τ.λ, κάτι που έχει επιτρέψει και προβλέψει στην καταγγελία του 77 και στη δικαστική προσφυγή του άρθρου 78 του ΓΚΠΔ. Αυτός ο ανεπίτρεπτος περιορισμός της εκπροσώπησης των υποκειμένων φαντάζει και είναι αδικαιολόγητος και δεν εξηγείται ούτε στην αιτιολογική έκθεση. Απαιτείται μια πιθανή τροποποίηση του νόμου είτε κάποια διασταλτική ερμηνεία από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ΔΕΕ» (άρθρα 77 και 79ΓΚΠΔ).

3.2.2 Η καταγγελία ενώπιον της αρμόδιας εποπτικής αρχής – Τα ερμηνευτικά ζητήματα του άρθρου 77 ΓΚΠΔ

Ανάμεσα στις αρμοδιότητες με τις οποίες είναι επιφορτισμένες οι εποπτικές αρχές σύμφωνα με τον κανονισμό εντοπίζεται και η διαδικασία της εξέτασης των καταγγελιών από τα υποκείμενα των δεδομένων. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 57 του κανονισμού η κάθε εποπτική αρχή μεταξύ άλλων φέρει την αρμοδιότητα της διαχείρισης των καταγγελιών που υποβάλλονται μπροστά της καθώς και της ενημέρωσης του καταγγέλλοντα σχετικά με την πρόοδο και την πορεία της έρευνας. Ταυτόχρονα είναι επιφορτισμένη με την αρμοδιότητα να βοηθά στη διευκόλυνση της υποβολής των καταγγελιών λαμβάνοντας οποιοδήποτε μέσο όπως είναι για παράδειγμα η έντυπη καταγγελία η οποία συμπληρώνεται και ηλεκτρονικά. Σύμφωνα με τα παραπάνω αποδεικνύεται ότι ο ενωσιακός νομοθέτης, παρά το ότι δείχνει παράδοξο να ικανοποιηθούν τα έννομα συμφέροντα των υποκειμένων από μη δικαστικές αρχές, κατάλαβε ότι υπάρχει ανάγκη από την πλευρά των υποκειμένων να διαχειριστούν κατάλληλα και γρήγορα την παραβίαση των προσωπικών τους δεδομένων καθώς και το

ότι οι εποπτικές αρχές θεωρούνται ως οι πιο κατάλληλες για να επιτύχουν αυτόν το στόχο⁹⁰.

Στο προοίμιο του Κανονισμού εξαγγέλλονται ορισμένα σημεία σχετικά με την εκπλήρωση του παραπάνω στόχου. Πιο ειδικά, αναφέρεται ότι κάθε ένα από τα υποκείμενα δεδομένων είναι απαραίτητο να μπορεί να υποβάλει καταγγελία μόνο σε μία εποπτική αρχή στο κράτος-μέλος στο οποίο διαμένει, εξασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο το δικαίωμα της πραγματικής δικαστικής προσφυγής. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 47 του Χάρτη αυτό μπορεί να συμβεί όταν το υποκείμενο θεωρήσει ότι έχουν παραβιαστεί τα δικαιώματα του σύμφωνα με όσα προβλέπει ο παρών κανονισμός ή στην περίπτωση που η εποπτική αρχή είτε δεν δίνει συνέχεια στην καταγγελία, είτε την απορρίπτει εντελώς είτε εν μέρει κρίνει ακατάλληλη την καταγγελία ή όταν δεν προβαίνει σε ενέργειες όταν πρέπει να προστατεύσει τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων. Είναι απαραίτητο να διερευνάται η καταγγελία διατηρώντας επιφύλαξη δικαστικού ελέγχου για την κάθε περίπτωση. Η εκάστοτε εποπτική αρχή χρειάζεται να ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων αναφορικά με την πορεία και την πρόοδο της καταγγελίας του μέσα σε ένα λογικό χρονικό διάστημα. Στην περίπτωση που για την υπόθεση αυτή χρειαστεί επιπλέον διερεύνηση ή συνεργασία με άλλη εποπτική αρχή, τότε επίσης πρέπει να ενημερώνεται το υποκείμενο των δεδομένων. Θέλοντας να διευκολυνθεί η διαδικασία της υποβολής καταγγελιών κάθε εποπτική αρχή είναι επιφορτισμένη με την αρμοδιότητα της λήψης μέτρων, όπως για παράδειγμα με την παροχή εντύπου υποβολής καταγγελίας, η συμπλήρωση του οποίου μπορεί να διαδραματιστεί και ηλεκτρονικά.

Στο άρθρο 77 του κανονισμού ορίζεται ότι κάθε υποκείμενο φέρει το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στην εποπτική αρχή στο κράτος μέλος το οποίο διαμένει ή στον τόπο εργασίας του ή στον τόπο που εικάζεται ότι έγινε η παραβίαση εφόσον το υποκείμενο θεωρήσει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα παραβιάζονται. Επίσης ορίζεται ότι η εποπτική αρχή είναι απαραίτητο να ενημερώσει τον καταγγέλλοντα

⁹⁰Galetta, A., & De Hert, P. (2015). *The proceduralisation of data protection remedies under EU data protection law: Towards a more effective and data subject-oriented remedial system?. Review of European Administrative Law*, 8(1), (p. 125-151)

αναφορικά με την έκβαση της καταγγελίας εφόσον έχει υποβληθεί σε αυτήν η καταγγελία ενώ πρέπει επίσης να τον ενημερώσει για τη δυνατότητα άσκησης δικαστικής προσφυγής όπως ορίζει το άρθρο 78⁹¹.

Το παραπάνω άρθρο συνδυάζεται με τη σκέψη πίσω από το προοίμιο και έτσι ορίζονται οι γενικές αρχές καθώς και οι κατευθυντήριες γραμμές που οδηγούν την καταγγελία να υποβληθεί ενώπιον κάθε φορά τις εκάστοτε εποπτικής αρχής. Βέβαια διαβάζοντας κάνεις για πρώτη φορά τη διάταξη καταλαβαίνει ότι είναι γεμάτη από ερμηνευτικές δυσχέρειες και ασάφειες σε πολλά της σημεία εγείροντας ερωτήματα και προβληματισμούς στα οποία δεν έχουν δοθεί ακόμη απαντήσεις εξαιτίας της μειωμένης χρονικής ισχύος εφαρμογής.

Η ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση που σχετίζεται με την υποβολή της καταγγελίας αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο αξίζει να σχολιαστεί. Πρώτα από όλα λαμβάνοντας υπόψη και μόνο τη γραμματική διατύπωσή τους γίνεται αντιληπτό ότι το πρόσωπο το οποίο είναι νομιμοποιούμενο ενεργητικά για να ασκήσει την καταγγελία είναι εκείνο που αποτελεί υποκείμενο των δεδομένων, στην προκειμένη περίπτωση είναι το άτομο το οποίο πιστεύει ότι έχει υποστεί παραβίαση των δικαιωμάτων του ή ότι είναι υπεύθυνος να εκτελέσει την επεξεργασία όσων έχουν παραβιάσει τις υποχρεώσεις του όπως αναφέρεται και στον Κανονισμό. Παρότι στο άρθρο 77 δεν αναφέρεται το υποκείμενο των δεδομένων δεν είναι το μοναδικό που μπορεί να καταφύγει στην εποπτική αρχή. Αντίθετα στο άρθρο 80 παράγραφος 1 του κανονισμού αναφέρεται ότι το υποκείμενο μπορεί να αναθέσει την υπόθεση του σε έναν μη κερδοσκοπικό φορέα ή σε μία οργάνωση ή ένωση κράτους-μέλους η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που από δω και πέρα θα ονομάζεται «φορέας εκπροσώπησης» ή «συλλογικός φορέας». Ο ενωσιακός νομοθέτης δίνει την ευχέρεια στον εθνικό νομοθέτη να εισάγει μία νομοθετική ρύθμιση βάσει της οποίας θα προβλέπεται ότι οι προαναφερθέντες φορείς θα έχουν τη δικαιοδοσία υποβολής

⁹¹Το οποίο ορίζει, αν η εποπτική αρχή δεν απαντήσει στο υποκείμενο των δεδομένων εντός εύλογου χρονικού διαστήματος (3 μηνών) τότε τεκμαίρεται η σιωπηρή απόρριψη της καταγγελίας του. Επιπροσθέτως στην εν λόγω διάταξη αξιώνεται η «πραγματική» προσφυγή και η οποία διεξάγεται σύμφωνα με το δικονομικό δίκαιο του κάθε κράτους-μέλους.

καταγγελίας ενώπιον της αρχής ανεξαρτήτου εντολής με αντικείμενο την εκπροσώπηση εκ μέρους του υποκειμένου. Το πρόβλημα που παρουσιάζεται είναι ότι δεν φαίνεται κάπου εάν αυτή η ανάθεση θα έχει ως συνέπεια της την παράσταση του φορέα που εκπροσωπεί ως δικαιούχος διαδίκου ή αν ο φορέας εκπροσώπησης θα λειτουργήσει ως νόμιμος εκπρόσωπος. Από όσα προαναφέρθηκαν καθίσταται εμφανές ότι το καθεστώς κάτω από το οποίο παρίσταται ο φορέας που εκπροσωπεί τα υποκείμενα των δεδομένων βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του εθνικού νομοθέτη η οποία επαφίεται στο νομοθετικό καθεστώς του εκάστοτε κράτους-μέλους. Όπως και να έχει όμως η καταγγελία θα στραφεί εναντίον του υπεύθυνου επεξεργασίας ή εκείνου που εκτέλεσε την επεξεργασία έχοντας αυτό ως συνέπεια να αποτελέσει το παθητικώς νομιμοποιούμενο πρόσωπο ⁹².

Επιπλέον ερμηνευτικές ασάφειες δημιουργούνται και ως προς το ερώτημά του ποια από τις εποπτικές αρχές είναι υπεύθυνη για την υποβολή καταγγελίας. Πιο ειδικά η αρμόδια εποπτική αρχή ενώπιον της οποίας μπορεί το υποκείμενο να καταφύγει δεν ορίζεται με περιοριστικά μέτρα στον Κανονισμό, αντίθετα αναφέρεται διαζευκτικά και ενδεικτικά. Ο Κανονισμός προβλέπει ότι αρμόδια είναι οποιαδήποτε εποπτική αρχή στην οποία συμπεριλαμβάνεται ο τόπος της συνήθους διαμονής του υποκειμένου ή ο τόπος εργασίας του ή ο τόπος που εικάζεται ότι έγινε η παράβαση⁹³. Ωστόσο δεν είναι τυχαίο το ότι παρατέθηκαν η παραπάνω αρχές ως αρμόδιες καθώς ο νομοθέτης είναι εκείνος που αποφασίζει τον τόπο⁹⁴.

Εκτός από όσα προαναφέρθηκαν η διάταξη για την οποία έγινε λόγος παραπάνω υπέστη αρκετή κριτική καθώς σημαντικό μέρος ατόμων της θεωρίας τόνισε ότι αυτή δεν κινείται στο ίδιο μήκος κύματος με τη διάταξη του άρθρου 56 παράγραφος 1 του κανονισμού στην οποία καθιερώνεται ο μηχανισμός της υπηρεσίας μιας στάσης η οποία για πρώτη φορά έγινε γνωστή μέσα από τον κανονισμό. Ο Κανονισμός αυτός αναφέρει ότι από τη στιγμή που λαμβάνουν χώρα διασυνοριακές πράξεις επεξεργασίας χρειάζεται

⁹² Δαγτόγλου, Π.Δ., (2010) *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*. (σελ. 577-591)

⁹³ Οπ.π. Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, (σελ.245 επ.)

⁹⁴ Βρέλλης, Σ. (2008). *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, Γ' Έκδοση, (σελ.133-148)

να υπάρχει η επικεφαλής εποπτική αρχή η οποία θα είναι επιφορτισμένη με την αρμοδιότητα να εξετάζει κάθε καταγγελία που υποβάλλεται ή να αντιμετωπίζει οποιαδήποτε παράβαση του κανονισμού και η οποία θα αποτελεί την μόνη και την κυρία εγκατάσταση του υπεύθυνου ή του ατόμου που εκτελεί την επεξεργασία.

Ο συγκεκριμένος μηχανισμός καθορίζει την αρμοδιότητα που φέρει η εκάστοτε επικεφαλής εποπτική αρχή έχοντας ως στόχο να ληφθούν αποφάσεις από μία μόνο εποπτική αρχή, συνθήκη που θα έχει ως συνέπεια την εφαρμογή του δικαίου των προσωπικών δεδομένων στην ένωση, θα προσφέρει ασφάλεια δικαίου ενώ ταυτόχρονα θα μειώσει το φόρτο της διοίκησης σε ενωσιακό επίπεδο. Η αρμοδιότητα αυτή λοιπόν υπογραμμίστηκε ότι είναι αντίθετη με την τοπική αρμοδιότητα για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο για την καταγγελία ενώπιον της εποπτικής αρχής. Ως προς την ίδια άποψη προκαλείται η πεποίθηση ότι η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπερασπίστηκε την εγκαθίδρυση των παραπάνω δικαιοδοσιών παρά το γεγονός ότι υπάρχει αντίφαση η οποία προκλήθηκε σε σχέση με το άρθρο 56 παράγραφος 2⁹⁵. Γεγονός αποτελεί όμως ότι η αντίφαση αυτή είναι φαινομενική. Κάθε υποκείμενο των δεδομένων έχει τη δυνατότητα να υποβάλλει οποιαδήποτε καταγγελία ενώπιον οποιασδήποτε απορριπτικής αρχής. Βέβαια το γεγονός αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η τοπική αρχή είναι επιφορτισμένη με την αρμοδιότητα να εκδίδει δεσμευτική απόφαση, αντίθετα μπορεί να ενημερώνει την επικεφαλής εποπτική αρχή η οποία κατόπιν θα αναλαμβάνει την υπόθεση. Επομένως η εποπτική αρχή θα λειτουργεί ως ενδιαφερόμενη και θα μπορεί να υποβάλει στην επικεφαλής εποπτική αρχή το σχέδιο απόφασης, θα θέτει σε λειτουργία μία κοινή επιχείρηση συνεργατικά με την επικεφαλής εποπτική αρχή, θα αποσαφηνίζει το νόμο προτείνοντας λύσεις θέλοντας να επιλύσει τη διαφορά, θα ζητά την παρέμβαση του ευρωπαϊκού συμβουλίου προστασίας δεδομένων αφού υποβληθεί η ένσταση με σκοπό να εκδοθεί δεσμευτική απόφαση από εκείνο και θα ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων σχετικά με την πορεία της υπόθεσης⁹⁶. Έτσι γίνεται αντιληπτό ότι το

⁹⁵Paolo Balboni, Enrico Pelino, Lucio Scudiero, *Rethinking the one-stop-shop mechanism: Legal certainty and legitimate expectation, computer law & security review*, 30 (2014) 392-402, (p. 397) · Article 29 Working Party, Opinion 01/2012 on the data protection reform proposals, adopted on 23 March 2012, WP 191 (p. 24)

⁹⁶Βλ. άρθρο 56 παρ. 3 ΓΚΠΔ, με το οποίο: «Στις περιπτώσεις της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, η εποπτική αρχή ενημερώνει περί αυτού την επικεφαλής εποπτική αρχή χωρίς καθυστέρηση. Εντός τριών εβδομάδων από την

άρθρο 77 του Κανονισμού καθιερώνει, βάσει Διεθνούς δικαιοδοσίας, την εξέταση της καταγγελίας από την εποπτική αρχή όπως ορίζεται στο άρθρο 56, αλλά τονίζει και διευκρινίζει ότι υπάρχει η δυνατότητα η εκάστοτε καταγγελία να ασκηθεί μπροστά σε οποιαδήποτε εποπτική αρχή, ενώ η μη υποβολή της στην αρχή του άρθρου 56 δεν οδηγεί στο ανυπόστατο ή απαράδεκτο της άσκησης της^{97 98}.

3.2.3 Η διεργασία εξέτασης της καταγγελίας ενώπιον της εποπτικής αρχής και οι επαπειλούμενες κυρώσεις

Εάν η καταγγελία συμβεί ενώπιον της εποπτικής αρχής αυτό μπορεί να επιφέρει η λήψη προστατευτικών μέτρων του υποκειμένου όπως θεσπίζονται στο άρθρο 58 παράγραφος 2⁹⁹ και 83 του κανονισμού. Ειδικότερα, επειδή η εποπτική αρχή έχει στην κατοχή της διορθωτικές εξουσίες είναι σε θέση:

- να προειδοποιήσει τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία ότι οι πράξεις επεξεργασίας είναι πολύ πιθανό να παραβούν όσα ορίζονται στις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.
- να επιπλήξει τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία όταν η πράξη επεξεργασίας έχει παραβιάσει τις διατάξεις που ορίζει ο κανονισμός.
- να δώσει εντολή στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή στο άτομο που εκτελεί την επεξεργασία ώστε να καταστήσουν τις πράξεις επεξεργασίας με τέτοιο τρόπο που να συμφωνούν με τις διατάξεις του κανονισμού ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο τρόπο και εντός μιας συγκεκριμένης προθεσμίας.

ενημέρωσή της, η επικεφαλής εποπτική αρχή αποφασίζει εάν θα επιληφθεί της υπόθεσης κατά τη διαδικασία του άρθρου 60, λαμβάνοντας υπόψη εάν υπάρχει ή όχι εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία στο κράτος μέλος της εποπτικής αρχής που την ενημέρωσε.»

⁹⁷Βλ. άρθρο 77 ΓΚΠΔ σε συνδ. με την αιτ.σκ. 141 του Κανονισμού

⁹⁸Article 29 Working Party, Opinion 01/2012 on the data protection reform proposals, adopted on 23 March 2012, WP 191, (p. 21)

⁹⁹Βλ. άρθρο 52 παρ.2 ΓΚΠΔ «.. κάθε κράτος μπορεί να προβλέψει δια νόμου ότι η εποπτική αρχή του έχει πρόσθετες εξουσίες πέραν αυτών που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2 και 3 του αυτού άρθρου..»

- να ζητήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία να συμμορφωθεί απέναντι στα αιτήματα που έχουν τα υποκείμενα των δεδομένων αναφορικά με την άσκηση των δικαιωμάτων όπως ορίζει ο κανονισμός.
- να δώσει εντολή στον υπεύθυνο επεξεργασίας να επικοινωνήσει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα παραβιάστηκαν ενημερώνοντας το υποκείμενο.
- να προβεί σε περιορισμούς προσωρινά ή οριστικά συμπεριλαμβάνοντας και την απαγόρευση της επεξεργασίας.
- να ζητήσει την διόρθωση ή τη διαγραφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή τον περιορισμό της επεξεργασίας όπως ορίζουν τα άρθρα 16, 17 και 18.
- να ακυρώσει την πιστοποίηση ή να ζητήσει από τον οργανισμό πιστοποίησης να ακυρώσει το πιστοποιητικό που εκδόθηκε σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43 ή να ζητήσει από τον οργανισμό πιστοποίησης να μην προβεί στην έκδοση πιστοποίησης αφού οι απαιτήσεις της πιστοποίησης δεν πληρούνται πλέον.
- να επιβληθεί διοικητικό πρόστιμο όπως ορίζει το άρθρο 83 ή ορισμένα μέτρα βάσει της εκάστοτε περίπτωσης.
- να ζητήσει την αναστολή κυκλοφορίας δεδομένων σε αποδέκτη κάποιας τρίτης χώρας ή διεθνούς οργανισμού.

Εν αντιθέσει με όσα ισχύουν μέχρι τώρα, θεσπίζεται για πρώτη φορά στον Κανονισμό η επιβολή διοικητικών προστίμων. Η αυτονομία, η θεσμική και διαδικαστική, που δίνεται στα κράτη μέλη παραχωρεί τη σειρά της στην προσπάθεια για επίτευξη ομοιομορφίας και εναρμόνισης του δικαίου· ακόμα και στην περίπτωση που δεν είναι αντικειμενικά δυνατό να συμπεριληφθεί η απαρίθμηση κανόνων και διαδικασιών με σκοπό να επιβληθούν διοικητικά πρόστιμα ή λοιπές κυρώσεις· με αποτέλεσμα το σύστημα να είναι μικτό και να συμπεριλαμβάνει ομοιομορφία και αυτονομία στο δίκαιο των κρατών μελών¹⁰⁰.

¹⁰⁰Johanna Chamberlain / Jane Reichel, (2019)*The Relationship Between Damages and Administrative Fines in the EU General Data Protection Regulation*, Stockholm Faculty of Law, Research Paper Series, no 72, Stockholm University. (p. 3 επ)., <https://ssrn.com/abstract=3447854>

Η επιβολή των προστίμων, στόχο έχει να αποτρέψει την εκτέλεση παραβιάσεων των διατάξεων του Κανονισμού, και για αυτό το λόγο επιβάλλονται τόσο στον υπεύθυνο όσο και στο άτομο που εκτελεί την επεξεργασία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι όπως αναφέρεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 83 τα πρόστιμα χρειάζεται να επιβάλλονται συμπληρωματικά ή να αντικαθιστούν τα διορθωτικά μέτρα που προβλέπει το άρθρο 58. Με λίγα λόγια είναι εμφανές ότι τα διοικητικά πρόστιμα σε περίπτωση που τελεστεί παράβαση των διατάξεων των παραγράφων 4 έως 6 του άρθρου 83 θα επιβληθούν όπως και να' χει υποχρεωτικά ενώ αυτό δεν είναι στη διακριτική ευχέρεια της εκάστοτε εποπτικής αρχής η οποία υπερέχει απέναντι στις υπόλοιπες διορθωτικές εξουσίες^{101 102}. Παρά το γεγονός ότι η στάση αυτή χαρακτηρίζεται ως αυστηρή έρχεται σε αντιπαράθεση με την αρχή της αναλογικότητας. Η αρχή της αναλογικότητας στην παράγραφο 1 του άρθρου 83¹⁰³ προβλέπει ότι σε περίπτωση που τελεστεί παράβαση ελάσσονος σημασίας ή αν το πρόστιμο που πρόκειται να επιβληθεί θα αποτελέσει επιβάρυνση σε κάποιο φυσικό πρόσωπο τότε αντί για το πρόστιμο μπορεί να επιβληθεί επίπληξη¹⁰⁴.

Ανάλογα με τη φύση της παραβίασης, τίθενται και τα ανώτατα όρια προστίμου βάσει του μεγέθους της παραβίασης. Πιο ειδικά για τις παραβάσεις που σχετίζονται με τις υποχρεώσεις που φέρει ο υπεύθυνος επεξεργασίας και το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία, τις υποχρεώσεις του φορέα πιστοποίησης σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43, τις υποχρεώσεις του φορέα παρακολούθησης όπως ορίζει το άρθρο 41 παράγραφος 4, το διοικητικό πρόστιμο αντιστοιχεί μέχρι και 10 εκατομμύρια ευρώ ή σε περίπτωση επιχείρησης έως το 2% του παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών που αντιστοιχεί στο προηγούμενο οικονομικό έτος βάσει του ποιο είναι το υψηλότερο. Επιπροσθέτως παραβάσεις που σχετίζονται με τις αρχές για την επεξεργασία η οποία συμπεριλαμβάνει τους όρους που ισχύουν για την έγκριση όπως αναφέρεται στα άρθρα 5, 6, 7, 9, τα

¹⁰¹Κόμνιος, Κ, Οι γενικοί όροι επιβολής διοικητικών προστίμων κατά τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων - Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 83 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων, ΔΙΜΕΕ, έτος 2017, τεύχος 4,(σελ. 504)

¹⁰² Albrecht,JP (2016). Ο νέος νόμος της ΕΕ για την προστασία δεδομένων – από την οδηγία στον κανονισμό. *ComputersandLaw*, 32 (2), (p.88-98).

¹⁰³Βλ. άρθρο 83 παρ.1 ΓΚΠΔ σε συνδ με την αίτ.σκ 148 «...Σε περίπτωση παράβασης ελάσσονος σημασίας ή αν το πρόστιμο που ενδέχεται να επιβληθεί θα αποτελούσε δυσανάλογη επιβάρυνση σε φυσικό πρόσωπο, θα μπορούσε να επιβληθεί επίπληξη αντί προστίμου...»

¹⁰⁴Roßnagel, A. (2017). *Επίπληξη προστασίας δεδομένων σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων της ΕΕ*. Springer Fachmedien Wiesbaden, (σελ.132-133)

δικαιώματα που φέρουν τα υποκείμενα των δεδομένων όπως ορίζουν τα άρθρα 12 και 22, τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε αποδέκτη σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό (όπως ορίζουν τα άρθρα 44 και 49), την κάθε υποχρέωση σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους-μέλους (οι οποίες θεσπίζονται βάσει του κεφαλαίου IX), τη μη συμμόρφωση απέναντι στην εντολή ή στον προσωρινό/ οριστικό περιορισμό της επεξεργασίας ή προς την αναστολή κυκλοφορίας των δεδομένων που επιβάλλεται από την εποπτική αρχή, τη μη παροχή πρόσβασης κατά τη διάρκεια της παράβασης του άρθρου. Σε αυτές τις περιπτώσεις επιχειρήσεων επιβάλλονται διοικητικά πρόστιμα έως 20 εκατομμύρια ευρώ ή εάν πρόκειται για επιχείρηση έως το 4% του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών.

Για να καθοριστούν ακριβώς τα κριτήρια βάσει των οποίων επιβάλλονται τα παραπάνω πρόστιμα ο Κανονισμός έχει θεσπίσει στην παράγραφο 2 του άρθρου 83, ότι για να επιβληθούν τα πρόστιμα λαμβάνονται υπόψη οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- το είδος, η βαρύτητα και η διάρκεια της παράβασης σύμφωνα με τα οποία λαμβάνεται υπόψη ο σκοπός της επεξεργασίας καθώς και ο αριθμός των υποκειμένων που προσβλήθηκε από αυτή την παράβαση καθώς και ο βαθμός ζημίας που υπέστησαν
- ο δόλος¹⁰⁵ που προκλήθηκε μέσω της παράβασης
- κάθε ενέργεια στην οποία προέβη ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή το άτομο που εκτέλεσε την επεξεργασία για να απαλύνει τη ζημιά που υπέστησαν τα υποκείμενα
- ο βαθμός ευθύνης που φέρει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία λαμβάνοντας εδώ υπόψη τα τεχνικά και οργανωτικά εργαλεία που εφαρμόστηκαν
- κάποιες προηγούμενες παραβάσεις του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του ατόμου που εκτέλεσε την επεξεργασία

¹⁰⁵ P.Voigt/A. von dem Bussche, (2017) *The EU General Data Protection Regulation (GDPR) – A practical guide*, Springer, (p.211)

- ο βαθμός στον οποίο συνεργάστηκαν με την αρχή ελέγχου για να επανορθώσουν την παράβαση καθώς και ο πιθανός περιορισμός κάποιας δυσμενούς επίπτωσης
- τα είδη των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επηρεάζονται με την παράβαση
- ο τρόπος με τον οποίο η εποπτική αρχή έλαβε την ενημέρωση για την παράβαση
- η ακολουθία εγκεκριμένων κωδίκων δεοντολογίας ή μηχανισμών πιστοποίησης
- η πιθανότητα της προηγούμενης λήψης μέτρων κατά του εμπλεκόμενου υπεύθυνου επεξεργασίας ή του ατόμου που εκτέλεσε την επεξεργασία
- οποιοδήποτε άλλο ελαφρυντικό στοιχείο που μπορεί να προκύψει μέσα από αυτή την περίπτωση όπως είναι τα οικονομικά κέρδη που απέκτησαν οι ζημιές που απέφυγαν από την παράβαση.

Όπως και να έχει όμως η διαδικασία σύμφωνα με την οποία επιβάλλονται τα πρόστιμα που προαναφέρθηκαν, δεν ορίζονται βάσει του Κανονισμού καθώς η διαδικασία της άσκησης των καθηκόντων της εποπτικής αρχής ανήκει, όπως αναφέρεται και στην παράγραφο 8, στις Δέουσες δικονομικές εγγυήσεις σύμφωνα με το δίκαιο της ένωσης και το δίκαιο του κράτους-μέλους και στα οποία συμπεριλαμβάνονται τόσο η άσκηση πραγματικής δικαστικής προσφυγής όσο και η τήρηση της προσήκουσας διαδικασίας.

3.2.4 Η προσφυγή εναντίον του υπευθύνου και του ατόμου που εκτελεί την επεξεργασία στο πλαίσιο του ενωσιακού και του εθνικού δικαίου

Το υποκείμενο των δεδομένων εκτός από τη δυνατότητα που έχει να προσφύγει εναντίον μιας απόφασης της εποπτικής αρχής μπορεί επιπλέον, να προσφύγει και εναντίον του υπεύθυνου ή ατόμου που εκτελεί την επεξεργασία. Όπως ορίζεται στο άρθρο 79 παράγραφος 1 του κανονισμού κάθε υποκείμενο δεδομένων έχει τη δυνατότητα να προσφύγει δικαστικά εάν πιστέψει ότι τα δικαιώματά του που προέρχονται από το συγκεκριμένο κανονισμό έχουν παραβιαστεί ως αποτέλεσμα επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν το υποκείμενο και

παραβαίνουν το συγκεκριμένο κανονισμό. Τα υποκείμενα των δεδομένων έχουν κάθε δικαίωμα να προσφύγουν εναντίον του υπεύθυνου ή του ατόμου που εκτελεί την επεξεργασία τόσο ταυτόχρονα όσο και ανεξάρτητα από την διοικητική διαδικασία που προαναφέρθηκε. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν παρέχεται απάντηση εάν η προσφυγή αυτή φέρει διοικητικό ή αστικό χαρακτήρα και η κατηγοριοποίηση σε αυτά τα δύο παίζει πολύ σπουδαίο ρόλο, καθώς από αυτήν την κατηγοριοποίηση κρίνεται τόσο η διεθνής δικαιοδοσία όσο και το δίκαιο που θα εφαρμοστεί καθώς και τα νομοθετήματα του ενωσιακού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που θα χρησιμοποιηθούν¹⁰⁶.

Όπως αναφέρεται στον Κανονισμό ως ενεργητικά νομιμοποιούμενο νοείται τόσο το πρόσωπο το οποίο ασκεί την προσφυγή και αποτελεί το υποκείμενο των δεδομένων όσο και ο συλλογικός φορέας του άρθρου 80. Στον αντίποδα, παθητικά νομιμοποιούμενο είναι το άτομο το οποίο είναι υπεύθυνο ή εκτελεί την επεξεργασία. Για πρώτη φορά στον Κανονισμό επιτρέπεται να ασκηθούν ένδικα βοηθήματα εναντίον όχι μόνο του υπεύθυνου επεξεργασίας αλλά και του ατόμου που εκτελεί την επεξεργασία παρά το ότι στην εν λόγω διάταξη δεν ορίζεται με σαφήνεια το αντικείμενο ή το αίτημα της παραπάνω προσφυγής. Εν τούτοις, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η πρόβλεψη η οποία βρίσκεται υπό εξέταση είναι πιο περιορισμένη από την προσφυγή του άρθρου 78. Τέλος στο εθνικό δίκαιο και στο άρθρο 40 του Ν.4624/2019^{107 108} εξειδικεύονται οι κανόνες του Κανονισμού εκτός από τη διάταξη βάση της οποίας, ρυθμίζεται η κατά τόπον αρμοδιότητα. Το συγκεκριμένο άρθρο δεν έχει να προσθέσει κάτι περισσότερο ως προς τη διάταξη του κανονισμού εφόσον η μοναδική του πρόβλεψη είναι ότι αφού ο υπεύθυνος ή το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία έχουν καθορίσει εκπρόσωπο στην

¹⁰⁶Brkan, M. (2018). *The concept of essence of fundamental rights in the EU legal order: peeling the onion to its core. European Constitutional Law Review*, 14(2), (p.332-368).

¹⁰⁷ Βλ. οπ.π. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016», κατά την οποία είναι απαραίτητη η ειδική δωσιδικία του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, (σελ.30)

¹⁰⁸ Σύμφωνα με το Κόμνιο .Κ,(2020). *Γενικός Κανονισμός για την προστασία Δεδομένων*, για το εν λόγω άρθρο, το υποκείμενο των δεδομένων απολαμβάνει τη δικαστική προστασία και στη παραβίαση της νομοθεσίας από δημόσιες αρχές (σελ.75)

ένωση, ο συγκεκριμένος εκπρόσωπος θεωρείται αντίκλητος¹⁰⁹ για κάθε επίδοση που θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τον ΚΠολΔ¹¹⁰.

3.2.5 Το αίτημα αποζημίωσης κατά του υπευθύνου ή/και του εκτελούντος την επεξεργασία

Το υποκείμενο των δεδομένων έχει κι άλλη οικονομική δυνατότητα αυτή του αιτήματος αποζημίωσης η οποία παρέχεται μέσα από το άρθρο 82. Στο άρθρο αυτό ορίζεται ότι όποιο πρόσωπο έχει υποστεί υλική ή μη ζημιά που αποτελεί παραβίαση του παρόντος κανονισμού δικαιούται να λάβει αποζημίωση από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή από το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία για τη ζημιά που προκάλεσε. Επιπλέον ορίζεται ότι κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας που λαμβάνει συμμετοχή στη διαδικασία της επεξεργασίας είναι υπεύθυνος για τη ζημιά που προκλήθηκε και παραβαίνει το συγκεκριμένο κανονισμό το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία είναι υπεύθυνο για τη ζημιά που προκάλεσε η επεξεργασία, μόνο στην περίπτωση που δεν ακολούθησε όσα ορίζει ο παρών κανονισμός. Επίσης, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή το άτομο που εκτέλεσε την επεξεργασία θα απαλλαγεί από την ευθύνη που ορίζεται στην παράγραφο 2 μόνο εάν αποδείξει ότι δεν είναι υπαίτιος για το γενεσιουργό γεγονός της ζημιάς. Επιπροσθέτως, αν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας είναι περισσότεροι του ενός ή τα άτομα που εκτέλεσαν την επεξεργασία, τότε ευθύνονται όλοι για το σύνολο της ζημιάς με σκοπό να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική αποζημίωση για το υποκείμενο των δεδομένων. Τέλος εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή το άτομο που εκτέλεσε την επεξεργασία έχει καταβάλει πλήρη αποζημίωση όπως ορίζει η παράγραφος 4 του άρθρου 82, για τη ζημιά την οποία προκάλεσε, ο συγκεκριμένος υπεύθυνος ή το άτομο που εκτέλεσε την επεξεργασία έχει δικαίωμα να ζητήσει από τους υπόλοιπους υπεύθυνους επεξεργασίας και γενικά από τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία να ανακτήσει ένα μέρος της αποζημίωσης τοπία θα αντιστοιχεί στο μερίδιο της ευθύνης τους.

¹⁰⁹ Βλ. άρθρο 27 παρ.2 ΓΚΠΔ και 142 παρ.1 εδ.β'ΚΠολΔ η οποία επιτρέπει τη δήλωση διορισμού αντικλήτου με ειδικό πληρεξούσιο, με τη πρόβλεψη του αρθ.40 παρ.3 υπερακοντίζονται οι δυσκολίες επίδοσης

¹¹⁰ Βλ. άρθρα 35,40 ΚΠολΔ

Μέσα από τα συγκεκριμένα θεσμοθετήματα, παρουσιάζεται το δικαίωμα που φέρει το υποκείμενο των δεδομένων να κάνει αίτηση αποζημίωσης για τη ζημιά την οποία υπέστη εάν ο υπεύθυνος ή το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία προβούν σε παραβίαση του κανονισμού. Ταυτόχρονα, αποζημίωση μπορεί να ζητηθεί και από το συλλογικό φορέα του άρθρο 80 εάν αυτό επιτρέπεται από το δίκαιο του οικείου κράτους-μέλους. Παθητικά νομιμοποιούμενος είναι ο υπεύθυνος ή το άτομο που εκτέλεσε στην εργασία ή τα περισσότερα άτομα που είναι υπεύθυνα ή εκτέλεσαν την επεξεργασία. Στην παράγραφο 4 του συγκεκριμένου άρθρου, για πρώτη φορά καθορίζεται η ευθύνη που φέρουν οι περισσότεροι υπεύθυνοι ή τα άτομα που εκτέλεσαν την εργασία με σκοπό να αποκατασταθεί ικανοποιητικά η ζημιά που υπέστη το υποκείμενο των δεδομένων ενώ στην παράγραφο 5 του ίδιου κανονισμού παρουσιάζεται το δικαίωμα της αναγωγής του προσώπου το οποίο προκάλεσε ζημιά στο υποκείμενο των δεδομένων. Επιπλέον, ως προς την περίπτωση που αφορά το αίτημα της αποζημίωσης δεν ορίζεται από τον Κανονισμό εάν αυτό αποτελεί αστική αγωγή ή διοικητική αγωγή.

Στο άρθρο 82 προσδιορίζεται το είδος της ευθύνης που οφείλει να φέρει ο υπεύθυνος ή το άτομο που εκτέλεσε την επεξεργασία. Λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο που διατυπώνεται στον Κανονισμό, εξάγεται το συμπέρασμα ότι για να αξιωθεί αποζημίωση από τον υπεύθυνο επεξεργασίας χρειάζεται να εντοπιστεί η παραβίαση του Κανονισμού της οποίας η συνέπεια είναι η ζημιά. Επιεικώς ο Κανονισμός, αναφορικά με το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία, απαιτεί να υπάρξει παραβίαση κάποιας διάταξης που σχετίζεται με το άτομο που εκτελεί την επεξεργασία ή έχει κάνει κάποιες ενέργειες οι οποίες είναι αντίθετες στις νόμιμες εντολές του υπεύθυνου επεξεργασίας. Ως προς την υπαιτιότητα, δεν χρειάζεται να αποδειχθεί αν υπάρχει δόλος ή αμέλεια και έτσι η ευθύνη κρίνεται ως αντικειμενική¹¹¹. Συνεπώς, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το υποκείμενο των δεδομένων δεν φέρει την ευθύνη να αποδείξει σε ποιο στάδιο της επεξεργασίας παραβιάστηκε ο Κανονισμός. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει την ευθύνη να αποδείξει ότι υπήρξε παράνομη επεξεργασία και ότι ο υπεύθυνος ή το άτομο που

¹¹¹ Πρόκειται για νόθο αντικειμενική σύμφωνα με την Κανελλοπούλου-Μπότη, 2016. *Κυρώσεις από την προσβολή προσωπικών δεδομένων*, σε Κοτσαλή (επιμ.), *Προσωπικά δεδομένα*, (σελ 414) και Χριστοδούλου, Κ, (2013). *Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων*, Νομική Βιβλιοθήκη, (σελ 116).

εκτέλεσε την επεξεργασία έχει την ευθύνη να αποδείξει ότι δεν είναι υπεύθυνος για την πράξη που οδήγησε στη ζημιά.

Η καταβολή της υλικής ή της ηθικής βλάβης την οποία υπέστη το υποκείμενο δεδομένων από την παράνομη συμπεριφορά των υπευθύνων ή των ατόμων που εκτέλεσαν την επεξεργασία, αποτελεί αίτημα της αγωγής για αποζημίωση. Για πρώτη φορά στον Κανονισμό ορίζεται το αίτημα περί ικανοποίησης της ηθικής βλάβης του υποκειμένου. Η έννοια της ζημιάς γίνεται αντιληπτή με γνώμονα τη νομολογία του δικαστηρίου ενώ επιδιώκεται να λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι του Κανονισμού. Η επιλογή αυτή θεωρήθηκε θετική, καθώς δείχνει να μην συνδέει την αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης με την αναγκαιότητα επέλευσης οικονομικής ζημιάς και έτσι το υποκείμενο των δεδομένων, βρίσκεται θέλοντας και μη, σε μία πιο ευμενή θέση.

3.3 Προϋποθέσεις του πραγματικού άσκησης της προσφυγής

Για να ενεργοποιηθεί το δικαίωμα της πραγματικής δικαστικής προσφυγής δυνάμει του άρθρου 79 παρ. 1 του ΓΚΠΔ, το υποκείμενο προσωπικών δεδομένων πρέπει να επικαλεστεί παραβίαση των δικαιωμάτων που απορρέουν από τον Κανονισμό, ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν κατά παράβαση του Κανονισμού. Συνεπώς, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων κατά παράβαση του ΓΚΠΔ αποτελεί την πρώτη προϋπόθεση του πραγματικού της εν λόγω διάταξης (άρθρο 79ΓΚΠΔ).

Πέραν τούτου, θα πρέπει να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια¹¹² μεταξύ της παράνομης επεξεργασίας των δεδομένων και της παραβίασης των δικαιωμάτων που απορρέουν από τον Κανονισμό. Αιτιώδης συνάφεια υφίσταται όταν, είτε το δικαίωμα δεν μπορεί να γεννηθεί χωρίς επεξεργασία δεδομένων, είτε η παραβίαση του δικαιώματος διαπράττεται μέσω της επεξεργασίας δεδομένων, δηλαδή η επεξεργασία αποτελεί την πράξη παράβασης. Η κατά τα παραπάνω σχέση αιτιότητας συνάγεται σαφώς από το γράμμα της διάταξης του άρθρου 79 παρ. 1 ΓΚΠΔ, η οποία αναφέρεται σε παραβίαση των δικαιωμάτων «ως αποτέλεσμα» της επεξεργασίας των δεδομένων. Τι σημαίνει, όμως, επεξεργασία των δεδομένων και παραβίαση των δικαιωμάτων που προβλέπονται από τον

¹¹² Βλ. ΔΕΕ C-557/2012 *Kone and Others*, (αιτ.σκέψη 24-25) και βλ. Προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέα JULIANE KOKOTT της 30^{ης} Ιανουαρίου 2014, (αιτ.σκ.36)
<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=C-557/12&td=ALL>

κανονισμό; Και πώς αυτή η (παράνομη) επεξεργασία και η παραβίαση των δεδομένων συντελεί στη γέννηση του δικαιώματος προσφυγής της διάταξης του άρθρου 79 ΓΚΠΔ.;

Αρχικά για την ερμηνευτική προσέγγιση της παραβίασης του ΓΚΠΔ ανατρέχουμε στην υπ' αριθμ. 146 αιτιολογική σκέψη του Κανονισμού σύμφωνα με την οποία, ως παράνομη επεξεργασία, δηλαδή επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων κατά παράβαση της διάταξης του ΓΚΠΔ, νοείται είτε αυτή καθ' εαυτή παραβίαση των διατάξεων του Γενικού Κανονισμού, είτε παραβίαση των κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του Κανονισμού. Οι κυρώσεις βέβαια σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 148 του Κανονισμού θα πρέπει να είναι ανάλογες με την κάθε παράβαση που συντελείται. Για αυτό το λόγο θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη τόσο η φύση, ο χαρακτήρας και η διάρκεια της παράβασης, ο βαθμός της ευθύνης¹¹³, ο τρόπος με τον οποίο η εποπτική αρχή πληροφορήθηκε το γεγονός¹¹⁴. Συναφώς, το βάρος απόδειξης βαραίνει τον ενάγοντα, ο οποίος θα κληθεί να αποδείξει την παράνομη επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων, μέσα από την επίκληση πραγματικών περιστατικών και προσκόμιση όλων των απαραίτητων και αναγκαίων αποδεικτικών μέσων.

3.4. Δικαιοδοσία -Δωσιδικία με βάση τον Κανονισμό

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 79 παρ. 2 ΓΚΠΔ ορίζεται ότι *«η διαδικασία κατά υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία κινείται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία έχουν εγκατάσταση. Εναλλακτικά, η εν λόγω διαδικασία μπορεί να κινηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο το υποκείμενο των δεδομένων έχει τη συνήθη διαμονή του, εκτός εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία είναι δημόσια αρχή κράτους μέλους η οποία ενεργεί κατά την άσκηση των δημόσιων εξουσιών της»*.

Με αυτή τη διάταξη, αναγνωρίζεται στο υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων να επιλέξει το δικαστήριο ενώπιον του οποίου θέλει να ασκήσει την προσφυγή της διάταξης του άρθρου 79 του ΓΚΠΔ. Οι επιλογές που του αναγνωρίζονται από το νομοθέτη είναι δύο, οι οποίες τυγχάνουν εφαρμογής, όχι μόνο στο στάδιο της κύριας

¹¹³ Μ. Κανελλοπούλου-Μπότη, (2016) «Κυρώσεις από την προσβολή προσωπικών δεδομένων» σε Λ.Κοτσαλή, «Προσωπικά δεδομένα, Ανάλυση-Σχόλια-Εφαρμογή», εκδ.Νομική Βιβλιοθήκη, (σελ.405)

¹¹⁴ Οπ.π Κόμνιος,(2020), (σελ.184)

δικαστικής προστασίας, αλλά και στο στάδιο της προσωρινής δικαστικής προστασίας (ασφαλιστικά μέτρα). Πιο συγκεκριμένα, ο παθών μπορεί να ασκήσει την προσφυγή είτε ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους – μέλους, στο οποίο διαθέτει την εγκατάστασή του ο καθ' ου η προσφυγή (υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία) είτε μπορεί να ασκήσει την προσφυγή στο δικαστήριο του κράτους μέλους, επί του οποίου ο ίδιος ο παθών έχει τη συνήθη διαμονή του. Ωστόσο, η τελευταία επιλογή υφίσταται μόνο σε περίπτωση που ο καθ' ου η προσφυγή δεν είναι δημόσια αρχή κράτους μέλους, οπότε και υπάγεται αποκλειστικά στη δικαιοδοσία των εθνικών της δικαστηρίων. Προβαίνοντας σε μια διασταλτική ερμηνεία της διατάξεως, δεδομένου, μάλιστα, και ότι η ανωτέρω διάταξη αποτυπώνει την αρχή του δημόσιου διεθνούς δικαίου σχετικά με την ετεροδικία των κρατών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, παρά το γράμμα της διάταξης που αναφέρεται σε «δημόσια αρχή κράτους μέλους», τούτο ισχύει και για τα κράτη – μέλη τρίτων κρατών.

Ως εκτέθηκε ανωτέρω, ο παθών από την παράνομη επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων, έχει ως πρώτο δικαίωμα την άσκηση της πραγματικής προσφυγής στην εγκατάσταση του υπευθύνου ή του εκτελούντος την επεξεργασία. Ουσιαστικά, αυτή η επιλογή αντιστοιχεί λειτουργικά στη γενική δωσιδικία, όπως την αντιμετωπίσουμε στον ΚΠολΔ, και μάλιστα, εν προκειμένω, δεν γίνεται κάποια διάκριση περί του εάν πρόκειται για την κύρια εγκατάσταση του υπευθύνου ή του εκτελούντος την επεξεργασία¹¹⁵.

«Επίσης, στον υπό κρίση ΓΚΠΔ δεν αναφέρεται ως προϋπόθεση ότι η συγκεκριμένη εγκατάσταση θα πρέπει να έχει εμπλακεί στην εικαζόμενη παράνομη επεξεργασία των δεδομένων, ούτε ότι θα πρέπει να γίνεται επεξεργασία δεδομένων στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εγκατάστασης. Υποστηρίζεται, βέβαια, ότι για την εφαρμογή της πρώτης περίπτωσης της παρ. 2 του άρθρου 79 ΓΚΠΔ αρκεί να λάβουν χώρα στον τόπο εγκατάστασης του υπευθύνου επεξεργασίας, ενέργειες παράνομης επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων του καθ' ου»¹¹⁶.

Στο άρθρο 4 περ. 16 ορίζονται από τον Κανονισμό τα γενικά χαρακτηριστικά της κύριας εγκατάστασης του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την υπηρεσία, χωρίς να δίνει ρητώς τον ορισμό της κύριας εγκατάστασης, αναφέροντας ότι κύρια εγκατάσταση έχουμε: α) όταν «πρόκειται για υπεύθυνο επεξεργασίας με εγκαταστάσεις

¹¹⁵ Οπ.π Κόμνιο .Κ,(2020). (σελ.76)

¹¹⁶ Οπ.π Κόμνιο .Κ,(2020). (σελ.75 επ.)

σε περισσότερα του ενός κράτη – μέλη, ο τόπος της κεντρικής του διοίκησης στην Ένωση, εκτός εάν οι αποφάσεις όσον αφορά τους σκοπούς και τα μέσα επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα λαμβάνονται σε άλλη εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση και η εγκατάσταση αυτή έχει την εξουσία εφαρμογής των αποφάσεων αυτών, οπότε ως κύρια εγκατάσταση θεωρείται η εγκατάσταση στην οποία έλαβε τις αποφάσεις αυτές, β) όταν πρόκειται για εκτελούντα την επεξεργασία με εγκαταστάσεις σε περισσότερα του ενός κράτη – μέλη, ο τόπος της κεντρικής του διοίκησης στην Ένωση ή εάν ο εκτελών την επεξεργασία δεν έχει την κεντρική διοίκηση στην Ένωση, η εγκατάσταση του εκτελούντος την επεξεργασία στην Ένωση στην οποία εκτελούνται οι κύριες δραστηριότητες επεξεργασίας στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων εγκατάστασης του εκτελούντος την επεξεργασία, στον βαθμό που ο εκτελών την επεξεργασία υπόκειται σε ειδικές υποχρεώσεις του παρόντος Κανονισμού».

Στην αιτιολογική σκέψη με αριθμό 22 του ΓΚΠΔ διευκρινίζεται ότι τα χαρακτηριστικά της εγκατάστασης είναι η ουσιαστική και πραγματική άσκηση δραστηριότητας μέσω σταθερών ρυθμίσεων, χωρίς να διευκρινίζεται (αλλά και χωρίς να απαιτείται) κάποια συγκεκριμένη νομική μορφή, όπως για παράδειγμα για θυγατρική εταιρία, για τη μητρική εταιρία ή για απλό παράρτημα αυτής. Γενικά, εξ όλων των ανωτέρω, μπορεί κανείς να αντιληφθεί ότι ο κοινοτικός νομοθέτης είναι αρκετά ευέλικτος αναφορικά με την έννοια και τον προσδιορισμό της εγκατάστασης, καθώς η έννοια της εγκατάστασης είναι αρκετά ευρεία, με αποτέλεσμα να διευκολύνεται σημαντικά η άσκηση της προσφυγής κατά προσώπων που δραστηριοποιούνται σε περισσότερες από μια χώρες ¹¹⁷.

Αυτό πρακτικά, σημαίνει ότι, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία έχει περισσότερες εγκαταστάσεις, μπορεί ο παθών να επιλέξει που θα ασκήσει την προσφυγή του, επιλέγοντας ευλόγως, τις περισσότερες φορές, εκείνο το κράτος, όπου βρίσκονται τα (περισσότερα) περιουσιακά στοιχεία του καθ' ου η προσφυγή. Αν ασκηθούν δικαστικές προσφυγές με το ίδιο αντικείμενο μεταξύ των ίδιων διαδίκων σε δικαστήρια περισσότερων κρατών μελών, οποιοδήποτε αρμόδιο δικαστήριο διαφορετικό από το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο δύναται να αναστείλει την, ενώπιον του διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 παρ. 2 ΓΚΠΔ ή να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παρ. 3 του ΓΚΠΔ.

¹¹⁷ Βλ. αιτ.σκ. 22 του ΓΚΠΔ

Την ίδια εξαιρετικά ευρεία ερμηνεία ακολουθεί και το ΔΕΕ το οποίο στην υπ' αριθμ C- 230/2014 απόφαση , προσπάθησε να αποσαφηνίσει την έννοια αυτή λέγοντας ότι *«αρκεί κάθε πραγματική και ουσιαστικού χαρακτήρα δραστηριότητα, έστω και περιορισμένη, ώστε να δεχτούμε ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία έχει εγκατάσταση»*. Παράδειγμα τέτοιας πραγματικής άσκησης δραστηριότητας είναι το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού για την διαπεραίωση υποθέσεων. Παράλληλα, δεν δίστασε να παραθέσει έναν ακόμα πιο ευρύ ορισμό της έννοιας της εγκατάστασης λέγοντας ότι *«η παρουσία ενός μόνον εκπροσώπου μπορεί να αρκεί, υπό προϋποθέσεις, για να αποτελεί μόνιμη εγκατάσταση»¹¹⁸*.

Βέβαια, η κύρια εγκατάσταση του καθ' ου η προσφυγή δεν είναι υποχρεωτική. Μπορεί να μην υπάρχει κύρια εγκατάσταση. Συνεπώς, τεκμαίρεται, ότι το υποκείμενο μπορεί να ασκήσει την προσφυγή στο κράτος όπου έχει τη συνήθη διαμονή του σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 79 παρ. 2 εδ. β' του ΓΚΠΔ.

Δίνεται επίσης από τον νομοθέτη μια δεύτερη δυνατότητα επιλογής του τόπου άσκησης της δικαστικής προσφυγής του άρθρου 79 του Γενικού Κανονισμού Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων. Ειδικότερα, το υποκείμενο έχει τη δυνατότητα να ασκήσει εναλλακτικά την προσφυγή του στα δικαστήρια του κράτους – μέλους, όπου το ίδιο το υποκείμενο έχει τη συνήθη διαμονή του, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς του (άρθρο 79 παρ. 2 εδ. β', 2019). Είναι προφανές ότι η ως άνω διάταξη, η οποία ευθυγραμμίζεται με τη νομολογία του ΔΕΕ για τη δωσιδικία για αγωγές από αδικοπραξία, διευκολύνει τον ζημιωθέντα να αιτηθεί δικαστικής προστασίας στον τόπο της συνήθους διαμονής του, ακόμα και στην περίπτωση διασυνοριακών διαφορών, ειδικά, μάλιστα, όταν ο καθ' ου έχει έδρα εκτός Ε.Ε. Ωστόσο, η άποψη αυτή παραγνωρίζει ότι το άρθρο 79 παρ. 2 ΓΚΠΔ εισάγει διάταξη διεθνούς δικαιοδοσίας μεταξύ των κρατών μελών και δεν περιέχει ειδική ρύθμιση για τη δικαιοδοσία επί δικαστικής προσφυγής κατά υπευθύνου ή εκτελούντος την επεξεργασία που δε διατηρεί εγκατάσταση στην Ε.Ε.. Κατ' αποτέλεσμα, στην τελευταία περίπτωση εφαρμοστέοι θα είναι κατά κανόνα οι εθνικοί κανόνες¹¹⁹.

¹¹⁸Βλ. ΔΕΕ C- 230/2014, αιτ.σκ. 30 « .. για την εξασφάλιση αποτελεσματικής και πλήρους προστασίας του δικαιώματος στην προσωπική σφαίρα και την αποφυγή κάθε καταστρατηγήσεως, η παρουσία ενός μόνον εκπροσώπου μπορεί να αρκεί, υπό ορισμένες περιστάσεις, για να αποτελεί μόνιμη εγκατάσταση αν οι ενέργειές του εμφανίζουν επαρκή βαθμό μονιμότητας..»

¹¹⁹ Οπ.π Κόμνιος, Κ,(2020). (σελ 71-74)

3.4.1 Περιεχόμενο πραγματικής προσφυγής του άρθρου 40 του Ν. 4624/2019 (άρθρο 79 του ΓΚΠΔ)

Το υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων ασκεί την εν λόγω προσφυγή προβάλλοντας τις ακόλουθες αξιώσεις: α) αξιώσεις για παράβαση των διατάξεων εντός του πεδίου εφαρμογής του ΓΚΠΔ περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και β) αξιώσεις, σχετικές με την εκπλήρωση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αξιώσεις (π.χ. δικαίωμα πληροφόρησης ή διόρθωσης). Τούτο, προκύπτει ξεκάθαρα μέσα από την αιτιολογική έκθεση του άρθρου 40 του Ν. 4624/2019. Η προσφυγή που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 79 του Γενικού Κανονισμού Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων, στην ελληνική έννομη τάξη έχει μεταφερθεί ως άσκηση αγωγής, η οποία μπορεί να είναι καταψηφιστική ή αναγνωριστική ή ακόμα και αγωγή παράλειψης. Η τελευταία, ασκείται είτε λόγω παραβίασης των διατάξεων του ΓΚΠΔ, και δη των δικαιωμάτων που προβλέπονται και αναγνωρίζονται στον Κανονισμό (όπως για παράδειγμα τα δικαιώματα ενημέρωσης και πρόσβασης που ορίζονται στα άρθρα 12 έως 15 ΓΚΠΔ , το δικαίωμα γνωστοποίησης όσον αφορά τη διόρθωση ή τη διαγραφή δεδομένων ή τον περιορισμό της επεξεργασίας (άρθρο 19 ΓΚΠΔ), το δικαίωμα φορητότητας (άρθρο 20 ΓΚΠΔ) ή το δικαίωμα ανακοίνωσης παραβίασης προσωπικών δεδομένων στο υποκείμενο (άρθρο 34 ΓΚΠΔ)) είτε ακόμα και λόγω παραβίασης των διατάξεων του ν. 4624/2019, των πράξεων κατ' εξουσιοδότηση, καθώς και των εκτελεστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του ΓΚΠΔ ¹²⁰.

Αξίζει να υπομνησθεί, ότι παρά την έλλειψη σχετικής αναφοράς, η διάταξη του άρθρου 40 ν. 4624/2019, υπό το πρίσμα του άρθρου 79 παρ. 1 ΓΚΠΔ, ενεργοποιείται μόνο όταν το υποκείμενο των δεδομένων επικαλείται παραβίαση των διατάξεων για την προστασία των δεδομένων, κατά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που αφορούν τον ίδιο.

Το βάρος απόδειξης και επίκλησης γίνεται με βάση τους οικείους κανόνες του δικονομικού δικαίου^{121 122}. Συνεπώς, στις αγωγές του άρθρου 40 ν. 4624/2019, που ασκούνται ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, ο ενάγων θα πρέπει, κατά κανόνα, να επικαλεσθεί όλους εκείνους τους πραγματικούς ισχυρισμούς που αποτελούν τη βάση της

¹²⁰ Οπ.π Κόμνιος, Κ,(2020), (σελ.80 επ), σημειώνεται δε ότι η εκπροσώπηση παρέχεται με ειδικό πληρεξούσιο (βλ. αιτ.εκθ.ν.4624/2019). Σύμφωνα με το άρθρο 27 ΓΚΠΔ ο εκπρόσωπος θεωρείται αυτοδικαίως αντίκλητος .

¹²¹ Κοτσαλή/Μενουδάκου (2018), Γενικός Κανονισμός για την προστασία των προσωπικών δεδομένων (GDPR),(σελ.172-173)

¹²² Βλ. οπ.π Κόμνιος Κ(2020) , (σελ.148)

αγωγής του και θεμελιώνουν το αίτημά της, ενώ, με βάση τη διάταξη του άρθρου 338 παρ. 1 του ΚΠολΔ, ο ενάγων οφείλει να αποδείξει τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων θεμελιώνεται η έννομη προστασία¹²³.

«Η αγωγή που άσκησε ο παθών θα γίνει δεκτή ως ουσία βάσιμη εάν το δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα μέσα από τη μελέτη και εκτίμηση όλων των πραγματικών περιστατικών και ισχυρισμών που προβάλλονται ενώπιον του ότι τα δικαιώματα του ενάγοντος που απορρέουν από τον Κανονισμό παραβιάστηκαν ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας των δεδομένων που τον αφορούν κατά παράβαση του ΓΚΠΔ. Από τη στιγμή που το δικαστήριο θα δεχθεί ως πλήρως αποδεδειγμένους τους ισχυρισμούς του ενάγοντος, θα διατάξει με την απόφαση του την άρση της προσβολής και της μη επανάληψης στο μέλλον ή ακόμα μπορεί να διατάξει την ικανοποίηση του δικαιώματος του ενάγοντος μέσα από τη διαγραφή ή τη διόρθωση της παράνομης επεξεργασίας»¹²⁴.

3.4.2 Διορισμός τρίτου προσώπου ως αντίκλητος του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την υπηρεσία.

«Στο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων προβλέπονται δύο είδη εκπροσώπησης (είτε του υπευθύνου επεξεργασίας είτε του υποκειμένου): αυτό της εκπροσώπησης του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία από τρίτο πρόσωπο ως αντικλήτου, η οποία προβλέπεται και ρυθμίζεται στη διάταξη του άρθρου 27 παρ. 2 του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, καθώς και αυτό της εκπροσώπησης των υποκειμένων των δεδομένων στην άσκηση της προσφυγής (αγωγής), όπως αυτή ρυθμίζεται στη διάταξη του άρθρου 80 του Γενικού Κανονισμού» (άρθρο 80ΓΚΠΔ)

Διορίζεται εκπρόσωπος ως αντίκλητος του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, όταν ο τελευταίος έχει την εγκατάστασή του σε κράτος – μέλος εκτός της Ένωσης (άρθρο 3 παρ. 2 του ΓΚΠΔ). Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 27 παρ. 2 του ΓΚΠΔ, σε αυτήν την περίπτωση που ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία δεν έχει μεν την εγκατάσταση στην Ε.Ε., αλλά επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα υποκειμένου που έχει την εγκατάστασή του ή τη συνήθη διαμονή

¹²³ Νικας Ν., (2019) Πολιτική Δικονομία II (σελ. 396 επ.)

¹²⁴ Οπ.π Νικας, Ν (2019)

του σε κάποιο κράτος – μέλος της Ε.Ε., τότε οφείλει να διορίσει εγγράφως κάποιον εκπρόσωπό του εντός της Ε.Ε., ο οποίος θα είναι εγκατεστημένος εντός της Ε.Ε.

«Ο βασικός ρόλος του εκπροσώπου αυτού είναι ο εξής: Καταρχήν, λειτουργεί ο εκπρόσωπος ως ο διαμεσολαβητής και ο βασικός δίαυλος επικοινωνίας μεταξύ του υποκειμένου που βρίσκεται εντός της Ε.Ε. και του υπευθύνου επεξεργασίας που βρίσκεται εκτός της Ε.Ε. Πέραν τούτου, όμως, «ο εκπρόσωπος λαμβάνει εντολή από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία να απευθύνονται σε εκείνον οι εποπτικές αρχές και τα υποκείμενα των δεδομένων, επιπρόσθετα ή αντί του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, για όλα τα θέματα που σχετίζονται με την επεξεργασία, με σκοπό τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τον παρόντα κανονισμό», όπως τούτο προβλέπεται ρητώς στη διάταξη του άρθρου 27 παρ. 4 του ΓΚΠΔ» (άρθρο 27ΓΚΠΔ).

Στο πλαίσιο των ανωτέρω διατάξεων, ο εθνικός μας νομοθέτης προκειμένου να διευκολύνει τις αγωγές σε βάρος του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, μέσω της διατάξεως του άρθρου 40 του Ν. 4624/2019 σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 96 του ΚΠολΔ, προέβλεψε την υποχρέωση διορισμού εκπροσώπου του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, ως αντικλήτου, προκειμένου να διευκολύνει την όλη διαδικασία της επεξεργασίας των δεδομένων, μέσα από τη λήψη δικαστικών ή εξώδικων επιδόσεων. Συνεπώς, ο υπό κρίση εκπρόσωπος λειτουργεί ως αντίκλητος του υπευθύνου επεξεργασίας προς διευκόλυνση της διαδικασίας, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις ασκήσεως αγωγών.

3.5 Σχετικές Αποφάσεις

3.5.1 Νομολογία που αφορά τον ΓΚΠΔ¹²⁵

Η Αυστρία είναι η πρώτη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επέβαλε πρόστιμο για παραβίαση του «ΓΚΠΔ- Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων». Ειδικότερα

¹²⁵ Η σύνομη εφαρμογή του Κανονισμού ενισχύει το πλαίσιο προστασίας των δεδομένων και δημιουργεί την αναγκαία εμπιστοσύνη των υποκειμένων των δεδομένων για την ορθή επεξεργασία και διάθεση των δεδομένων τους, βλ. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016», (σελ. 1)

η αυστριακή «ΑΠΔΠΧ- Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα» επέβαλε το χρηματικό πρόστιμο των 4.800 ευρώ σε εταιρεία λιανικού εμπορίου για την παράνομη χρήση συστήματος με κάμερες παρακολούθησης. Η αντίστοιχη αρχή της Πορτογαλίας επέβαλε σε νοσοκομείο το χρηματικό πρόστιμο των 400.000 ευρώ για παραβίαση του ΓΚΠΔ, καθώς δεν ελήφθησαν τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των ασθενών. Η Αρχή για την Προστασία των Δεδομένων και την Ελευθερία της Πληροφόρησης του Baden-Wuerttemberg (LfDI) αποτέλεσε την πρώτη αρχή προστασίας δεδομένων της Γερμανίας που επέβαλε πρόστιμο στο πλαίσιο του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων. Ειδικότερα, επιβλήθηκε πρόστιμο 20.000 ευρώ σε εταιρεία για παραβίαση της υποχρέωσής της να διασφαλίζει την ασφάλεια της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με το εδ.α' της παρ.1 του άρθρου 32 του ΓΚΠΔ (ψευδωνυμοποίηση και κρυπτογράφηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα).

Όσον αφορά στην Ελλάδα, με την υπ' αρ. 46/2018 Απόφαση και την ενημέρωση της ΑΠΔΠΧ τονίζεται ότι μετά τη θέση σε ισχύ του ΓΚΠΔ (25 Μαΐου 2018), οι επιχειρήσεις δεν υποχρεούνται να κάνουν γνωστή την τήρηση αρχείου ή επεξεργασία ή βιντεοεπιτήρηση στην Αρχή. Το αρχείο δραστηριοτήτων τηρείται τώρα πια στο εσωτερικό της επιχείρησης ή στον φορέα και η διάθεσή του στην Αρχή είναι δυνατή σε περίπτωση που ζητηθεί.

Επιπλέον δε, χορηγούνται πια άδειες από την Αρχή για την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, επομένως το βάρος του προληπτικού ελέγχου μεταφέρεται από τις αρχές που εποπτεύουν στον υπεύθυνο της επεξεργασίας ή σ' αυτόν που την εκτελεί.

Με την υπ' αρ. 66/2018 απόφασή της η Αρχή επέπληξε υπεύθυνο επεξεργασίας για παράνομη επεξεργασία δεδομένων με σκοπό την αποστολή μηνυμάτων με διαφημιστικό περιεχόμενο μέσω της εφαρμογής Viber. Με τις υπ' αρ. 67, 68 και 69/2018 αποφάσεις, αντίστοιχα επέπληξε υπεύθυνο επεξεργασίας για παραβίαση των άρθρων 32 και 5 παρ.1 εδ.στ' του ΓΚΠΔ σχετικά με την ασφάλεια της επεξεργασίας. Επίσης έγινε

επίπληξη και σε τράπεζες, γιατί καθυστέρησαν να γνωστοποιήσουν περιστατικά παραβίασης προσωπικών δεδομένων.

Η τελευταία ανακοίνωση η Γ/ΕΞ/10281 έγινε στις 20-12-2018 και αφορά συγκεντρωτικά δεδομένα γνωστοποιήσεων περιστατικών παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα το πρώτο εξάμηνο εφαρμογής του ΓΚΠΔ. Στην ανακοίνωση αυτή αναφέρθηκε ότι έγινε η υποβολή 66 γνωστοποιήσεων περιστατικών παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σε 36 από τις οποίες οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων προχώρησαν σε γνωστοποίηση του περιστατικού στα φυσικά πρόσωπα που επηρεάζονταν. Μέχρι τώρα, η Αρχή έχει εκδώσει τρεις αποφάσεις(τις 67, 68 και 69/2018) που σχετίζονται με τα προαναφερθέντα περιστατικά, ενώ τουλάχιστον άλλα 9 περιστατικά βρίσκονται υπό διερεύνηση και, ταυτόχρονα , για 6 από αυτά η Αρχή βρίσκεται σε συνεργασία με συνυπεύθυνες αρχές της ΕΕ.

Τα σημεία τα οποία επισημαίνονται από την Αρχή και περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της προς ιθύνοντες και εκτελούντες της επεξεργασίας δεδομένων είναι:

1. Αποστολή περιεχομένου ηλεκτρονικής αλληλογραφίας σε λανθασμένους αποδέκτες.
2. Εξαπάτηση χειριστών ηλεκτρονικών υπολογιστών με σκοπό την εγκατάσταση κακόβουλου λογισμικού. Για την αντιμετώπιση τέτοιων ζητημάτων η αρχή προτείνει την πραγματοποίηση δράσεων ευαισθητοποίησης του κοινού των χρηστών. Ο έλεγχος του λογισμικού που ήδη χρησιμοποιείται από τους χρήστες, είναι απαραίτητος, προκειμένου να αποτραπούν τέτοιου είδους ζητήματα. Επίσης, οι χρήστες θα πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους διαδικασία αντιμετώπισης προβλημάτων, να ελέγχουν τις ρυθμίσεις των διαδικτυακών παρόχων, για να παραμένουν ιδιωτικές πληροφορίες, καθώς και να φροντίζουν για την επικαιροποίηση του λογισμικού τους με κάθε νέα έκδοση ασφάλειας. Στην ανακοίνωση γίνεται αναφορά σε περιπτώσεις απώλειας ή κλοπής ηλεκτρονικών υπολογιστών και μέσωσ αποθήκευσης και προτείνει τη

χρήση λογισμικού κρυπτογράφησης. Είναι βάσιμη η υποψία ότι η ερμηνεία που θα δοθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στα υπό εξέταση νομικά ζητήματα, θα συντελέσει στη σωστή εφαρμογή του Κανονισμού.

3.5.2 Η έκταση αρμοδιότητας ΑΠΔΠΧ

Το Συμβούλιο της Επικρατείας με την απ' αριθμό 26/2020 απόφαση(Α' δημοσίευση ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) επικεντρώνεται σε ζητήματα αρμοδιότητας της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και συγκεκριμένα στην έκταση ελέγχου που ασκεί. Στην προκειμένη απαιτήθηκε από αυτούς που αιτήθηκαν, η κατάργηση της απορριπτικής πράξης της Αρχής, κατά την οποία αποφασίστηκε ότι θα έπρεπε να γίνει τήρηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των αιτούντων στο σύστημα πληροφοριών Σέγκεν. Από τα ζητήματα που τέθηκαν επί τάπητος στο Συμβούλιο της Επικρατείας, η αρμοδιότητα της Αρχής οριοθετήθηκε ως προς τον έλεγχο των τυπικών προϋποθέσεων που εφάρμοσε η υπεύθυνη υπηρεσία για την τήρηση του Εθνικού Καταλόγου Ανεπιθύμητων Αλλοδαπών, στηριζόμενη στην εξής συλλογιστική πορεία: *«...δηλαδή, την ύπαρξη κατ' αρχήν αιτιολογημένης πράξεως της αρμόδιας διοικητικής αρχής για την εγγραφή του συγκεκριμένου προσώπου στον Κατάλογο ή την ύπαρξη κατ' αρχήν αιτιολογημένης πράξεως της αρμόδιας διοικητικής αρχής για τη διατήρηση της εγγραφής του, καθώς επίσης και εάν, κατά την έκδοση των ανωτέρω πράξεων της διοικητικής αρχής, τηρήθηκαν οι κανόνες περί επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων σύμφωνα με την οικεία νομοθεσία...»*. Εν κατακλείδι, συμπεραίνεται ότι η αρχή δε δύναται να αξιολογήσει εκ νέου τις προϋποθέσεις για τη συμπερίληψη στον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθύμητων Αλλοδαπών, αρμόδια αρχή για τον οποίο είναι η Ελληνική Αστυνομία, αλλά είναι σε θέση να επιτηρεί νόμιμες ενέργειες για την καταχώριση και διατήρηση προσωπικών δεδομένων.

Με την απόφαση με αριθμό ΣτΕ 561/2022 ζητήθηκε η ακύρωση της πράξης με αρ.1/2020 με την οποία η Αρχή αποφάσισε ότι για εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις, οι δικαστικοί και εισαγγελικοί λειτουργοί είναι αρμόδιοι για τη συλλογή προσωπικών

δεδομένων και την χρήση τους. Στη συγκεκριμένη περίπτωση έγινε εφαρμογή του νέου κανονιστικού πλαισίου του ΓΚΠΔ με την ψήφιση Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016. Η πράξη της Αρχής, στην οποία διαπιστώνεται η έλλειψη αρμοδιότητάς της μπορεί να εκτελεστεί και προσβάλλεται με αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ, διότι σύμφωνα με τα άρθρα 77 και 78 του ΓΚΠΔ υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο ταυτόχρονα με το δικαίωμα προσφυγής εναντίον του αρμόδιου επεξεργασίας ή αυτού που επεξεργάζεται κατ' άρθρο 79 του ΓΚΠΔ. Το ΣτΕ με ρητή του διατύπωση ορίζει ότι για άρνηση άσκησης αρμοδιότητας από αρχή εποπτείας, όπως εν προκειμένω η ΑΠΔΠΧ, πρέπει να υφίσταται ρητή νομοθετική πρόβλεψη (όπως στην περίπτωση του Συνηγόρου του Πολίτη). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στο ότι οι κατοχυρωμένες από το Σύνταγμα ανεξάρτητες αρχές δεν είναι σε θέση να απορρίψουν την άσκηση της αρμοδιότητάς τους με την πρόφαση της εκκρεμοδικίας απέναντι σε πολιτικά δικαστήρια και ιδίως η ΑΠΔΠΧ η οποία έχει την υποχρέωση να ασκεί εξουσίες για να προασπίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποτελούν το δίκαιο της Ένωσης. Η Αρχή ισχυρίστηκε ότι η ετυμηγορία βασίστηκε σε προηγούμενη απόφαση του ΣτΕ 2683/2010 επί της οποίας ωστόσο το Δικαστήριο διασαφήνισε ότι η κρίση αυτή είχε την έννοια ότι *«η Αρχή δεν μπορεί να εκφέρει κρίσεις αμιγώς δικαιοδοτικής φύσης»*. Επιπλέον, τέθηκε υπ' όψιν του Δικαστηρίου προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε διοικητικό δικαστήριο της Ουγγαρίας στο ΔΕΕ για την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 77 και 79 του ΓΚΠΔ επιδεικνύοντας τον κίνδυνο έκδοσης αντικρουόμενων αποφάσεων από διαφορετικά όργανα δικαιοδοσίας (δικαστήριο και ανεξάρτητη αρχή). Από την πλευρά του το ΣτΕ έκρινε ότι δεν πρέπει να υπάρχουν ενδοιασμοί ως προς την αποσαφήνιση των σοβαρών διατάξεων και η αίτηση ακύρωσης έγινε δεκτή σημειώνοντας ότι *«...δεν δύναται η Αρχή να αρνηθεί την άσκηση των σχετικών αρμοδιοτήτων της, επειδή έχει παράλληλα ασκηθεί αγωγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων για τα ίδια παραπτώματα»*.

Η απόφαση ΣτΕ με αριθμό 26/83/2010 επί αιτήσεως ακυρώσεως της απορριπτικής απόφασης της ΑΠΔΠΧ με αριθμό 10/2009 για τη χορήγηση στοιχείων

ασφάλισης πρώην εργαζομένων στην εταιρεία που αιτήθηκε για την έκθεση του άρθρου 656 ΑΚ με την αιτιολογία, ότι δεν προκύπτει συμφέρον έννομο στο πρόσωπο του πρώην εργοδότη, αποτελεί δικαιοδοτική κρίση πολιτικών δικαστηρίων και συνεπώς κατέληξε σε εν μέρει ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης.

3.5.3 Γνωμοδοτική αρμοδιότητα ΑΠΔΧ

Τόσο το προγενέστερο θεσμικό πλαίσιο (Ν.2472/1997) όσο και ο ισχύον ΓΚΠΔ έχουν ως αντικείμενο την φύση και το εύρος των αρμοδιοτήτων της ΑΠΔΠΧ. Και στις δύο περιπτώσεις, προφυλάχθηκε ο χαρακτήρας της ανεξάρτητης αρχής και της παραχωρήθηκαν αρμοδιότητες γνωμοδότησης (αρ.36ΓΚΠΔ). Το ζήτημα αυτό απασχόλησε την απόφαση ΣτΕ με αριθμό 1478/2022 επί αιτήσεως ακυρώσεως κατά της με αριθμό 61178/ΓΔ4/28.5.2021 κοινής αποφάσεως της Υπουργού και Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων (Β' 2286) με τίτλο «Τροποποίηση της υπό στοιχεία 79942/ΓΔ4/21.5.2019 υπουργικής απόφασης “Έγγραφές, μετεγγραφές, φοίτηση και θέματα οργάνωσης της σχολικής ζωής στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Β' 2005)”» κατά το μέρος που με αυτήν ρυθμίστηκε η απαλλαγή των μαθητών/τριών από το μάθημα των Θρησκευτικών. Σημειώνεται από το δικαστήριο η διοικητική υποχρέωση: «...να ζητά τη γνώμη της εποπτικής αρχής κατά την εκπόνηση προτάσεων νομοθετικών μέτρων προς θέσπιση από τα εθνικά κοινοβούλια ή κανονιστικών μέτρων που βασίζονται σε τέτοια νομοθετικά μέτρα, τα οποία αφορούν την επεξεργασία» και ειδικότερα στην περίπτωση που αφορά κανονιστική πράξη με περιεχόμενο την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα της ειδικής κατηγορίας του άρθρου 9 παρ.1 του ΓΚΠΔ, όπως εν προκειμένω, σύμφωνα με την οποία «1. Απαγορεύεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν ... τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή» και τα οποία στοιχεία βρίσκονται σε σύνδεση με την άσκηση του συνταγματικού δικαιώματος της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης (άρθρο 13 παρ.1 Σ). Σε εκτέλεση της προηγούμενης απόφασης το Υπουργείο Παιδείας, υπέβαλε έγγραφο προς την ΑΠΔΠΧ με το οποίο το σχέδιο Απόφασης της Υπουργού και

Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων σε σχέση με την τροποποίηση της υπ'αριθμ. 79942/ΓΔ4/21.5.2009 υπουργικής απόφασεως μεταβιβάστηκε και επ' αυτής εξεδόθη η με αριθμό 2/2022 γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ, σύμφωνα με την οποία το υποβληθέν σχέδιο Υπουργικής Απόφασεως δεν παρέχει τις απαραίτητες εγγυήσεις προστασίας προσωπικών δεδομένων του άρθρου 9 παρ.1 ΓΚΠΔ, επειδή η ρύθμιση που προτείνεται για την απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών απαιτεί την υποβολή αιτήματος με μνεία σε «λόγους θρησκευτικής συνείδησης» μη συγκαταλέγοντας από τη μία άλλες αιτίες ή αντιλήψεις που ίσως συνιστούν την ουσία του αιτήματος απαλλαγής και αποκλείοντας το δικαίωμα απαλλαγής που θα πρέπει να μπορούν να ασκούν και οι Χριστιανοί Ορθόδοξοι . Παρόλα αυτά έγινε έκδοση της με αριθμό πρωτ. 106646/ΓΔ4/2.9.2022 απόφαση Υπουργού και Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Τροποποίηση της υπ'αριθμ.79942/ΓΔ4/21.5.2019 υπουργικής απόφασης «Εγγραφές, μετεγγραφές, φοίτηση και θέματα οργάνωσης της σχολικής ζωής στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» (Β' 2005), η οποία, μετά την έκδοση της με αριθμό 2/2022 γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ, επαναλαμβάνει κατά περιεχόμενο τις προβλέψεις της με αριθμό 79942/ΓΔ4/21.5.2019 υπουργικής απόφασης, απορρίπτοντας τις οδηγίες που χορήγησε η Αρχή.

3.5.4 Αποφάσεις της αρχής που αφορούν υποθέσεις με ποινικά μητρώα

Η απόφαση 101/2016 συνδέεται με ερώτημα ανώνυμης εταιρείας πληροφορικής σχετικά με το πόσο νόμιμη είναι η επεξεργασία μητρώων γενικής χρήσης ποινικού χαρακτήρα υπαλλήλων που απασχολούνται σε διάφορα τμήματα με απώτερο σκοπό την πρόσληψη τους. Κύρια σημεία της απόφασης είναι τα εξής:

- Η συλλογή των δεδομένων θα πρέπει να γίνεται με νόμιμο, σαφή και θεμιτό τρόπο και ο σκοπός της συλλογής θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από νομιμότητα και να είναι συγκεκριμένος.
- Ο αριθμός των συλλεχθέντων δεδομένων θα πρέπει να είναι όσο το δυνατό μικρότερος για την εξυπηρέτηση του σκοπού.

- Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να είναι υπεύθυνοι για τη συλλογή των δεδομένων που θα πρέπει να πραγματοποιείται με τη χρήση υπεύθυνων δηλώσεων.
- Η αρχή της αναλογικότητας δεν ικανοποιείται από τη συγκέντρωση δεδομένων καθώς είναι πιθανό να προκύψουν ποινικές καταδίκες άσχετες με την παραγωγική και οικονομική λειτουργία της εταιρείας.
- Θα πρέπει να υπάρχει σύνδεση ανάμεσα στα ποινικά αδικήματα και την φύση των καθηκόντων που προκύπτουν από τις εργασιακές συμβάσεις.
- Ο χρόνος διατήρησης των δεδομένων είναι τα 5 χρόνια για τους νεοπροσληφθέντες και ένα εξάμηνο γι' αυτούς που δεν προσλήφθηκαν.

Η απόφαση 74/2018 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων σχετίζεται με αίτημα φυσικού προσώπου, ώστε να καταργηθεί σύνδεσμος από τα αποτελέσματα της μηχανής αναζήτησης Google. Το φυσικό πρόσωπο κατέφυγε, διότι μετά από άρνηση της Google inc να καταργήσει το URL με παραπομπή σε νόμιμη δημοσίευση Απονομής Χάριτος από το Εθνικό Τυπογραφείο για πρότερη καταδίκη περί συκοφαντικής δυσφήμισης. Η εμφάνιση της καταδίκης για συκοφαντική δυσφήμιση στα αποτελέσματα της Google που προέκυπταν από την αναζήτηση του ονοματεπώνυμου του φυσικού προσώπου, είχε αρνητικό αντίκτυπο τόσο στην οικονομική όσο και στην επαγγελματική του ζωή. Η δημοσίευση του ΦΕΚ του Προεδρικού Διατάγματος κρίθηκε νόμιμη από την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, διότι εξυπηρετούσε τη διαφάνεια. Το ατομικό δικαίωμα του αυτοκαθορισμού θίγεται από την εύκολη πρόσβαση σε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα και έτσι η Google κλήθηκε προς κατάργηση του συγκεκριμένου συνδέσμου.

4. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

4.1 Σύνοψη και συμπερασματικές παρατηρήσεις

Τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο της βιογραφικής έρευνας ο ερευνητής καλείται να διεξαγάγει την έρευνά του και να παρουσιάσει τα δεδομένα που έχει συλλέξει τηρώντας μια σειρά νομικών κανόνων και δεοντολογικών αρχών. Παρότι διαπιστώνονται δισεπίλυτες προκλήσεις στην εφαρμογή του ισχύοντος σύνθετου κανονιστικού πλαισίου, αυτές μπορούν να αρθούν αρχικά με τον εντοπισμό των προβλημάτων και εν συνεχεία με τη γόνιμη συνεργασία μεταξύ των θεσμικών φορέων και της ερευνητικής κοινότητας για την εύρεση τρόπων αντιμετώπισής τους.

Η έκδοση νομοθετικών κειμένων δεν αρκεί για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, τουλάχιστον όχι για την πλήρη και αποτελεσματική προστασία αυτών. Για να είναι αποτελεσματικός ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων θα πρέπει να υπάρχουν και να αναγνωρίζονται αποτελεσματικοί μηχανισμοί προστασίας των φυσικών προσώπων από την παράνομη επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων.

Στην παρούσα μελέτη επιχειρήθηκε να αναλυθεί με κριτικό και επιστημονικό τρόπο η πραγματική δικαστική προσφυγή κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, όπως αυτή αναγνωρίζεται από τη διάταξη του άρθρου 79 του ΓΚΠΔ σε περίπτωση παράνομης επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων. Το υπό κρίση μέσο άμυνας εντάσσεται στο κεφάλαιο III του ΓΚΠΔ με τίτλο «Προσφυγές, Ευθύνη και Κυρώσεις». Είναι ένα μέσο άμυνας, δια του οποίου προσπάθησε ο κοινοτικός νομοθέτης να αποδομήσει όλα τα εμπόδια που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην εσωτερική αγορά, αποσκοπώντας στην εμπέδωση του θεμελιώδους δικαιώματος της προστασίας των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Η εν λόγω προσφυγή έρχεται και συμπληρώνει το δικονομικό σύστημα προστασίας που θεσμοθέτησε ο «ενωσιακός» νομοθέτης στο κεφάλαιο III, καλύπτοντας τα κενά που προϋπήρχαν στην προγενέστερη Οδηγία Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων.

Μέσα από τη βιβλιογραφική έρευνα (δευτερογενείς πηγές) αποτυπώθηκε με νομική πληρότητα την έννοια και το περιεχόμενο της πραγματικής προσφυγής του άρθρου 79 του ΓΚΠΔ μέσα από τη μελέτη όλου του φάσματος άμυνας και δικαστικής

προστασίας που προβλέπει ο Κανονισμός στο οικείο Κεφάλαιο. Το υποκείμενο των δικαιωμάτων αυτό που επιζητεί είναι η άρση της προσβολής του, πέραν από την αποκατάσταση της ζημίας του με την καταβολή αποζημίωσης, καθώς επίσης και η αποζημίωση που θα καταβληθεί, να ικανοποιεί μια ήδη επελθούσα ζημία. Επιπροσθέτως ουσία της προσφυγής αποτελεί η προσπάθεια άρσης της προσβολής στο μέλλον.

4.2 Όρια και περιορισμοί της έρευνας

Τα όρια και οι περιορισμοί της παρούσας έρευνας σχετίζονται με τη χρονική διάρκεια της έρευνας και την πιθανή ανεύρεση και άλλων ερευνών και μελετών που σχετίζονται με το ερευνώμενο θέμα. Η μελέτη τους συνόλου της διεθνούς σχετικής βιβλιογραφίας, λόγω και των συνεχών δημοσιεύσεων άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά, μελετών, βιβλίων, κεφαλαίων σε συλλογικούς τόμους, καθίσταται εξαιρετικά, χρονοβόρα και απαιτητική. Καταβλήθηκε επίπονη προσπάθεια συμπερίληψης στην παρούσα διπλωματική των πλέον κρίσιμων βιβλιογραφικών πηγών και αναφορών που μελετήθηκαν στο πλαίσιο των χρονικών περιθωρίων ολοκλήρωσης αυτής

4.3 Μελλοντικές Επεκτάσεις

Η σημαντικότερη πρόταση επέκτασης αφορά τη διενέργεια πρωτογενούς έρευνας στο αντικείμενο με εξαιρετικά επιστημονικό ενδιαφέρον, αυτό της πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία. Η πρωτογενής έρευνα με τη χρήση ημιδομημένων ερωτηματολογίων θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε φορείς-οργανισμούς του Δημοσίου (π.χ. Ο.Τ.Α, Υπουργεία, Περιφέρειες), αλλά και σε φορείς του ιδιωτικού τομέα (επιχειρήσεις διαφόρων κλάδων αλλά με ίδιο περίπου μέγεθος με βάση τον αριθμό του απασχολούμενου δυναμικού και τα ακαθάριστα έσοδα. Επιστημονικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και η πιθανή συσχέτιση των αποτελεσμάτων από την έρευνα που θα πραγματοποιηθεί σε φορείς του Δημοσίου και την έρευνα που θα πραγματοποιηθεί σε ιδιωτικές επιχειρήσεις . Στη συνέχεια θα ήταν χρήσιμο να πραγματοποιηθεί έρευνα και σε ποιοτικό επίπεδο με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων για μεγαλύτερη εμβάθυνση και κατανόηση του ερευνώμενου θέματος.

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Ακριβοπούλου, Μ. 2011. *Το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων μέσα από το φακό του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή*, Θεωρία και Πράξη Διοικητικού Δικαίου, Τεύχος 7/2011
2. Ακριβοπούλου, Μ. 2009. *Μεταξύ αυτονομίας και οικειότητας: αναπροσδιορίζοντας το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή (άρθρο 9 παρ. 1 του Συντάγματος)*, Τμήμα Νομικής ΑΠΘ. 2009 (Διδακτορική διατριβή).
3. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Ε, 2005, *Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου τους*, Τεύχος 1/2005, Αρμενόπουλος.
4. Αλεξανδροπούλου- Αιγυπτιάδου, Ε, «*Προσωπικά Δεδομένα Ανηλίκων*», Επιμόρφωση ΕΣΔΙ 2019 «*Η προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων 2016/679 και τον ν. 4624/201*»
5. Αλεξανδροπούλου- Αιγυπτιάδου Ε., *Σταθμίσεις συμφερόντων και νομοθετικές επιλογές στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων*, ΔΙΤΕ 3/2021
6. Βρέλλης, Σ. (2008). *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, Γ' Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη
7. Δαγτόγλου, Π.Δ., (2010) *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα.
8. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης (2018), *Καινοτόμο Εργαστήριο: «Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων: Το νέο τοπίο και οι υποχρεώσεις της Δημόσιας Διοίκησης»*, Έκθεση, ΕΚΔΔΑ.
9. 6. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης (2022), *Πιστοποίηση επάρκειας Συμβούλου ακεραιότητας*, Έκθεση, ΕΚΔΔΑ.
10. 7. Ιγγλεζάκης, Ι, 2018. *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (Κανονισμός 2016/679)*, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη
11. Ιγγλεζάκης, Ι, «*Προστασία Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τον σχεδιασμό (data protection by design) και εξ ορισμού (data protection by default)*» , Συνήγορος τ.96/2013
12. Κόμνιος, Κ, 2020. *Γενικός Κανονισμός για την προστασία Δεδομένων*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

13. Κόμνιος. Κ, *Οι γενικοί όροι επιβολής διοικητικών προστίμων κατά τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων - Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 83 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων*, ΔΙΜΕΕ, έτος 2017, τεύχος 4
14. Κοτσαλή/Μενουδάκου (2018), *Γενικός Κανονισμός για την προστασία των προσωπικών δεδομένων (GDPR)*
15. Λ.Μήτρου, 2013. *Privacy by Design. Η τεχνολογική διάσταση της προστασίας προσωπικών δεδομένων*, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης& Επικοινωνίας, Τεύχος 1/2013, Ιανουάριος-Φεβρουάριος-Μάρτιος
16. Μ. Κανελλοπούλου-Μπότη, (2016)«Κυρώσεις από την προσβολή προσωπικών δεδομένων» σε Λ.Κοτσαλή, «Προσωπικά δεδομένα, Ανάλυση-Σχόλια-Εφαρμογή», εκδ.Νομική Βιβλιοθήκη
17. Μήτρου, Λ. (2017). Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις-νέα δικαιώματα). *Νέο Δίκαιο-Νέες Υποχρεώσεις-Νέα Δικαιώματα, 1η έκδοση*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα
18. Νिकास Ν., (2019) *Πολιτική Δικονομία II*, Εκδόσεις Σάκκουλα
19. Τζώρτζη Β. (2018), *Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στο χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης*, Νομική Βιβλιοθήκη
20. Χριστοδούλου, Κ, 2013. *Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων*, Νομική Βιβλιοθήκη
21. Χρυσόγονος Κ.Χ., (2006). *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, Τρίτη Αναθεωρημένη Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη.
22. Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων ,Έκδοση 2018

ΞΕΝΗ

23. Albrecht,JP (2016). Ο νέος νόμος της ΕΕ για την προστασία δεδομένων – από την οδηγία στον κανονισμό. *Computers and Law* , 32 (2)
24. Brkan, M. (2018). *The concept of essence of fundamental rights in the EU legal order: peeling the onion to its core. European Constitutional Law Review*, 14(2)
25. Edwards L. and Veale M., (2018).*Enslaving the Algorithm: From a “Right to an Explanation” to a “Right to Better Decisions”?* Published in *IEEE Security & Privacy* 16(3), doi:10.1109/MSP.2018.2701152
26. Eoin O’Dell,(2017),*Compensation for Breach of the General Data Protection Regulation*, <https://ssrn.com/abstract=2992351>

27. Galetta, A., & De Hert, P. (2015). *The proceduralisation of data protection remedies under EU data protection law: Towards a more effective and data subject-oriented remedial system?.* *Review of European Administrative Law*, 8(1)
28. Gutwirth, S., Leenes, R., & De Hert, P. (2015). *Reforming European data protection law*. Springer Netherlands
29. Hustinx, P. (2013). *EU data protection law: The review of directive 95/46/EC and the proposed general data protection regulation. Collected courses of the European University Institute's Academy of European Law, 24th Session on European Union Law*
30. Johanna Chamberlain / Jane Reichel, *The Relationship Between Damages and Administrative Fines in the EU General Data Protection Regulation*, Stockholm Faculty of Law, Research Paper Series, no 72, Stockholm University, 2019.
<https://ssrn.com/abstract=3447854>
31. Kuner, Ch. (2012). *The European Commission's Proposed Data Protection Regulation: A Copernican Revolution in European Data Protection Law*, Published in the Bloomberg BNA Privacy and Security Law Report, 6 February 2012.
32. Laima Jančiūte, *Data protection and the construction of collective redress in Europe: exploring challenges and opportunities*, *International Data Privacy Law*, Vol. 9, No. 1
33. Mitchell, A. (2016), *GDPR: Evolutionary or revolutionary?* *Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice*
34. P.Voigt/A. von dem Bussche, (2017) *The EU General Data Protection Regulation (GDPR) – A practical guide*, Springer
35. Paolo Balboni, Enrico Pelino, Lucio Scudiero, *Rethinking the one-stop-shop mechanism: Legal certainty and legitimate expectation*, *computer law & security review*, 30 (2014), · Article 29 Working Party, Opinion 01/2012 on the data protection reform proposals, adopted on 23 March 2012, WP 191

36. Robinson N., G. H. (2009). «*Review of the European Data Protection Directive. Information Commissioner's Office*»
37. Roßnagel, A. (2017). *Επίβλεψη προστασίας δεδομένων σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων της ΕΕ* . Springer Fachmedien Wiesbaden
38. Salami E (2017), “*An Analysis of the General Data Protection Regulation (EU) 2016/679*”, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2966210
39. Yu, P. K. (2001). *An Introduction to the EU Directive on the Protection of Personal*
40. Greenberg, A. (2018), *Inside the Mind's Eye: An International Perspective on Data Privacy Law in the Age of Brain-Machine Interfaces*, Faculty of Law, McGill University, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3180941

ΑΡΘΡΑ- ΠΗΓΕΣ

41. European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe 2014.FRA/COE, *Handbook on European Data Protection Law*, Belgium. Also available at:
http://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_data_protection_ENG.pdf
42. European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe “ *The General Data Protection-Regulation, one year on Civil society: awareness, opportunities and challenges*”, 2019, <https://fra.europa.eu/en/publication/2019/general-data-protection-regulation-one-year>
43. Article 29 Working Party, Opinion 01/2012 on the data protection reform proposals, adopted on 23 March 2012, WP 191
44. N.4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, (ΦΕΚ 137/Α/29-8- 2019).
45. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΕΕ2016/679 Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.
46. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την

προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016», <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/ODHGIA.pdf>

47. Αρχή προστασίας δεδομένων, Αρχές νομιμότητας, στο διαδίκτυο: https://www.dpa.gr/el/foreis/arxes_nomimotitas
48. Οδηγία 95/46/EK(Οδηγία για την Προστασία των Δεδομένων) EEL281/32.23.11.1995, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31995L0046>
49. Καρακάση Κ.(2021) , “Ζητήματα εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων υπό το φως της τεχνολογίας *Blockchain*”, Περιοδικό ΔΙΤΕ, Τεύχος 3/2021
50. DECEIVED BY DESIGN How tech companies use dark patterns to discourage us from exercising our rights to privacy, (27.06.2018) ,(p. 13-25) , <https://fil.forbrukerradet.no>
51. Οδηγός Συμμόρφωσης στο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων Βασικές κατευθύνσεις 2019, https://www.uoc.gr/files/items/7/7133/guidance_for_compliance_with_gdpr.pdf
52. Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 για την Προστασία Δεδομένων Γνώμη 6/2014, σχετικά με την έννοια των εννόμων συμφερόντων του υπεύθυνου επεξεργασίας , σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας 95/46/EK https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_el.pdf
53. Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων, 13.12.2016, WP 242, https://www.dpa.gr/sites/default/files/2020-05/wp242rev01_el.pdf
54. Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων, Γνώμη 3/2010, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp173_el.pdf
55. Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων «Κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση του αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και καθορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία

«ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο» για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679»,(2017),

https://www.dpa.gr/sites/default/files/2019-12/wp248_rev.01_el.pdf

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ -ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

- Απόφαση 47/2022 ΑΠΔΠΧ, https://www.dpa.gr/sites/default/files/2022-09/47_2022%20anonym.pdf
- Απόφαση 40/2022 ΑΠΔΠΧ, https://www.dpa.gr/sites/default/files/2022-11/40_2022%20anonym.pdf
- Απόφαση 16/2019 ΑΠΔΠΧ, <https://www.dpa.gr/sites/default/files/2019-09/apofasi162019.pdf>
- Απόφαση 6/2020 ΑΠΔΠΧ , https://www.dpa.gr/sites/default/files/2020-05/6_2020anonym.pdf
- Απόφαση 26/2019 ΑΠΔΠΧ, https://www.dpa.gr/sites/default/files/2020-5/26_2019anonym.pdf
- Απόφαση 12/2022 ΑΠΔΠΧ, στο ΔΙΤΕ 1/2022
- Γνωμοδότηση 5/2021 ΑΠΔΧ, https://www.dpa.gr/sites/default/files/2021-10/gnomodotisi%205_2021%20anonym.pdf
- ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΣΘΕΙΣΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ C-293/12 και C-594/12 DIGITALRIGHTSIRELAND , 2014, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EN>
- ΥΠΟΘΕΣΗ C-507/17 GOOGLE (ΕΛΑΦΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ, 2019, <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/b1b3ff34-0f5d-11ea-8c1f-01aa75ed71a1>
- Υπόθεση C- 645/19 - Προτάσεις του Εισαγγελέα MichalBobek <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=304EF9288238A134E060DF323238B794?text=&docid=236410&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=25686881>

- Υπόθεση C-252/21 - Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα Α. Ράντου Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κοινωνικά δίκτυα, <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2022-09/cp220158el.pdf>
- Υπόθεση C-230/14 Weltimmos.r.o. κατά NemzetiAdatvédelmi ésInformációsZabadság, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A62014CN0230&print=true>
- Υπόθεση C-557/2012 Kone and Others, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=C-557/12&td=ALL>
- Υπόθεση C-557/12 Προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέα JULIANE KOKOTT της 30^{ης} Ιανουαρίου 2014, <http://www.digestaonline.gr/pdfs/Digesta%202016/trouli.pdf>
- ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΣΘΕΙΣΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ C-203/15 (Tele2 Sverige AB v Post- och Telestyrelsen) and C-698 (Secretary of State for Home Department v Tom Watson and Others, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=c-203/15>

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

<http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=9331>

<http://curia.europa.eu/>

<http://www.dpa.gr>

https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp173_el.pdf

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/>

<https://fil.forbrukerradet.no>

<https://fra.europa.eu/en/publication/2019/general-data-protection-regulation-one-year>

<https://www.hellenicparliament.gr/>

<https://www.uoc.gr/files/>